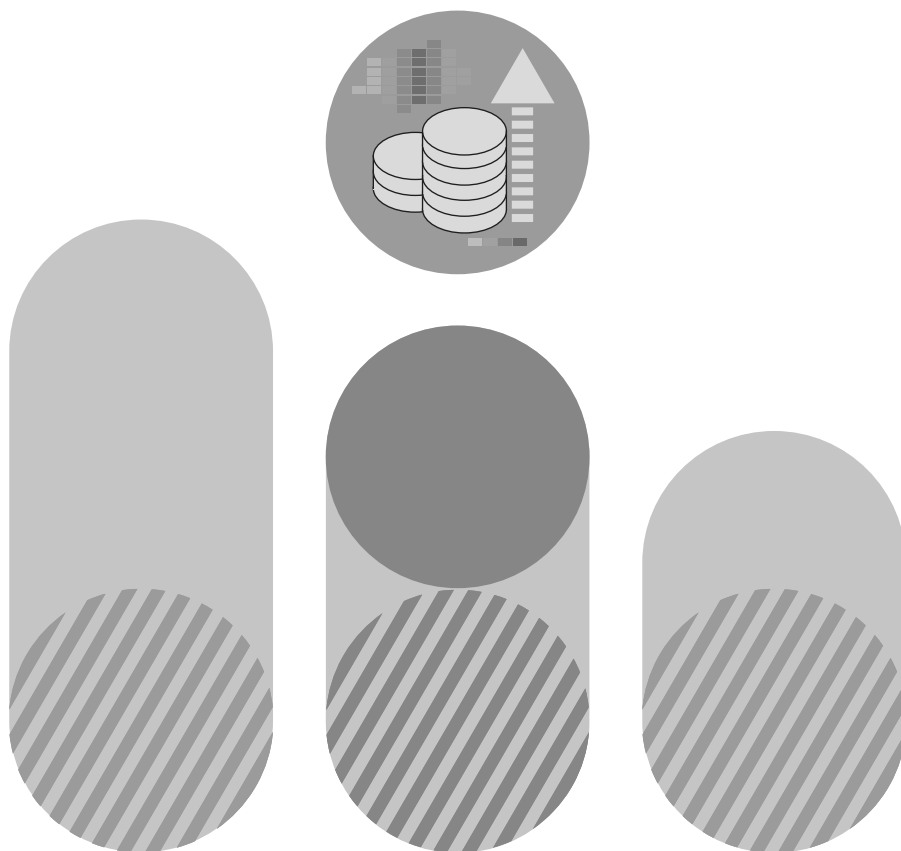

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2017 r.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2017 r.

Local government units budgets in Małopolskie voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Oddział w Tarnowie

Statistical Office in Kraków, Branch in Tarnów

Zespół autorski

Editorial team

Lucyna Cuber, Jadwiga Szponder

Kierujący

Supervisor

Agnieszka Szlubowska

Prace redakcyjne

Editorial work

Agnieszka Czekaj, Elżbieta Niemiec, Anna Stefan

Tłumaczenie

Translation

Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Urszula Nieboga, Elżbieta Niemiec, Anna Stawarz

Opracowanie graficzne okładki

Graphic design of the cover

Karolina Rudnik

ISSN 2084-7408

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję publikacji „Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2017 r.”, opracowaną przez pracowników Oddziału w Tarnowie Urzędu Statystycznego w Krakowie. Opracowanie wydawane jest z częstotliwością roczną od 2011 r., w serii wydawniczej „Informacje statystyczne”.

W publikacji zaprezentowano szeroki zakres informacji dotyczących dochodów, wydatków i wyniku finansowego budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego, tj. gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa samorządowego.

Opis sytuacji finansowej jednostek samorządowych w 2017 r. przedstawiono na tle kraju, województwa oraz na tle własnych wyników osiągniętych w roku poprzednim. Zamieszczona obszerna część tabelaryczna stanowi uzupełnienie opracowania.

Oddając w Państwa ręce niniejszą publikację pragnę wyrazić podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom za przekazane uwagi, które przyczyniły się do wzbogacenia jej treści. Mam nadzieję, że informacje zawarte w opracowaniu będą użytecznym źródłem wiedzy z zakresu finansów publicznych w województwie małopolskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Preface

I am pleased to present you the next edition of the publication "*Local government units budgets in Małopolskie voivodship in 2017*", prepared by employees of the Tarnów Branch of the Statistical Office in Kraków. The study is issued on an annual basis since 2011, in the series "Statistical information".

The publication presents a wide range of information on revenue, expenditure and the financial result of local government units budgets of Małopolskie voivodship, i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and the local government voivodship.

Description of the financial situation of local government units in 2017 was presented against the background of the country, voivodship and against the background of own results achieved in the previous year. The extensive tabular part is complementary to the study.

By handing this publication over to you, I would like to thank all persons and institutions for their comments, which contributed to the enrichment of its content. I hope that information contained in the study will be a useful source of knowledge in the field of public finance in Małopolskie voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	<i>4</i>
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	12
<i>Symbols. Major abbreviations</i>	<i>12</i>
Wstęp	13
<i>Introduction</i>	<i>13</i>
Synteza	14
<i>Executive summary</i>	<i>16</i>
Rozdział I. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego	18
<i>Chapter I. Financial management of local government units</i>	<i>18</i>
Rozdział II. Gospodarka finansowa gmin	27
<i>Chapter II. Financial management of gminas</i>	<i>27</i>
Rozdział III. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu	40
<i>Chapter III. Financial management of cities with powiat status</i>	<i>40</i>
Rozdział IV. Gospodarka finansowa powiatów	48
<i>Chapter IV. Financial management of powiats</i>	<i>48</i>
Rozdział V. Gospodarka finansowa województwa	57
<i>Chapter V. Financial management of the voivodship</i>	<i>57</i>
Uwagi ogólne	61
<i>General notes</i>	<i>61</i>
Uwagi metodologiczne	62
<i>Methodological notes</i>	<i>66</i>

Spis tablic

List of tables

Tablice w tekście

Tables in the text

	Str. Page
Tablica 1. Wpływy podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i od osób fizycznych (PIT) w dochodach własnych jednostek samorządowych	19
<i>Table 1. Receipts from corporate income tax (CIT) and personal income tax (PIT) in own revenues of local government units</i>	<i>19</i>
Tablica 2. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych	26
<i>Table 2. Liabilities of local government units by types of debt</i>	<i>26</i>
Tablica 3. Liczba gmin według relacji ich wyniku finansowego do dochodów	37
<i>Table 3. Number of gminas by relation of their financial result to revenues</i>	<i>37</i>
Tablica 4. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych	38
<i>Table 4. Liabilities of gminas by types of debt</i>	<i>38</i>

Tablica 5.	Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych	46
Table 5.	<i>Liabilities of cities with powiat status by types of debt</i>	46
Tablica 6.	Liczba powiatów według relacji ich wyniku finansowego do dochodów	54
Table 6.	<i>Number of powiats by relation of their financial result to revenues</i>	54
Tablica 7.	Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych	55
Table 7.	<i>Liabilities of powiats by types of debt</i>	55
Tablica 8.	Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych	60
Table 8.	<i>Liabilities of the voivodship's budget by types of debt</i>	60

Tablice w Internecie

Tables on the Internet

Tablica I.	Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego	xlsx
Table I.	<i>Revenues, expenditures and financial result of local government units</i>	xlsx
Tablica II.	Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w zł	xlsx
Table II.	<i>Revenues, expenditures and financial result of local government units per capita in zł</i>	xlsx
Tablica 1 (9).	Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2017 r.	xlsx
Table 1 (9).	<i>Revenues of local government units by types in 2017</i>	xlsx
Tablica 2 (10).	Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2017 r.	xlsx
Table 2 (10).	<i>Structure of revenues of local government units by types in 2017</i>	xlsx
Tablica 3 (11).	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2017 r.	xlsx
Table 3 (11).	<i>Expenditures of local government units by types in 2017</i>	xlsx
Tablica 4 (12).	Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2017 r. .	xlsx
Table 4 (12).	<i>Structure of expenditures of local government units by types in 2017</i>	xlsx
Tablica 5 (13).	Dochody budżetów gmin według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2017 r.	xlsx
Table 5 (13).	<i>Revenues of gminas budgets by types as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx
Tablica 6 (14).	Struktura dochodów budżetów gmin według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2017 r.	xlsx
Table 6 (14).	<i>Structure of revenues of gminas budgets by types as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx
Tablica 7 (15).	Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2017 r.	xlsx
Table 7 (15).	<i>Revenues and structure of revenues of cities with powiat status budgets by types in 2017</i>	xlsx
Tablica 8 (16).	Dochody budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2017 r.	xlsx
Table 8 (16).	<i>Revenues of powiats budgets by types and subregions in 2017</i>	xlsx
Tablica 9 (17).	Struktura dochodów budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2017 r. ..	xlsx
Table 9 (17).	<i>Structure of revenues of powiats budgets by types and subregions in 2017</i>	xlsx
Tablica 10 (18).	Dochody i struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów w 2017 r.	xlsx
Table 10 (18).	<i>Revenues and structure of revenues of the voivodship's budget by types in 2017</i>	xlsx

Tablica 11 (19). <i>Table 11 (19).</i>	Wydatki budżetów gmin według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Expenditures of gminas budgets by types as well as subregions and powiats in 2017 ...</i>	xlsx xlsx
Tablica 12 (20). <i>Table 12 (20).</i>	Struktura wydatków budżetów gmin według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Structure of expenditures of gminas budgets by types as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 13 (21). <i>Table 13 (21).</i>	Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2017 r. <i>Expenditures and structure of expenditures of cities with powiat status budgets by types in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 14 (22). <i>Table 14 (22).</i>	Wydatki budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2017 r. <i>Expenditures of powiats budgets by types and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 15 (23). <i>Table 15 (23).</i>	Struktura wydatków budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2017 r. .. <i>Structure of expenditures of powiats budgets by types and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 16 (24). <i>Table 16 (24).</i>	Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa według rodzajów w 2017 r. <i>Expenditures and structure of expenditures of the voivodship's budget by types in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 17 (25). <i>Table 17 (25).</i>	Dochody budżetów gmin według działów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Revenues of gminas budgets by divisions as well as subregions and powiats in 2017 .</i>	xlsx xlsx
Tablica 18 (26). <i>Table 18 (26).</i>	Struktura dochodów budżetów gmin według działów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Structure of revenues of gminas budgets by divisions as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 19 (27). <i>Table 19 (27).</i>	Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu według działów 2017 r. <i>Revenues and structure of revenues of cities with powiat status budgets by divisions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 20 (28). <i>Table 20 (28).</i>	Dochody budżetów powiatów według działów i podregionów w 2017 r. <i>Revenues of powiats budgets by divisions and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 21 (29). <i>Table 21 (29).</i>	Struktura dochodów budżetów powiatów według działów i podregionów w 2017 r. <i>Structure of revenues of powiats budgets by divisions and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 22 (30). <i>Table 22 (30).</i>	Dochody i struktura dochodów budżetu województwa według działów w 2017 r. <i>Revenues and structure of revenues of the voivodship's budget by divisions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 23 (31). <i>Table 23 (31).</i>	Wydatki budżetów gmin według działów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Expenditures of gminas budgets by divisions as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 24 (32). <i>Table 24 (32).</i>	Struktura wydatków budżetów gmin według działów oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Structure of expenditures of gminas budgets by divisions as well as subregions and powiats in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 25 (33). <i>Table 25 (33).</i>	Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów w 2017 r. <i>Expenditures and structure of expenditures of cities with powiat status budgets by divisions in 2017</i>	xlsx xlsx

Tablica 26 (34). <i>Table 26 (34)</i>	Wydatki budżetów powiatów według działów i podregionów w 2017 r. <i>Expenditures of powiats budgets by divisions and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 27 (35). <i>Table 27 (35)</i>	Struktura wydatków budżetów powiatów według działów i podregionów w 2017 r. <i>Structure of expenditures of powiats budgets by divisions and subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 28 (36). <i>Table 28 (36)</i>	Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa według działów w 2017 r. <i>Expenditures and structure of expenditures of the voivodship's budget by divisions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 29 (37). <i>Table 29 (37)</i>	Wynik finansowy budżetów gmin według podregionów i powiatów <i>Financial result of gminas budgets by subregions and powiats</i>	xlsx xlsx
Tablica 30 (38). <i>Table 30 (38)</i>	Wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu <i>Financial result of cities with powiat status budgets</i>	xlsx xlsx
Tablica 31 (39). <i>Table 31 (39)</i>	Wynik finansowy budżetów powiatów według podregionów <i>Financial result of powiats budgets by subregions</i>	xlsx xlsx
Tablica 32 (40). <i>Table 32 (40)</i>	Wynik finansowy budżetu województwa <i>Financial result of the voivodship's budget</i>	xlsx xlsx
Tablica 33 (41). <i>Table 33 (41)</i>	Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca według podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Revenues and expenditures of gminas budgets per capita by subregions and powiats in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 34 (42). <i>Table 34 (42)</i>	Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2017 r. <i>Revenues and expenditures of cities with powiat status budgets per capita in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 35 (43). <i>Table 35 (43)</i>	Dochody i wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca według podregionów w 2017 r. <i>Revenues and expenditures of powiats budgets per capita by subregions in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 36 (44). <i>Table 36 (44)</i>	Dochody i wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w 2017 r. <i>Revenues and expenditures of the voivodship's budget per capita in 2017</i>	xlsx xlsx
Tablica 37 (45). <i>Table 37 (45)</i>	Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin według podregionów i powiatów <i>Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of gminas budgets by subregions and powiats</i>	xlsx xlsx
Tablica 38 (46). <i>Table 38 (46)</i>	Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów miast na prawach powiatu <i>Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of cities with powiat status budgets</i>	xlsx xlsx
Tablica 39 (47). <i>Table 39 (47)</i>	Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów powiatów według podregionów <i>Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of powiats budgets by subregions</i>	xlsx xlsx

Tablica 40 (48).	Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetu województwa	xlsx
Table 40 (48).	<i>Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of the voivodship's budget</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 41 (49).	Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2017 r.	xlsx
Table 41 (49).	<i>Revenues and costs of local government budgetary establishments in 2017</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 42 (50).	Zobowiązania gmin według podregionów i powiatów	xlsx
Table 42 (50).	<i>Liabilities of gminas by subregions and powiats</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 43 (51).	Zobowiązania miast na prawach powiatu	xlsx
Table 43 (51).	<i>Liabilities of cities with powiat status</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 44 (52).	Zobowiązania powiatów według podregionów	xlsx
Table 44 (52).	<i>Liabilities of powiats by subregions</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 45 (53).	Zobowiązania budżetu województwa	xlsx
Table 45 (53).	<i>Liabilities of the voivodship's budget</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 46 (54).	Lokaty gmin według wybranych wskaźników budżetowych w 2017 r.	xlsx
Table 46 (54).	<i>Positions of gminas by selected budgetary rates in 2017</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 47 (55).	Lokaty powiatów i miast na prawach powiatu według wybranych wskaźników budżetowych w 2017 r.	xlsx
Table 47 (55).	<i>Positions of powiats and cities with powiat status by selected budgetary rates in 2017</i>	<i>xlsx</i>
Tablica 48 (56).	Jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego na tle kraju według wybranych wskaźników budżetowych w 2017 r.	xlsx
Table 48 (56).	<i>Local government units of Małopolskie voivodship against a background of Poland by selected budgetary rates in 2017</i>	<i>xlsx</i>

Spis wykresów

List of charts

		Str. Page
Wykres 1.	Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów ..	18
Chart 1.	<i>Structure of total revenues of local government units by types</i>	<i>18</i>
Wykres 2.	Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	20
Chart 2.	<i>Total revenues and own revenues of local government units per capita</i>	<i>20</i>
Wykres 3.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego	21
Chart 3.	<i>Rate of profitable financial independence of local government units</i>	<i>21</i>
Wykres 4.	Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem jednostek samorządu terytorialnego	21
Chart 4.	<i>Share of EU grants in total grants of local government units</i>	<i>21</i>
Wykres 5.	Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego	22
Chart 5.	<i>Structure of European Union funds in local government units budgets</i>	<i>22</i>
Wykres 6.	Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	23
Chart 6.	<i>Structure of total expenditures of local government units by types</i>	<i>23</i>

Wykres 7.	Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	25
Chart 7.	<i>Financing of deficit of local government units in 2017</i>	25
Wykres 8.	Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	26
Chart 8.	<i>Debt ratio of local government units in 2017</i>	26
Wykres 9.	Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów	28
Chart 9.	<i>Structure of total revenues of gminas budgets by types</i>	28
Wykres 10.	Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem gmin według rodzajów gmin	31
Chart 10.	<i>Share of EU grants in total grants of gminas by types of gminas</i>	31
Wykres 11.	Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów	34
Chart 11.	<i>Structure of total expenditures of gminas budgets by types</i>	34
Wykres 12.	Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów	36
Chart 12.	<i>Structure of total expenditures of gminas budgets by divisions</i>	36
Wykres 13.	Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów	40
Chart 13.	<i>Structure of total revenues of cities with powiat status budgets by types</i>	40
Wykres 14.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu	41
Chart 14.	<i>Rate of profitable financial independence of cities with powiat status</i>	41
Wykres 15.	Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem miast na prawach powiatu	42
Chart 15.	<i>Share of EU grants in total grants of cities with powiat status</i>	42
Wykres 16.	Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2017 r.	43
Chart 16.	<i>Revenues and expenditures per capita in cities with powiat status in 2017</i>	43
Wykres 17.	Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów .	44
Chart 17.	<i>Structure of total expenditures of cities with powiat status budgets by types</i>	44
Wykres 18.	Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów	45
Chart 18.	<i>Structure of expenditures of cities with powiat status budgets by divisions</i>	45
Wykres 19.	Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu	47
Chart 19.	<i>Debt ratio of cities with powiat status</i>	47
Wykres 20.	Dochody własne na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r.	49
Chart 20.	<i>Own revenues per capita in powiats in 2017</i>	49
Wykres 21.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów	50
Chart 21.	<i>Rate of profitable financial independence of powiats</i>	50
Wykres 22.	Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem powiatów	50
Chart 22.	<i>Share of EU grants in total grants of powiats</i>	50
Wykres 23.	Dynamika wydatków ogółem i inwestycyjnych budżetów powiatów	52
Chart 23.	<i>Dynamics of total and investment expenditures of powiats budgets</i>	52
Wykres 24.	Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów	53
Chart 24.	<i>Structure of total expenditures powiats budgets by divisions</i>	53
Wykres 25.	Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2017 r.	56
Chart 25.	<i>Debt ratio of powiats in 2017</i>	56
Wykres 26.	Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów	57
Chart 26.	<i>Structure of total revenues of the voivodship's budget by types</i>	57
Wykres 27.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa	58
Chart 27.	<i>Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget</i>	58
Wykres 28.	Struktura wydatków budżetu województwa według działów	59
Chart 28.	<i>Structure of expenditures of the voivodship's budget by divisions</i>	59

Spis map

List of maps

		Str. Page
Mapa 1. Map 1.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2017 r. <i>Total revenues per capita in gminas in 2017</i>	28 28
Mapa 2. Map 2.	Dochody własne na 1 mieszkańca gmin w 2017 r. <i>Own revenues per capita in gminas in 2017</i>	30 30
Mapa 3. Map 3.	Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2017 r. <i>Rate of profitable financial independence of gminas in 2017</i>	30 30
Mapa 4. Map 4.	Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2017 r. <i>European Union funds in budgets of gminas per capita in 2017</i>	32 32
Mapa 5. Map 5.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2017 r. <i>Total expenditures per capita in gminas in 2017</i>	33 33
Mapa 6. Map 6.	Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gmin w 2017 r. <i>Investments expenditure per capita in gminas in 2017</i>	35 35
Mapa 7. Map 7.	Wskaźnik zadłużenia gmin w 2017 r. <i>Debt ratio of gminas in 2017</i>	39 39
Mapa 8. Map 8.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r. <i>Total revenues per capita in powiats in 2017</i>	49 49
Mapa 9. Map 9.	Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r. <i>Investments expenditure per capita in powiats in 2017</i>	52 52

Spis schematów

List of figures

		Str. Page
Schemat 1. Figure 1.	Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2017 r..... <i>Budget of local government units in Małopolskie voivodship in 2017</i>	15 17

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Znak (x)	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Symbol <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego <i>Local Government Units</i>
Dz.U.	Dziennik Ustaw <i>Journal of Laws</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	milion <i>million</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
p. proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
pow.	powiat <i>powiat</i>

Wstęp

Introduction

W niniejszej publikacji przedstawiono sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2017 r.

Publikacja składa się z syntezy i pięciu rozdziałów. Synteza zawiera charakterystykę sytuacji finansowej jednostek samorządowych województwa, a dodatkowo zamieszczony schemat ma za zadanie ułatwić czytelnikom analizę poszczególnych kategorii finansowych.

W rozdziale I przedstawiono dochody i ich źródła według rodzajów; wydatki razem z kierunkami rozdysponowania środków według rodzajów i działów klasyfikacji budżetowej. Zaprezentowano również przychody, rozchody, zobowiązania oraz sposób finansowania deficytu budżetowego.

W rozdziałach II–V została omówiona gospodarka finansowa w jednostkach samorządowych województwa małopolskiego w układzie podobnym jak w rozdziale I.

Rozdział II zawiera opis gospodarki finansowej gmin, rozdział III – miast na prawach powiatu, rozdział IV – powiatów, a rozdział V – sytuację finansową województwa.

Opracowanie wzbogacono o wykresy i mapy, a uzupełnienie stanowi część tabelaryczna.

Publikacja została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego Rb-27S i Rb-28S za 2017 r. przekazanych do Głównego Urzędu Statystycznego przez Ministerstwo Finansów.

Wykorzystano również dane ze zbiorów Ministerstwa Finansów udostępnionych na stronie internetowej <https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/sprawozdania-budzetowe>.

Synteza

Jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2017 r. odnotowały poprawę sytuacji finansowej w stosunku do 2016 r. Dochody ogółem zgromadzone w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii w województwie w kwocie 19673 mln zł przekroczyły poziom ubiegłoroczny o 8,7%, a ich tempo wzrostu trzeci rok z rzędu przewyższyło przeciętne w kraju (w 2017 r. wzrost o 7,6%).

Zaobserwowano zmiany w strukturze dochodów ogółem, które były wynikiem zwiększenia dotacji z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej. Wzrost ich udziału w dochodach ogółem spowodował równocześnie obniżenie udziału pozostałych rodzajów dochodów, czyli dochodów własnych i subwencji. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem obniżył się z 46,5% do 46,2% i nadal pozostał poniżej przeciętnego wskaźnika w kraju (49,3%). Oznacza to, że finansowanie zadań samorządów w dalszym ciągu uzależnione było od transferów zewnętrznych, czyli środków otrzymywanych w postaci dotacji i subwencji.

Dochody własne wyniosły 9094 mln zł i były o 8,1% wyższe od ubiegłorocznych, jednak nie wpłynęło to na wzrost wskaźnika samodzielności finansowej jednostek, który w 2017 r. wynosił 24,1% i obniżył się o 0,6 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2017 r. małopolskie jednostki samorządowe otrzymały dotacje w kwocie 5535 mln zł (o 17,1% wyższe niż przed rokiem), które stanowiły 28,1% dochodów ogółem. Wśród dotacji wyraźnie zwiększyła się (za wyjątkiem gmin) pula środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach jednostek samorządowych. Na finansowanie zadań w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013 wpłynęło 107 mln zł, a w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 – 710 mln zł. Największym beneficjentem tych środków był budżet województwa, w którym odnotowano 59,7% łącznej kwoty środków unijnych.

W 2017 r. do małopolskich jednostek samorządowych skierowano środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 5044 mln zł, które stanowiły 25,6% dochodów ogółem. Rozdział subwencji na poszczególne kategorie jednostek pozostał na poziomie porównywalnym z ubiegłorocznym. Do gmin przekazano 57,3% łącznej kwoty subwencji, natomiast do miast na prawach powiatów, powiatów i województwa odpowiednio: 23,2%, 16,7% i 2,8%.

W omawianym roku szybciej niż dochody ogółem wzrosły wydatki ogółem. Łączna ich kwota wyniosła 19644 mln zł, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 10,7%. W strukturze wydatków według rodzajów obniżył się udział wydatków bieżących, a zwiększył udział wydatków majątkowych.

Wydatki bieżące w kwocie 16721 mln zł stanowiły 85,1% wobec 86,3% w 2016 r. i rozdysponowane były głównie na wynagrodzenia i ich pochodne oraz na zakup materiałów i usług. Wydatki majątkowe w kwocie 2923 mln zł stanowiły 14,9% wydatków ogółem (w 2016 r. – 13,7%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje.

Nie zmieniły się główne kierunki wydatkowania środków budżetowych. Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej środków rozdysponowano w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz Rodzina¹, na które przeznaczono 61% ogółu środków.

Niewielka przewaga dochodów nad wydatkami spowodowała, że zagregowany wynik wszystkich jednostek w województwie był dodatni i wynosił 29 mln zł (w 2016 r. 344 mln zł). Wyraźnie obniżyła się liczba jednostek, które rok zakończyły nadwyżką budżetową (ze 163 w 2016 r. do 109 w 2017 r.), a problem ze zrównoważeniem budżetu pozostał w 93 jednostkach (przed rokiem w 39). Nadwyżka budżetowa w wysokości 296 mln zł wystąpiła łącznie w 98 gminach, w 1 mieście na prawach powiatu, w 9 powiatach i w budżecie województwa, natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 267 mln zł odnotowano w 81 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 10 powiatach.

Deficyt budżetowy został sfinansowany środkami pochodzącymi głównie z dwóch źródeł: z kredytów i pożyczek, które w kwocie 214 mln zł pokryły deficyt w 79,9% oraz z wolnych środków – 44 mln zł (16,4%).

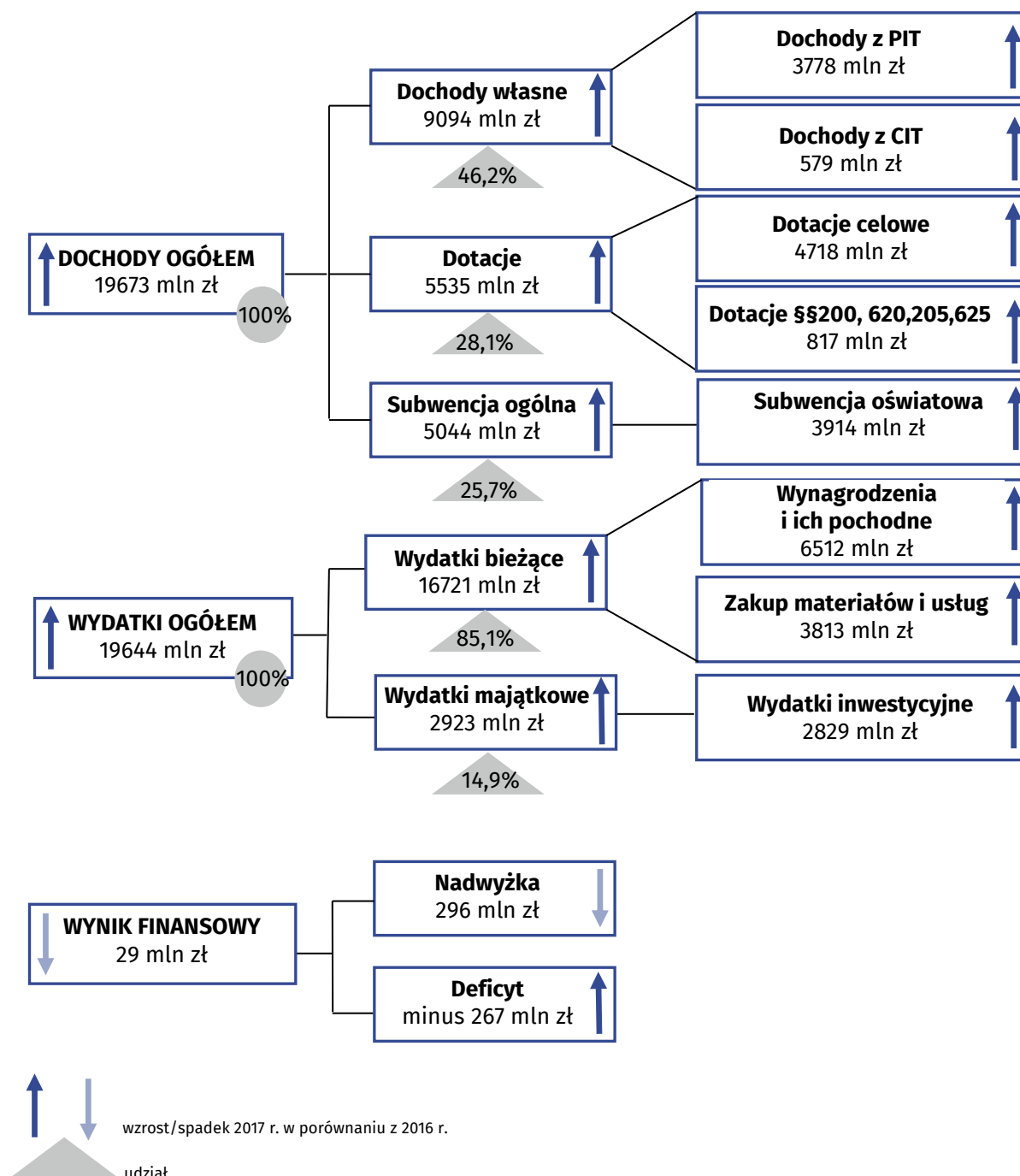
Zobowiązania jednostek w kwocie 6191 mln zł zwiększyły się o 0,8% w porównaniu z 2016 r. Odnotowano je w 196 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie wystąpiły tylko w jednej gminie miejsko-wiejskiej i w pięciu gminach wiejskich. Średni wskaźnik zadłużenia (na potrzeby opracowania określany jako udział zobowiązań w dochodach ogółem) obniżył się o 2,5 p. proc., do poziomu 31,5%, z uwagi na większy wzrost dochodów ogółem.

Województwo małopolskie zalicza się do województw o wysokim wskaźniku gęstości zaludnienia (drugie miejsce w kraju po województwie śląskim), dlatego analiza zjawisk per capita w większości przypadków sytuuje go na końcowych miejscach pierwszej dziesiątki województw. W 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nie zmieniła się pozycja w zakresie dochodów ogółem i dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca

¹ Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1121).

(pozostała odpowiednio 9 i 8). Spadek odnotowano m. in. w zakresie udziału środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem (z 6 pozycji na 8), w wydatkach ogółem na 1 mieszkańca (z 6 pozycji na 9) oraz w zakresie udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (z 3 pozycji na 10).

Schemat 1. Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2017 r.

Executive summary

Local government units of Małopolskie voivodship in 2017 recorded an improvement in the financial situation compared to 2016. Total revenues collected in budgets of local government units of all categories in the voivodship in the amount of 19673 mln zł exceeded the previous year's level by 8.7%, and their growth rate for the third year in a row exceeded the national average (in 2017 an increase of 7.6%).

Changes in the structure of total revenues were observed, which were the result of increased subventions from the state budget for government administration tasks. The increase in their share in total revenues also led to a decrease in the share of other types of income, i.e. own revenues and subventions. The share of own revenues in total ones decreased from 46.5% to 46.2% and remained below the average national rate (49.3%). This means that the financing of local government tasks was still dependent on external transfers, i.e. funds received in the form of grants and subventions.

Own revenues amounted to 9094 mln zł and were higher by 8.1% than last year, however, it did not affect the increase in the financial independence of units, which in 2017 amounted to 24.1% and decreased by 0.6 pp compared to the previous year.

In 2017, local government units in Małopolskie voivodship received subventions in the amount of 5535 mln zł (17.1% more than last year), which accounted for 28.1% of total revenues. Among subventions, the pool of funds for financing and co-financing of EU programs and projects in revenues of local government units has clearly increased (except gminas). The financing of tasks under the EU Financial Perspective 2007–2013 amounted to 107 million zł, and under the EU Financial Perspective 2014–2020 – 710 mln zł. The largest beneficiary of these funds was the voivodship budget, in which 59.7% of the total amount of EU funds was recorded.

In 2017, funds in the form of a general subvention in the amount of 5044 mln zł were directed to local government units in Małopolskie voivodship, which constituted 25.6% of total revenues. The division of subventions into individual categories of units remained at a level comparable to last year. 57.3% of the total subvention amount was transferred to gminas, whereas 23.2%, 16.7% and 2.8% to cities with powiat status, powiats and the voivodship, respectively.

In the discussed year, total expenditures increased faster than total revenues. Their total amount amounted to 19644 mln zł, which in relation to the previous year meant an increase of 10.7%. In the structure of expenditures by type, the share of current expenditure decreased, and the share of property expenditure increased.

Current expenditure in the amount of 16721 mln zł accounted for 85.1% compared to 86.3% in 2016 and was allocated mainly to wages and salaries and their derivatives as well as the purchase of materials and services. Property expenditure in the amount of 2923 mln zł accounted for 14.9% of total expenditures (in 2016 – 13.7%) and was almost entirely allocated for investments.

Main directions of budget spending have not changed. As in previous years, the largest amount of funds was distributed in the following sectors: Transport and communication, Education as well as Family², for which 61% of all funds were allocated.

A small advantage of revenues over expenditures caused that the aggregate result of all units in the voivodship was positive and amounted to 29 million zł (in 2016, 344 mln zł). The number of entities that ended the year with a budget surplus clearly decreased (from 163 in 2016 to 109 in 2017), and the problem with budget balance remained in 93 units (39 in the previous year). The budget surplus in the amount of 296 mln zł occurred in total in 98 gminas, in 1 city with powiat status, in 9 powiats and in the voivodship's budget, while the budget deficit in the amount of minus 267 mln zł was recorded in 81 gminas, in 2 cities with powiat status and in 10 powiats.

The budget deficit was financed with funds coming mainly from two sources: credits and loans, which in the amount of 214 mln zł covered the deficit in 79.9% as well as out of free funds – 44 mln zł (16.4%).

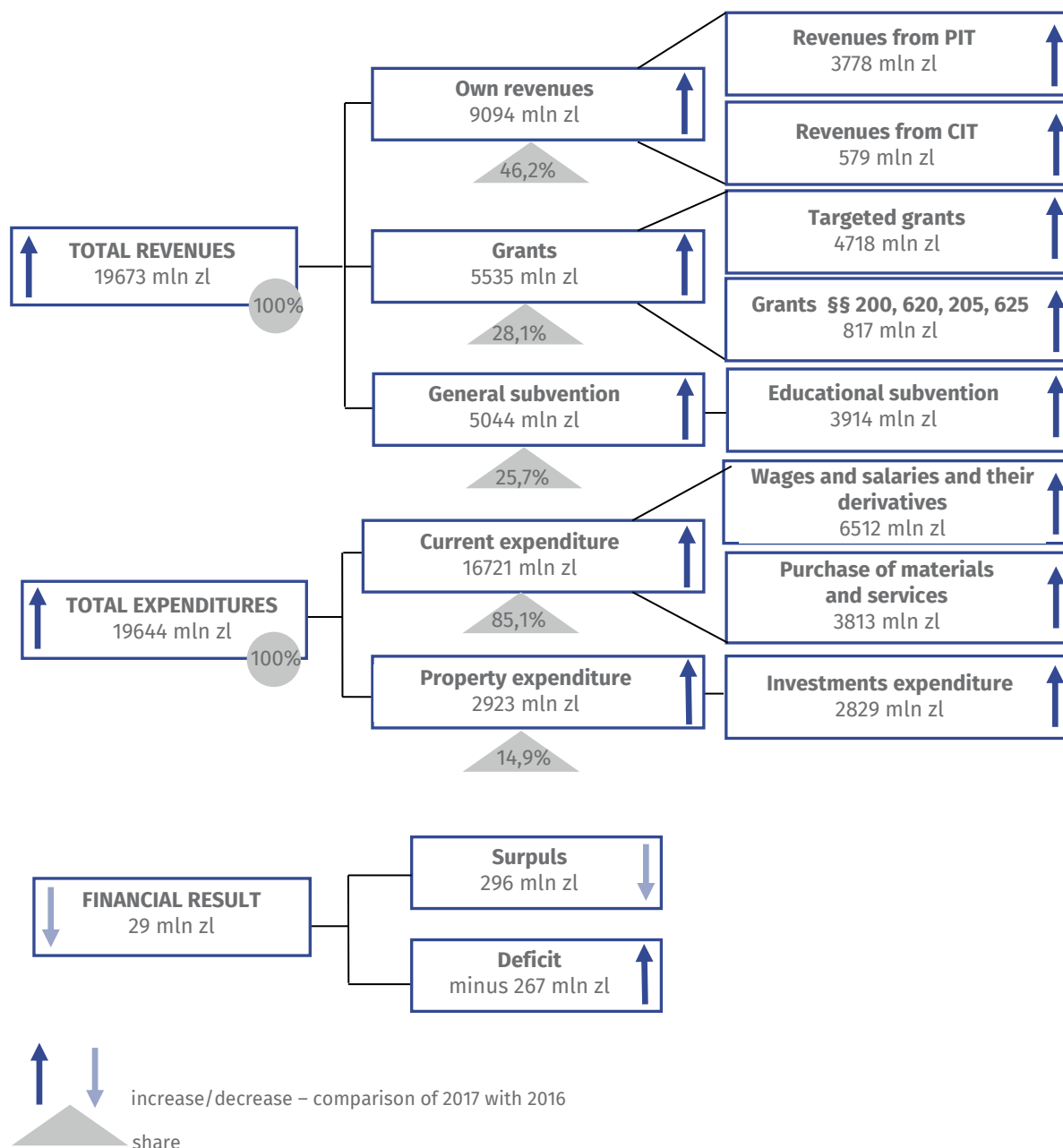
The liabilities of entities in the amount of 6191 mln zł increased by 0.8% compared to 2016. They were recorded in 196 local government units of all categories, they did not occur only in one urban-rural gmina and in five

² Introduced since 1 January 2017 (Journal of Laws from 2016, item 1121).

rural gminas. The average debt ratio (for needs of the study, defined as the share of liabilities in total revenues) decreased by 2.5 pp, to 31.5%, due to a larger increase in total revenues.

Małopolskie voivodship is one of voivodships with a high population density rate (second place in the country after Śląskie voivodship), therefore the analysis of per capita phenomena places it in the final places of the top ten voivodships in most cases. In 2017, compared to the previous year, the position in terms of total revenues and own revenues per capita remained the same (remaining 9th and 8th, respectively). A decrease was recorded among others in terms of the share of funds for financing and co-financing EU programs and projects in total revenues (from 6th to 8th position), in total expenditures per capita (from 6th to 9th position) and in the share of property expenditure in total expenditures (from 3rd to 10th position).

Figure 1. Budget of local government units in Małopolskie voivodship in 2017

Rozdział I. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego

Chapter I. Financial management of local government units

W 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyły się dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, przy czym dochody własne wzrosły w nieznacznie słabszym tempie. Zmianie uległa struktura dochodów ogółem według rodzajów. Wzrost udziału dotacji spowodował obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji.

W szybszym tempie niż dochody zwiększyły się wydatki ogółem, a ich wzrost odnotowano również w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W strukturze wydatków ogółem wyższy niż przed rokiem był udział wydatków majątkowych, które prawie w całości przeznaczono na inwestycje.

Zagregowany wynik finansowy przyjął wartość dodatnią, ale znacznie niższą niż w poprzednim roku.

Dochody

Revenues

W 2017 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły łącznie 19673 mln zł, tj. o 8,7% więcej niż przed rokiem (w kraju wzrost o 7,6%). Wzrost dochodów odnotowano w budżetach wszystkich kategorii jednostek, przy czym najwyższy odnotowano w budżecie województwa – o 25,2%. W gminach dochody zwiększyły się o 8,8%, w miastach na prawach powiatu o 6,8%, a w powiatach o 5,1%.

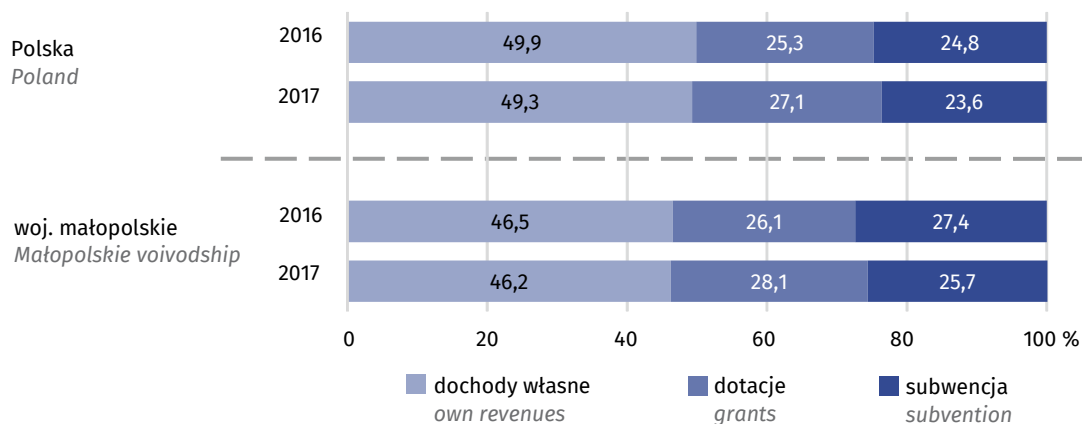
Dochody ogółem małopolskich jednostek samorządowych stanowiły 8,6% wobec 8,5% w 2016 r. dochodów ogółem wszystkich jednostek samorządowych w kraju.

Struktura dochodów ogółem analizowana według kategorii jednostek samorządowych województwa w niewielkim stopniu odbiegała od ubiegłorocznej. Dochody budżetów gmin były na tym samym poziomie co w roku 2016 (51,5%). Dochody miast na prawach powiatu stanowiły 31,2%, powiatów 10,5% i województwa 6,8%, podczas gdy w poprzednim roku było to odpowiednio: 31,8%, 10,8% i 5,9%.

W 2017 r. w strukturze dochodów jednostek samorządowych w kraju dochody gmin stanowiły 48,4%, miast na prawach powiatu 34,2%, powiatów 11,0%, a województw 6,4%.

Wykres 1. Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów

Chart 1. Structure of total revenues of local government units by types

Struktura dochodów ogółem jednostek samorządowych według rodzajów corocznie ulega nieznacznym zmianom powodowanym zarówno przez nowe regulacje prawne, jak również poprzez znaczącą zmianę jednego ze źródeł, najczęściej dotacji. Taką sytuację odnotowano również w 2017 r. Wzrost udziału dotacji w dochodach ogółem z poziomu 26,1% w 2016 r. do 28,1% spowodował obniżenie udziału pozostałych rodzajów dochodów: udział dochodów własnych obniżył się z 46,5% do 46,2%, a subwencji z 27,4% do 25,7%.

W 2017 r. dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 5810 zł (o 451 zł więcej niż w 2016 r.), przy czym w gminach 4177 zł (o 328 zł więcej), w miastach na prawach powiatu 6399 zł (o 384 zł więcej), w powiatach 848 zł (o 39 zł więcej) i w budżecie województwa 395 zł (o 79 zł więcej).

Na 1 mieszkańca kraju w 2017 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 5983 zł, przy czym z budżetów gmin 4307 zł, miast na prawach powiatu 6229 zł, powiatów 983 zł i z budżetów województw samorządowych 384 zł.

W 2017 r. dochody własne małopolskich jednostek samorządowych wyniosły 9093 mln zł i były o 8,1% wyższe od ubiegłorocznych. Tworzyły je głównie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (47,9%), z podatku od nieruchomości (17,0%) oraz z dochodów z majątku (5,5%).

Tablica 1. Wpływy podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i od osób fizycznych (PIT) w dochodach własnych jednostek samorządowych

Table 1. Receipts from corporate income tax (CIT) and personal income tax (PIT) in own revenues of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	w tys. zł in thous. zł			w % dochodów własnych in % of own revenues		
	Ogółem Total					
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	476231,4	558631,2	579042,7	5,9	6,6	6,4
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	3101058,0	3390126,7	3777917,4	38,7	40,3	41,5
	Gminy Gminas					
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	57232,3	66821,9	70452,7	1,6	1,8	1,8
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	1336919,5	1462612,1	1622974,2	38,1	40,4	41,9
	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status					
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	100253,2	117077,8	119556,4	3,0	3,3	3,1
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	1300167,2	1421531,1	1594371,0	38,8	39,9	41,4
	Powiaty Powiats					
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	12122,7	13839,0	14737,5	1,9	2,0	1,9
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	363775,6	396712,7	439046,9	56,0	57,0	58,0
	Województwo Voivodship					
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	306623,3	360892,5	374296,1	61,9	68,3	61,1
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	100195,7	109270,8	121525,3	20,2	20,7	19,8

Z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT i CIT), do budżetów jednostek samorządowych województwa wpłynęło 4357 mln zł (o 10,3% więcej niż przed rokiem), przy czym 3778 mln zł pochodziło z podatku dochodowego od osób fizycznych PIT, a 579 mln zł z podatku dochodowego od osób prawnych CIT. Wyższe dochody z tego tytułu, a zwłaszcza z podatku PIT przełożyły się na wzrost udziału w dochodach własnych, widoczny w budżetach jednostek wszystkich kategorii, za wyjątkiem budżetu województwa.

Z tytułu podatku od nieruchomości do budżetów gmin i miast na prawach powiatu wpłynęło 1546 mln zł (o 56 mln zł więcej niż przed rokiem), co stanowiło 17,0% dochodów własnych (17,7% w 2016 r.).

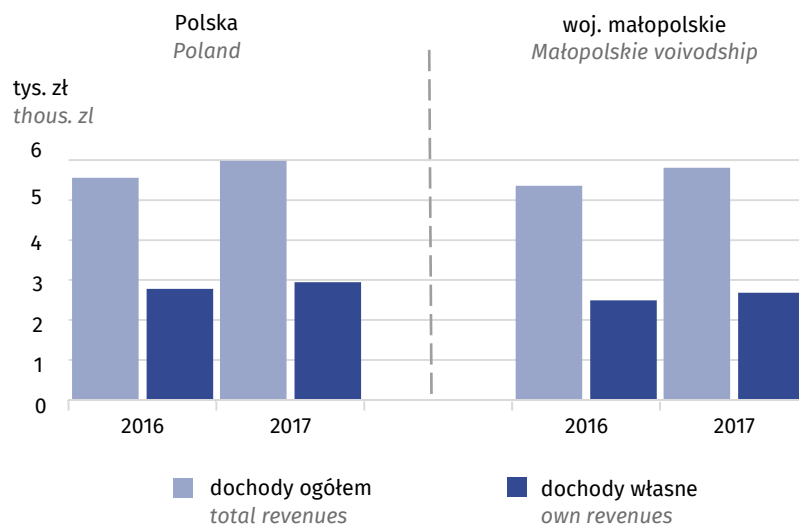
Z kolei dochody z majątku w kwocie 504 mln zł stanowiły 5,5% dochodów własnych, przy czym ponad połowa tych środków pochodziła z opłat za najem i dzierżawę.

Dochody własne tworzyły również środki określone jako pozostałe dochody, wśród których znajdowały się środki pochodzące ze źródeł pozabudżetowych. W 2017 r. z tego tytułu odnotowano 2190 mln zł, a ich udział w dochodach własnych stanowił 24,1%.

W 2017 r. na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadało 2685 zł (o 193 zł więcej niż przed rokiem), a wzrost odnotowano w budżetach wszystkich kategorii jednostek. W gminach była to kwota 1595 zł (wyższa o 97 zł), w miastach na prawach powiatu 4013 zł (o 285 zł), w powiatach 312 zł (o 24 zł) i z budżetu województwa 181 zł (o 25 zł).

Wykres 2. Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca

Chart 2. Total revenues and own revenues of local government units per capita

Nie zmieniła się relacja wyników małopolskich jednostek w odniesieniu do wyników krajowych. Przeciętne dochody własne przypadające na 1 mieszkańca Polski okazały się wyższe od wyników w województwie (za wyjątkiem miast na prawach powiatu), a dzielący je dystans obniżył się z 284 zł do 262 zł.

Na 1 mieszkańca kraju w 2017 r. z dochodów własnych ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 2947 zł, przy czym z budżetów gmin 1862 zł, miast na prawach powiatu 3832 zł, powiatów 352 zł i z budżetów województw samorządowych 202 zł.

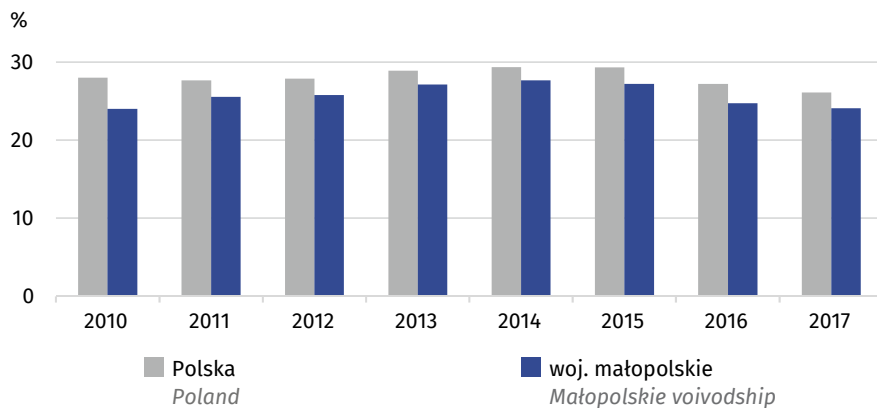
Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek. Samodzielność w tym przypadku oznacza swobodę dysponowania własnymi środkami, chociaż część z nich – w postaci udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych – przekazywana jest z budżetu państwa według wskaźników określonych w ustawie budżetowej. Odpowiedź na pytanie, czy wraz ze wzrostem dochodów własnych zwiększa się samodzielność finansowa jednostek samorządowych, daje ocena tej samodzielności według tzw. wskaźnika dochodowej samodzielności finansowej.

Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej określany jest jako udział dochodów własnych (po wyłączeniu udziału w podatkach PIT i CIT) w dochodach ogółem.

W latach 2010–2017 wskaźnik ustalony dla małopolskich jednostek samorządowych wykazywał zmienne tendencje i przyjmował wartości w granicach 24,0%–27,6%. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2014 r., po czym w kolejnych latach obniżała się, przyjmując w 2017 r. wartość 24,1%. W ciągu całego 8-letniego okresu wskaźnik małopolskich jednostek samorządowych nie osiągnął wartości ustalonej dla jednostek samorządowych wszystkich kategorii w kraju.

Wykres 3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego

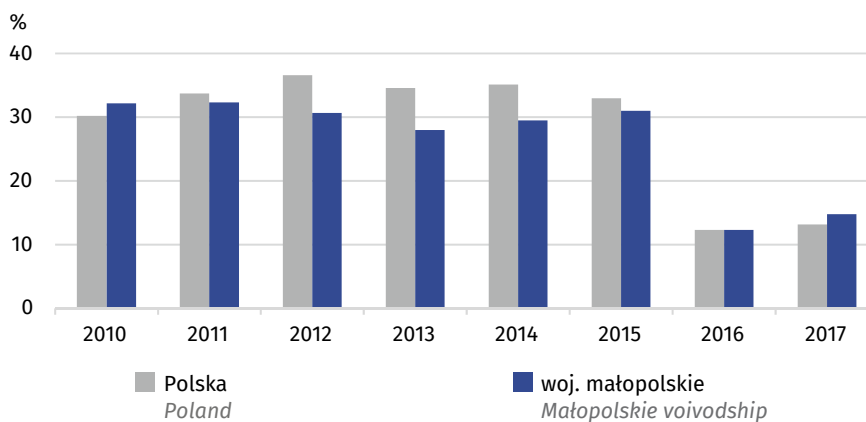
Chart 3. Rate of profitable financial independence of local government units

Kolejnym rodzajem dochodów ogółem jednostek samorządowych są dotacje, których każdorazowa zmiana wpływa na zmiany w strukturze dochodów ogółem. W 2017 r. małopolskie jednostki samorządowe otrzymały 5535 mln zł z tego tytułu (o 807 mln zł, tj. o 17,1% więcej niż przed rokiem). Dotacje stanowiły 28,1% dochodów ogółem wobec 26,1% w 2016 r. Wyższe dotacje odnotowano w budżetach jednostek wszystkich kategorii. Do gmin przekazano 3375 mln zł, do miast na prawach powiatu – 1120 mln zł, do powiatów – 454 mln zł i 586 mln zł do budżetu województwa.

Wykres 4. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem jednostek samorządu terytorialnego

Chart 4. Share of EU grants^a in total grants of local government units

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

W strukturze dotacji dominowały dotacje celowe, które w kwocie 4718 mln zł stanowiły 85,2% dotacji ogółem. Dotacje przyznane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, czyli §§ 200, 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) obniżyły się do kwoty 107 mln zł (1,9%), a dotacje §§ 205, 625 (dotacje i płatności przekazywane na realizację projektów i programów realizowanych w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020) wzrosły do kwoty 710 mln zł (12,9%).

W 2017 r. budżety jednostek samorządowych województwa zasiły środki w postaci subwencji w kwocie 5044 mln zł, tj. o 94 mln zł wyższej od ubiegłorocznej. Udział subwencji w strukturze dochodów ogółem zmniejszył się z 27,4% w 2016 r. do 25,7% z uwagi na silniejszy wpływ zmian w dotacjach. Rozdział subwencji na budżety poszczególnych kategorii jednostek samorządowych pozostał na poziomie porównywalnym z ubiegłorocznym, gminy otrzymały 2889 mln zł (57,3%), miasta na prawach powiatu – 1172 mln zł (23,2%), powiaty – 844 mln zł (16,7%), a województwo samorządowe – 139 mln zł (2,8%).

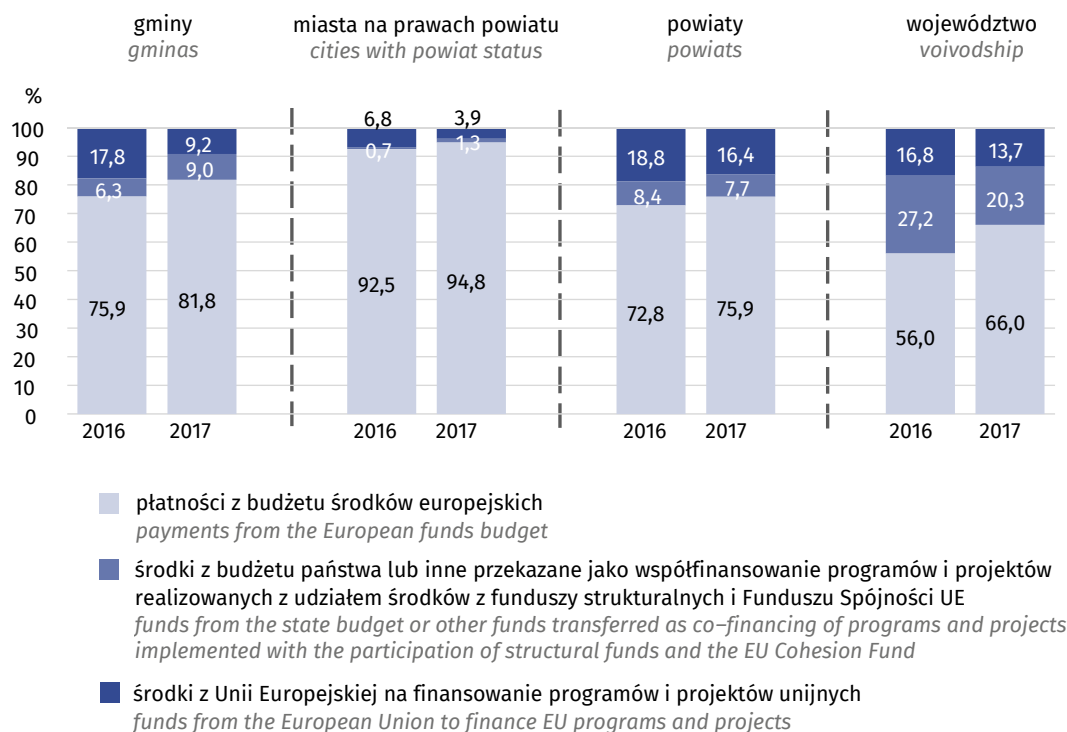
Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego

European Union funds in budgets of local government units in Małopolskie voivodship

W 2017 r. do budżetów jednostek samorządowych województwa małopolskiego wpłynęło ogółem 938 mln zł z tytułu dochodów na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, a pula środków była o 39,0% wyższa od ubiegłorocznej. Spadek dochodów z tego źródła odnotowano tylko w budżetach gmin. Udział środków unijnych w łącznych dochodach małopolskich jednostek samorządowych zwiększył się z 3,7% w 2016 r. do 4,8%.

Wykres 5. Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego

Chart 5. Structure of European Union funds in local government units budgets

Na zrealizowane dochody składały się:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 109 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 136 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 693 mln zł.

Z otrzymanej przez małopolskie jednostki samorządu terytorialnego kwoty (938 mln zł) przypadało dla:

- gmin – 171 mln zł (18,2%),
- miast na prawach powiatu – 142 mln zł (15,2%),
- powiatów – 65 mln zł (6,9%),
- województwa – 560 mln zł (59,7%).

Wydatki

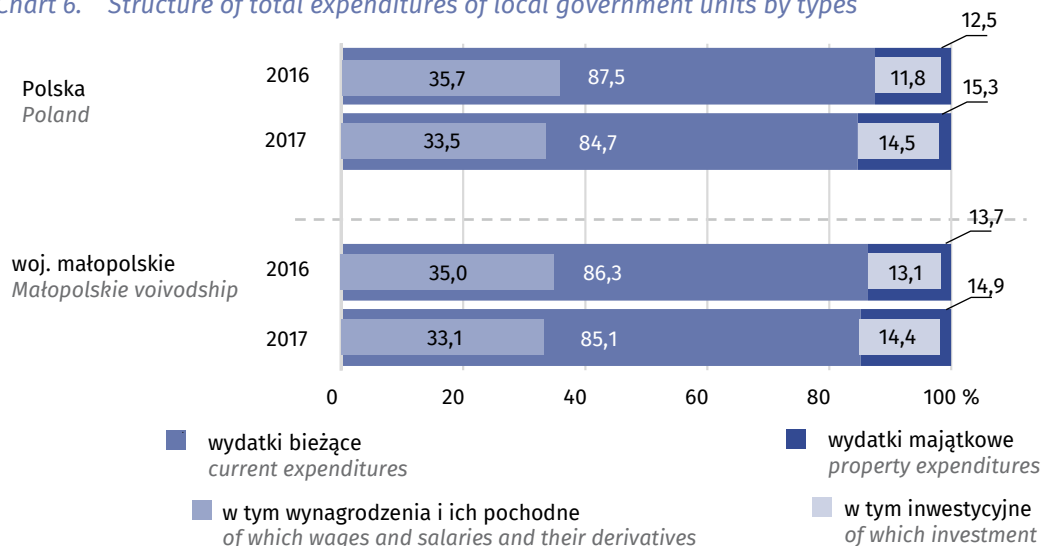
Expenditures

W 2017 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły 19644 mln zł i były wyższe o 10,7% w relacji do 2016 r. Wzrost wydatków odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W skali kraju wydatki jednostek samorządowych wzrosły o 11,7%.

Wydatki jednostek samorządowych województwa małopolskiego stanowiły 8,5% wydatków ogółem wszystkich jednostek samorządowych w kraju (8,6% w 2016 r.).

Wykres 6. Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów

Chart 6. Structure of total expenditures of local government units by types

W strukturze wydatków ogółem w województwie według kategorii jednostek, wydatki gmin w kwocie 10115 mln zł stanowiły 51,5%, miast na prawach powiatu – 6198 mln zł (31,5%), powiatów – 2037 mln zł (10,4%) i województwa – 1295 mln zł (6,6%).

W 2017 r. w strukturze wydatków jednostek samorządowych w kraju wydatki gmin stanowiły 48,7%, miast na prawach powiatu 34,1%, powiatów 11,0%, a województw 6,2%.

W relacji do 2016 r. zmieniła się struktura rodzajowa wydatków ogółem, zwiększył się udział wydatków majątkowych, a obniżył udział wydatków bieżących. Wydatki bieżące w wysokości 16721 mln zł stanowiły 85,1% wydatków ogółem wobec 86,3% w 2016 r. Nie zmienił się sposób rozdysponowania wydatków bieżących, główne składniki, czyli wynagrodzenia i ich pochodne, a także zakup materiałów i usług, stanowiły odpowiednio 38,9% i 22,8% (40,5% i 23,2% w 2016 r.).

Wydatki majątkowe w wysokości 2923 mln zł (o 495 mln zł wyższe od ubiegłorocznych) stanowiły 14,9% wydatków ogółem (w 2016 r. – 13,7%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje. Na zakup akcji

i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek przeznaczono 94 mln zł, a środki te zostały wydatkowane głównie z budżetów gmin (32 mln zł) i miast na prawach powiatu (58 mln zł). Podobne tendencje widoczne były również w wydatkach ogółem w budżetach jednostek samorządowych w kraju.

Na 1 mieszkańca województwa w 2017 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 5801 zł, tj. o 544 zł więcej niż w 2016 r. Wydatki wyższe od ubiegłorocznych odnotowano: w gminach – 4170 zł (o 452 zł), w miastach na prawach powiatu – 6452 zł (o 440 zł), w powiatach – 840 zł (o 60 zł) i w budżecie województwa – 382 zł (o 52 zł).

Na 1 mieszkańca kraju w 2017 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 5990 zł, przy czym z budżetów gmin – 4338 zł, miast na prawach powiatu – 6227 zł, powiatów – 982 zł i z budżetów województw samorządowych – 373 zł.

Z kolei z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządowych w województwie na 1 mieszkańca przypadło 835 zł, przy czym w gminach – 524 zł, w miastach na prawach powiatu – 692 zł, w powiatach – 144 zł, a z budżetu województwa – 160 zł.

Na 1 mieszkańca kraju w 2017 r. z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego przypadło 871 zł, przy czym z budżetów gmin – 622 zł, miast na prawach powiatu – 746 zł, powiatów – 156 zł i z budżetów województw samorządowych – 103 zł.

W 2017 r. nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. Tylko w trzech działach: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz Rodzina³ wykorzystano 60,9% łącznych wydatków jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

Wynik finansowy

Financial result

Zagregowany wynik finansowy za 2017 r. jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego przyjął wartość dodatnią i wynosił 29 mln zł, co stanowiło 0,1% w relacji do dochodów (rok 2016 zakończył się dodatnim wynikiem w wysokości 344 mln zł).

Łączna nadwyżka budżetowa w wysokości 296 mln zł wystąpiła w budżetach 109 jednostek (w 98 gminach, w jednym mieście na prawach powiatu, w 9 powiatach i w budżecie województwa), natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 267 mln zł odnotowano w 93 jednostkach (w 81 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 10 powiatach).

W kraju zagregowany wynik za 2017 r. jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli był ujemny i wynosił minus 288 mln zł, co w odniesieniu do ubiegłego roku oznaczało pogorszenie sytuacji finansowej o blisko 8 mld zł.

Przychody i rozchody

Revenues and expenses

Dla zbilansowania budżetu, jednostki samorządowe oprócz dochodów i wydatków wykazują również przychody i rozchody oraz źródła sfinansowania ewentualnego deficytu budżetowego.

W 2017 r. przychody ogółem małopolskich jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 1973 mln zł i były o 29,5% wyższe od środków zgromadzonych w 2016 r. Gminy wykazały przychody w kwocie 1001 mln zł (wzrost o 42,9% w relacji do 2016 r.), miasta na prawach powiatu – 586 mln zł (wzrost o 19,4%), powiaty – 188 mln zł (wzrost o 56,1%), a województwo samorządowe – 198 mln zł (spadek o 6,8%). Przychody pochodziły głównie z dwóch źródeł: z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków (niewykorzystane w danym roku budżetowym, a wyemitowane w latach poprzednich papiery wartościowe oraz zaciągnięte kredyty i pożyczki). Kredyty

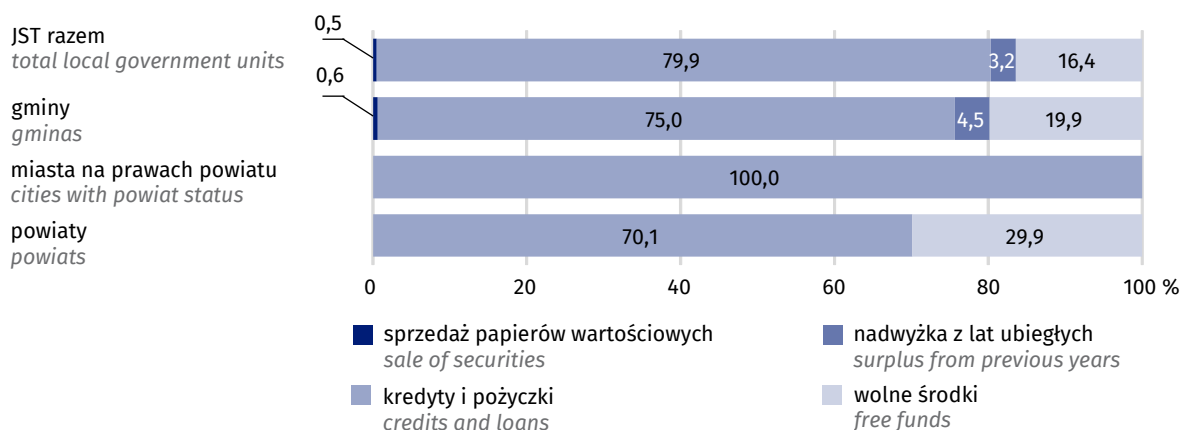
³ Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1121).

i pożyczki w kwocie 910 mln zł stanowiły 46,1%, a wolne środki w kwocie 928 mln zł – 47,1%. Papiery wartościowe wykazane w budżetach gmin i w budżecie województwa na łączną kwotę 31 mln zł stanowiły 1,6% przychodów ogółem. Nadwyżka z lat ubiegłych, którą wykazano w budżetach gmin i powiatów wyniosła 100 mln zł, tj. 5,1% przychodów ogółem w województwie.

Łączna kwota rozchodów jednostek samorządowych w województwie w 2017 r. wyniosła 886 mln zł i o 4,5% przekroczyła poziom z 2016 r. Gminy wykazały rozchody w kwocie 402 mln zł (spadek o 10,1% w relacji do 2016 r.), miasta na prawach powiatu – 228 mln zł (spadek o 5,1%), powiaty – 79 mln zł (spadek o 5,9%), a województwo samorządowe – 177 mln zł (wzrost o 129,7%). W strukturze rozchodów najwyższą pozycję stanowiła spłata kredytów i pożyczek – 868 mln zł (98,0%).

Wykres 7. Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.

Chart 7. Financing of deficit of local government units in 2017

Deficytem budżetowym wynoszącym łącznie 267 mln zł rok 2017 zamknęły 93 małopolskie jednostki samorządowe. Ujemny wynik finansowy może być sfinansowany środkami pochodzącymi z różnych źródeł, takich jak: sprzedaż papierów wartościowych, kredyty i pożyczki, nadwyżka z lat ubiegłych, prywatyzacja majątku czy wolne środki. Wśród małopolskich jednostek dominowały dwa źródła: kredyty i pożyczki, które w kwocie 214 mln zł pokryły deficyt w 79,9% oraz wolne środki – 44 mln zł (16,4%).

W kraju deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r. wyniósł 4274 mln zł, a pokryty został przez sprzedaż papierów wartościowych (142 mln zł – 3,3%), kredyty i pożyczki (2618 mln zł – 61,3%), nadwyżkę z lat ubiegłych (275 mln zł – 6,4%) oraz wolne środki (1239 mln zł – 29,0%).

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego

Debt of local government units

Zobowiązania ogółem małopolskich jednostek samorządowych w 2017 r. wyniosły 6191 mln zł i były wyższe o 0,8% w porównaniu z 2016 r. Wystąpiły w 196 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie stwierdzono ich jedynie w 5 gminach wiejskich: Budzów, Grybów, Jerzmanowice-Przegonia, Nawojowa i Zembrzyce oraz w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice.

Z ogólnej kwoty zobowiązań na gminy przypadają 2605 mln zł (wzrost o 1,0% w relacji do 2016 r.), na miasta na prawach powiatu – 2654 mln zł (wzrost o 4,0%), na powiaty – 496 mln zł (wzrost o 0,3%) i na budżet województwa 435 mln zł (spadek o 16,0%).

W strukturze zobowiązań ogółem w 2017 r. kredyty i pożyczki stanowiły średnio 87,2% i wystąpiły we wszystkich jednostkach wykazujących zadłużenie: w gminach w kwocie 2566 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 1934 mln zł, w powiatach – 496 mln zł i w województwie samorządowym – 405 mln zł. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) stanowiły 12,7% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w trzech gminach (39 mln zł), w jednym mieście na prawach powiatu (720 mln zł) i w budżecie województwa (30 mln zł). Niewielki

odsetek zobowiązań ogółem przypadają na wymagalne zobowiązania, które odnotowano w 25 jednostkach (w 22 gminach na kwotę 991 tys. zł, w 2 miastach na prawach powiatu – 28 tys. zł i w jednym powiecie – 8 tys. zł).

Tablica 2. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych

Table 2. Liabilities of local government units by types of debt

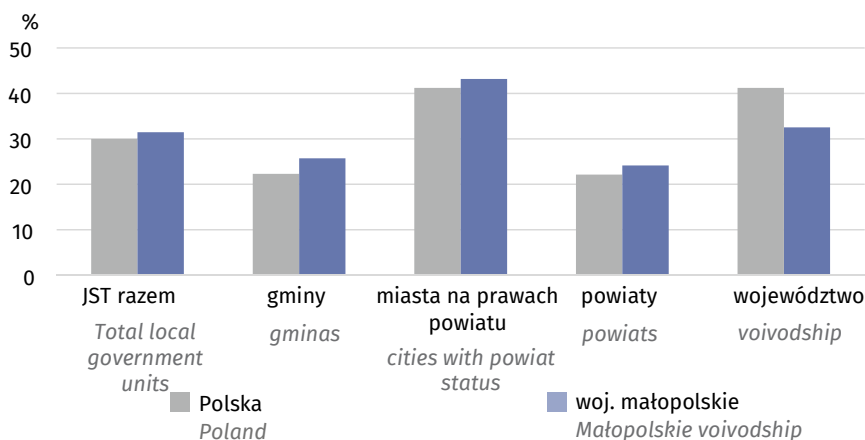
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
	mln zł <i>mln zł</i>		2016=100
Zobowiązania ogółem <i>Total liabilities</i>	6144,6	6190,9	100,8
W tym: <i>Of which:</i>			
Papiery wartościowe <i>Securities</i>	745,4	788,7	105,8
w tym długoterminowe <i>of which long-term</i>	745,4	788,7	105,8
Kredyty i pożyczki <i>Credits and loans</i>	5398,6	5401,2	100,0
w tym długoterminowe <i>of which long-term</i>	5383,7	5398,1	100,3
Wymagalne zobowiązania <i>Chargable liabilities</i>	0,6	1,0	167,9
w tym z tytułu dostaw i usług <i>of which from deliveries and services</i>	0,0	0,2	18 razy

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r. wyniosły 68926 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe stanowiły 5,7%, kredyty i pożyczki – 94,2% (w tym kredyty długoterminowe 93,7%), a wymagalne zobowiązania – 0,1%.

Wykres 8. Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.

Chart 8. Debt ratio of local government units in 2017

Wskaźnik zadłużenia (obliczony na potrzeby tego opracowania) to relacja zobowiązań ogółem do wykonanych dochodów ogółem.

Wskaźnik zadłużenia w 2017 r. wynosił 31,5% i był niższy o 2,5 p. proc. w relacji do 2016 r. Spadek wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach jednostek wszystkich kategorii, najsilniejszy w budżecie województwa (o 16,0 p. proc.).

Rozdział II. Gospodarka finansowa gmin

Chapter II. Financial management of gminas

W 2017 r. dochody ogółem gmin były wyższe od ubiegłorocznych, ale tempo ich wzrostu było znacznie wolniejsze niż przed rokiem. W strukturze dochodów według rodzajów wzrost udziału dotacji spowodował obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji.

W tempie szybszym niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem. Więcej środków niż w roku poprzednim skierowano na inwestycje.

Zagregowany wynik finansowy przyjął wartość dodatnią, ale wyraźnie niższą niż przed rokiem.

Dochody

Revenues

W 2017 r. w budżetach gmin województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w kwocie 10133 mln zł, tj. o 8,8% wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosły w tempie niższym niż przeciętnie w kraju (wzrost o 9,2%), za wyjątkiem gmin miejskich i wiejskich. Spośród 179 gmin, w 93 gminach dochody rosły szybciej niż przeciętnie w województwie, w 2 gminach miejskiej Jordanów i miejsko-wiejskiej Andrychów w tempie równym przeciętnemu, w 78 gminach przekroczyły poziom ubiegłoroczny w stopniu niższym niż przeciętny, a w sześciu gminach nie osiągnięto poziomu dochodów z 2016 r.

W 2017 r. najwyższy wzrost dochodów miał miejsce w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice (o 26,2%), miejskiej Zakopane oraz wiejskiej Bochnia (odpowiednio po 20,8%). Natomiast w gminie wiejskiej Chełmiec dochody były niższe o 6,4% od ubiegłorocznych.

W 2017 r. dochody gmin województwa małopolskiego stanowiły 9,1% dochodów gmin ogółem w kraju (w 2016 r. 9,2%).

Struktura dochodów według rodzajów gmin była zbliżona do ubiegłorocznej. Dochody gmin miejskich wynosiły 964 mln zł i stanowiły 9,5% dochodów gmin ogółem, gmin miejsko-wiejskich – 4034 mln zł (39,8%), a wiejskich – 5135 mln zł (50,7%).

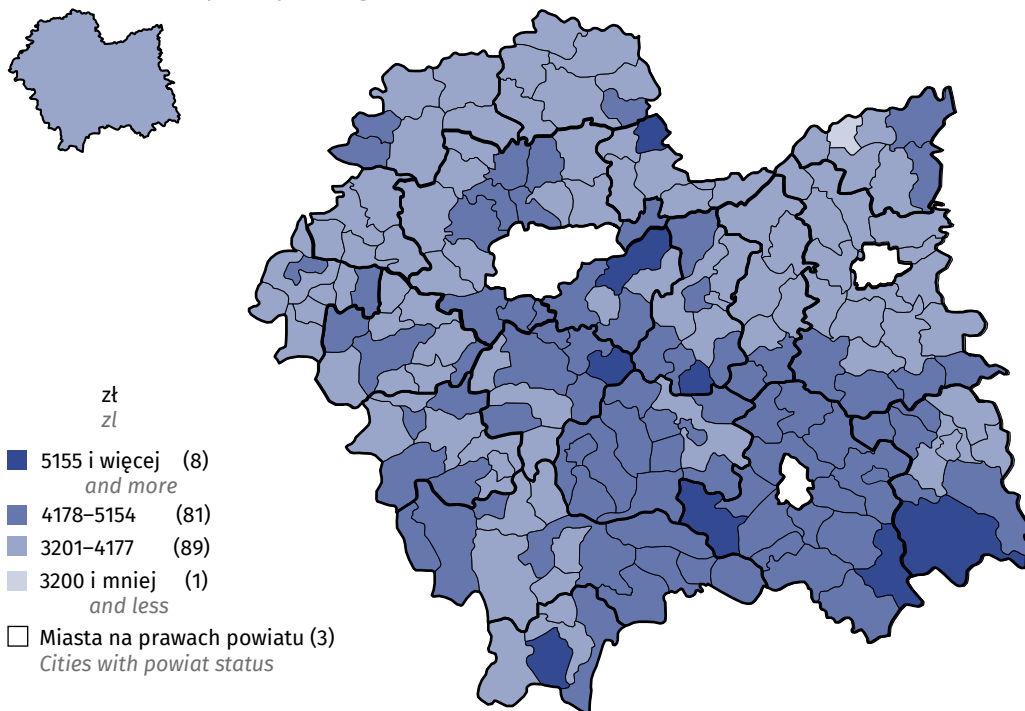
W 2017 r. na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego z dochodów ogółem przypadło średnio 4177 zł (o 328 zł więcej niż w ub. roku), przy czym w gminach miejskich – 4562 zł (wzrost o 384 zł), w miejsko-wiejskich – 4034 zł (wzrost o 294 zł) i wiejskich – 4229 zł (wzrost o 347 zł).

Najwyższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca (przekraczające 5500 zł) wystąpiły w 2 gminach: wiejskiej Uście Gorlickie (5991 zł) i miejskiej Zakopane (5699 zł). Łącznie ponad 45% gmin znalazło się w grupie o dochodach wyższych od średnich. Najniższe dochody odnotowano (podobnie jak w roku poprzednim) w gminach wiejskich z powiatu dąbrowskiego Bolesław (3054 zł) i Gręboszów (3216 zł). W relacji do przeciętnych wartości dochodów na 1 mieszkańca w kraju, małopolskie gminy uzyskały gorsze wyniki, z wyjątkiem gmin miejskich, w których średnie dochody przypadające na 1 mieszkańca przekraczały przeciętne w kraju o 441 zł.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów ogółem gmin w 2017 r. przypadło przeciętnie 4307 zł, przy czym w gminach miejskich – 4121 zł, miejsko-wiejskich – 4256 zł i wiejskich – 4450 zł.

Mapa 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2017 r.

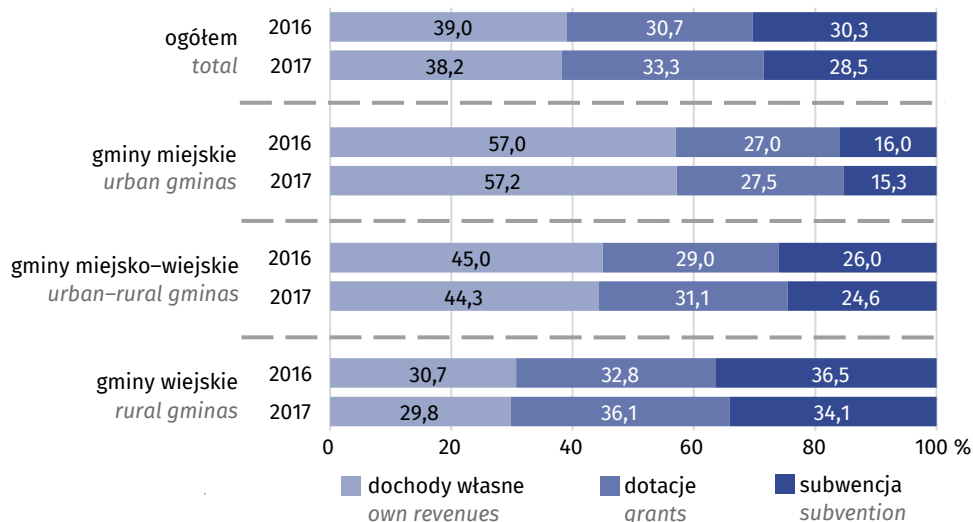
Map 1. Total revenues per capita in gminas in 2017

W strukturze dochodów ogółem według rodzajów (w relacji do 2016 r.) obniżył się udział dochodów własnych i subwencji, a zwiększył udział dotacji. Tendencje te widoczne były zarówno w gminach ogółem, jak i w poszczególnych rodzajach gmin, jedynie w gminach miejskich dochody własne zwiększyły się o 0,2%. Dochody własne stanowiły 38,2% dochodów ogółem, dotacje – 33,3%, a subwencja – 28,5%.

Wykres 9. Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów

Chart 9. Structure of total revenues of gminas budgets by types

Dochody własne gmin w 2017 r. wynosiły 3869 mln zł i były o 6,7% wyższe od ubiegłorocznych (w kraju wzrost o 6,5%). W 79 gminach wzrost dochodów własnych okazał się wyższy od przeciętnego, a najwyższy odnotowano w gminie miejskiej Mszana Dolna (o 60,0%). Końcowe miejsca w tym zestawieniu zajęły gminy wiejskie:

Jodłownik (spadek o 30,9%) oraz Dębno, która po jednorazowym wzroście w roku poprzednim uzyskała dochody własne niższe o 17,2% w 2017 r.

Dochody własne przekraczające połowę dochodów ogółem wykazało 25 gmin, a udział powyżej 70,0% odnotowano (podobnie jak w latach poprzednich) w gminie miejskiej Bukowno (70,3%). Równocześnie najniższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem wystąpił w gminach wiejskich: Lipnica Wielka (13,8%) i Słopnice (13,9%).

Główne źródła dochodów własnych pozostały te same, co w roku poprzednim. Były to wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (43,8%), wpływy z podatku od nieruchomości (23,5%), dochody z majątku (6,5%) oraz pozostałe dochody (18,1%).

Wśród gmin obserwowano duże zróżnicowanie w zakresie zmian we wpływach podatku dochodowego PIT i CIT. W 2017 r. do budżetów gmin z tego tytułu wpłynęło łącznie 1693 mln zł (1623 mln zł – PIT i 70 mln zł – CIT), tj. o 10,7% więcej niż rok wcześniej. Wyższe o 164 mln zł wpływy podatku dochodowego pochodziły głównie z podatku od osób fizycznych PIT (wzrost o 160 mln zł), gdyż wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT zwiększyły się o 4 mln zł. Wpływy z podatków PIT i CIT stanowiły średnio 43,8% dochodów własnych, najwięcej w gminach wiejskich: Zielonki (67,7%), Kamionka Wielka (64,0%) i Michałowice (63,8%), a najmniej w gminach wiejskich Uście Gorlickie (18,8%) i Łapsze Niżne (20,1%).

Podobne zróżnicowanie miało miejsce w przypadku podatku od nieruchomości. W 2017 r. gminy wykazały dochody z tego tytułu w wysokości 909 mln zł, tj. średnio o 4,3% więcej niż rok wcześniej, a najwyższy wzrost tego podatku (5-krotny) odnotowano w gminie wiejskiej Limanowa. Równocześnie w 33 gminach wpływy podatku nie osiągnęły poziomu sprzed roku, a najgłębszy spadek wystąpił w gminie wiejskiej Gręboszów. Podatek ten stanowił średnio 23,5% dochodów własnych, przy czym w gminie wiejskiej Łapsze Niżne przekraczał połowę dochodów własnych (53,0%), a w 7 gminach wiejskich: Iwanowice, Sułoszowa, Polanka Wielka, Lipnica Wielka, Kozłów, Ochotnica Dolna i Pałecznicza był niższy niż 10%. Pozostałe podatki tworzące dochody własne gmin nieznacznie przekroczyły poziom z roku poprzedniego, dlatego nie wniosły istotnych zmian w strukturze.

Źródłem dochodów własnych były również środki określone jako pozostałe dochody, które osiągnęły poziom 702 mln zł i stanowiły 18,1% dochodów własnych. Wśród pozostałych dochodów znajdowały się środki pozyskane przez gminy ze źródeł pozabudżetowych. Łączna ich kwota wyniosła 25 mln zł (w 2016 r. – 46 mln zł), a ich udział w swoich dochodach wykazały 103 gminy. Najwięcej środków ze źródeł pozabudżetowych w 2017 r. odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Brzeszcze (8 mln zł).

W 2017 r. na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego z dochodów własnych przypadło średnio 1595 zł (o 97 zł więcej niż w ubiegłym roku), przy czym w gminach miejskich – 2608 zł (o 228 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 1787 zł (o 105 zł więcej) i wiejskich – 1261 zł (o 70 zł więcej).

Wskaźniki ustalone dla małopolskich gmin miejsko-wiejskich po raz kolejny zwiększyły dystans do średnich wyników w kraju dla tego rodzaju gmin. Natomiast wskaźnik uzyskany w gminach miejskich nadal przewyższał średnie wartości w kraju dla tego rodzaju gmin, a różnica wzrosła z 281 zł w 2016 r. do 382 zł.

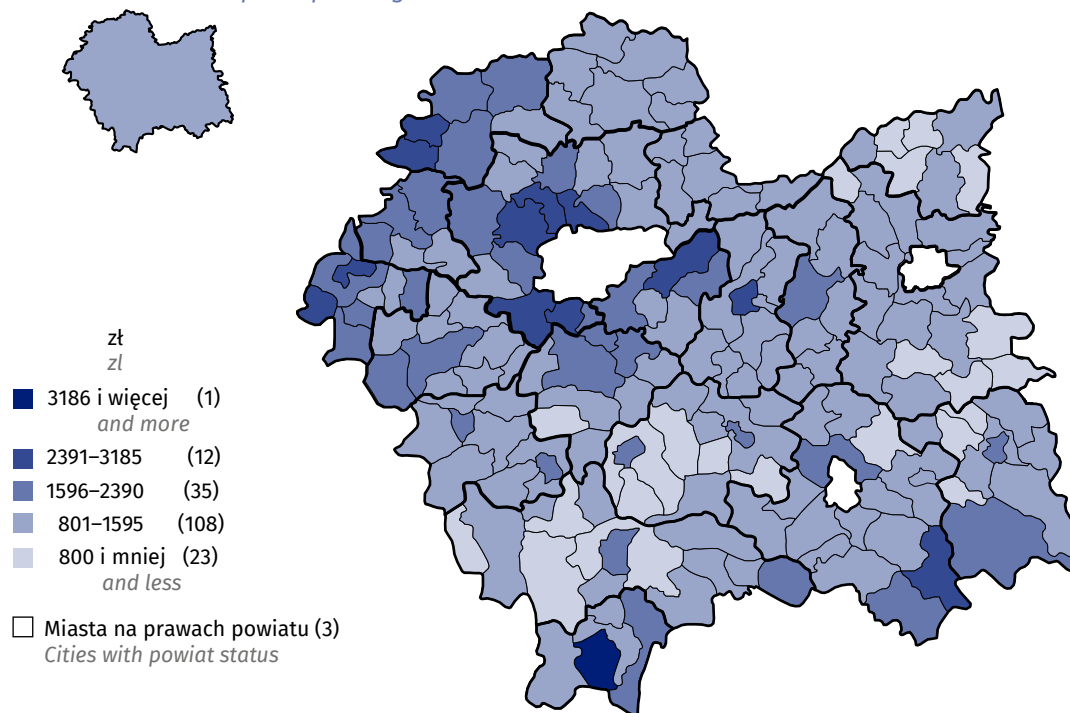
Najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Zakopane (3850 zł), a najniższe w gminie wiejskiej Lipnica Wielka (594 zł). Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekraczające przeciętną wartość w województwie uzyskało 48 gmin, natomiast granicę 3000 zł (oprócz Zakopanego) przekroczyły jeszcze 3 gminy: miejsko-wiejska Krynica-Zdrój, miejska Oświęcim i wiejska Wielka Wieś.

W 2017 r. na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów własnych gmin przypadło przeciętnie 1862 zł, przy czym w gminach miejskich – 2226 zł, miejsko-wiejskich – 1898 zł i wiejskich – 1635 zł.

Analizę sytuacji finansowej gmin przeprowadza się również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. W 2017 r. wskaźnik ten dla gmin województwa małopolskiego przyjął wartość 21,5% (przed rokiem 22,5%). Najwyższą wartość wskaźnik odnotowano w 2 gminach miejskiej Zakopane (51,7%) oraz miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój (45,2%). Z kolei wskaźnik poniżej 10% wystąpił w 22 gminach wiejskich, najniższy w gminie wiejskiej Łukowica (7,4%).

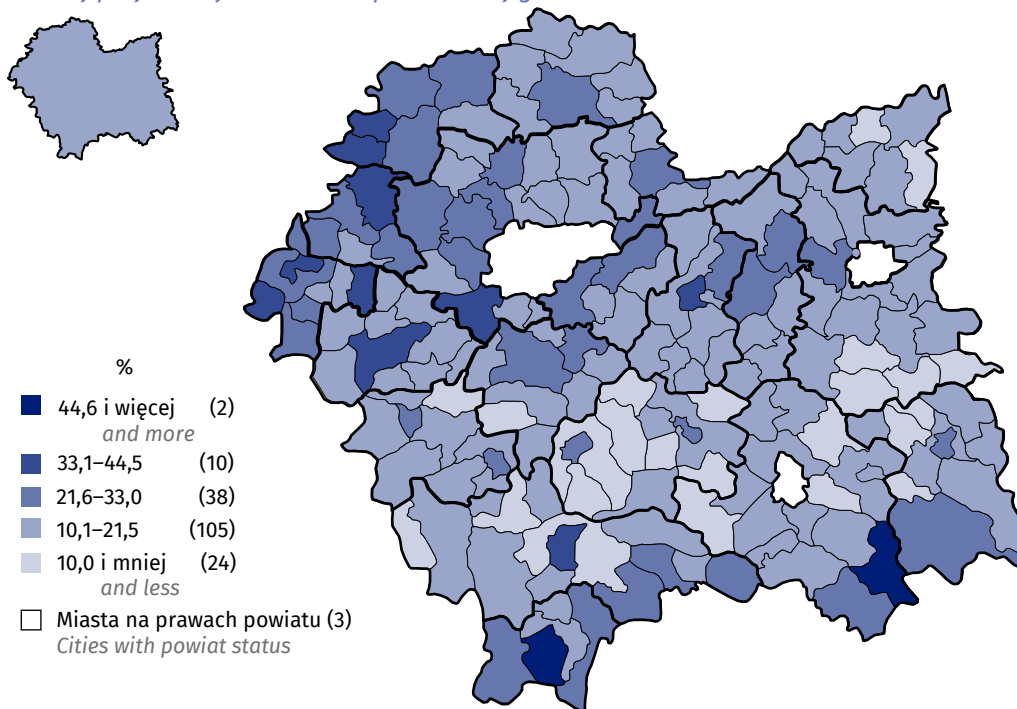
Mapa 2. Dochody własne na 1 mieszkańca gmin w 2017 r.

Map 2. *Own revenues per capita in gminas in 2017*

Mapa 3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2017 r.

Map 3. *Rate of profitable financial independence of gminas in 2017*

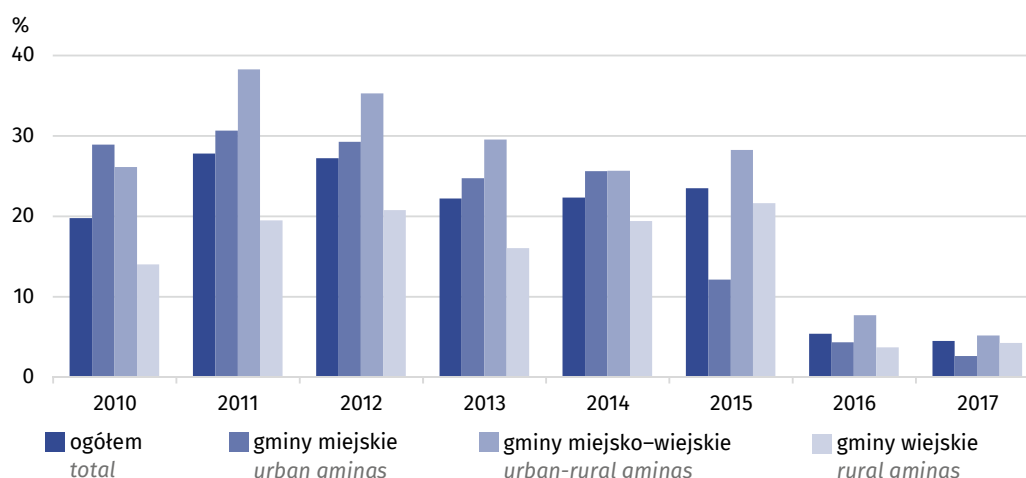

Kolejnym źródłem dochodów ogółem gmin są dotacje. W 2017 r. do budżetów gmin województwa małopolskiego przekazano łącznie 3375 mln zł (o 511 mln zł więcej niż w 2016 r.), co zwiększyło ich udział w strukturze dochodów ogółem (z 30,7% do 33,3%). W łącznej kwocie dotacji, dotacje celowe (z budżetu państwa, z funduszy celowych i z pozostałych źródeł) w wysokości 3225 mln zł stanowiły 95,6%, natomiast dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 i §§ 205 i 625) w kwocie 150 mln zł stanowiły 4,4%.

Dotacje z grupy §§ 200 i 620 (54 mln zł) w równej mierze przeznaczone były na wydatki bieżące i inwestycje, przy czym w dochodach 72 gmin nie odnotowano tej grupy dotacji. Równocześnie w budżetach 143 gmin odnotowano dotacje z grupy §§ 205 i 625, czyli celowe na realizację programów i projektów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w kwocie 96 mln zł. Z tych dotacji finansowano głównie działalność bieżącą, gdyż na inwestycje skierowano 39 mln zł.

Wykres 10. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem gmin według rodzajów gmin

Chart 10. Share of EU grants^a in total grants of gminas by types of gminas

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

Udział dotacji ogółem w tworzeniu dochodów ogółem wśród małopolskich gmin był różny. W gminie miejsko-wiejskiej Szczucin dotacje przekroczyły 50% dochodów ogółem, a najliczniejsza grupa gmin (109) wykazała ich udział w dochodach ogółem w granicach 30–40%. Z kolei w gminie miejskiej Bukowno dotacja nie przekroczyła 20% łącznych dochodów.

Na 1 mieszkańca gmin w województwie z dotacji ogółem przypadało średnio 1391 zł (1183 zł w 2016 r.). Najwyższe wartości odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Szczucin (2558 zł), natomiast najniższe w gminie miejskiej Bukowno (817 zł) i w gminach miejsko-wiejskich: Chełmek (848 zł), Olkusz (874 zł) i Libiąż (892 zł).

W 2017 r. w dochodach ogółem małopolskich gmin obniżył się udział subwencji z 30,3% w 2016 r. do 28,5%. Łącznie do ich budżetów wpłynęło z tego tytułu 2889 mln zł (o 63 mln zł więcej niż rok wcześniej), ale zmiany w omawianych wcześniej dotacjach ogółem spowodowały obniżenie jej udziału w dochodach ogółem. Subwencja przekroczyła połowę dochodów ogółem tylko w gminie wiejskiej Lipnica Wielka, gdzie stanowiła 50,9%. Równocześnie w 6 gminach, 4 miejskich: Zakopane, Bukowno, Oświęcim i Bochnia, w miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój i w wiejskiej Wielka Wieś subwencja stanowiła mniej niż 15% dochodów ogółem.

Część oświatowa subwencji ogólnej wynosiła 2062 mln zł (o 42 mln zł więcej od kwoty z 2016 r.) i stanowiła średnio 71,3% subwencji ogólnej, przy czym w budżetach 13 gmin przyznana subwencja występowała w całości jako subwencja oświatowa. W 2017 r. (podobnie jak przed rokiem) nie przyznano subwencji rekompensującej. Uzupelnienie subwencji ogólnej przekazane zostało do 90 gmin na łączną kwotę 15 mln zł (w 2016 r. występowało w 93 gminach), a część wyrównawczą subwencji ogólnej na kwotę 768 mln zł odnotowano w 156 gminach.

W 2017 r. na 1 mieszkańca gmin w województwie z subwencji ogólnej przypadło przeciętnie 1191 zł tj. o 23 zł więcej, niż w 2016 r., a krańcowe wartości odnotowano w tych samych gminach, co w poprzednich latach, najwyższe w gminach wiejskich: Żegocina (2404 zł) i Raciechowice (2227 zł), natomiast najniższe w gminach miejskich: Bukowno (444 zł) i Zakopane (474 zł).

Środki unijne w budżetach gmin

European Union funds in budgets of gminas

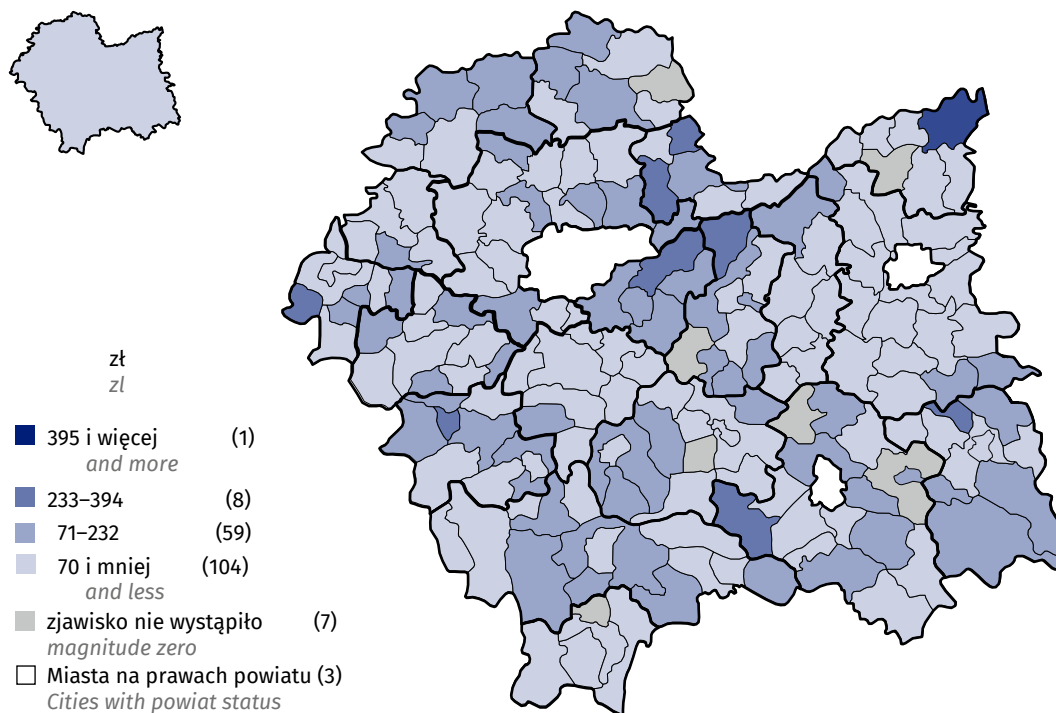
W budżetach gmin w 2017 r. odnotowano spadek środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Dochody w kwocie 171 mln zł (niższe o 15,1% od ubiegłorocznych) stanowiły 1,7% dochodów ogółem gmin (2,2% w 2016 r.). Podobną spadkową tendencję zaobserwowano jeszcze w gminach województw mazowieckiego i śląskiego, natomiast w kraju w gminach ogółem odnotowano wzrost środków unijnych o 57,9% w relacji do 2016 r.

W małopolskich gminach dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 16 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 15 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 140 mln zł.

Mapa 4. Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2017 r.

Map 4. European Union funds in budgets of gminas per capita in 2017

W porównaniu z rokiem poprzednim, najgłębszy spadek dochodów (o 56,1%) odnotowano w grupie środków z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych.

W 2017 r. najwyższe wpływy środków unijnych z wszystkich tytułów ogółem odnotowano w 4 gminach miejsko-wiejskich: Szczucin (15 mln zł), Wieliczka i Brzeszcze (odpowiednio po 8 mln zł) oraz Niepołomice (7 mln zł). Równocześnie w 7 gminach wiejskich nie wykazano żadnych środków, a wpływy niższe niż 10 tys. zł odnotowano w gminie wiejskiej Oświęcim.

Na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego przypadało średnio 70 zł z tytułu dochodów środków unijnych, przy czym wskaźnik wyższy od przeciętnego odnotowano w 68 gminach. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Szczucin (1116 zł).

W kraju w 2017 r. na 1 mieszkańca gmin z dochodów środków unijnych przypadało 88 zł.

Wydatki

Expenditures

Wydatki ogółem gmin województwa małopolskiego w 2017 r. wynosiły 10115 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 12,4% w relacji do roku poprzedniego (w kraju wzrost o 14,1%). Wydatki w gminach miejskich zwiększyły się o 13,3%, w gminach miejsko-wiejskich o 10,4%, natomiast w gminach wiejskich o 13,9%.

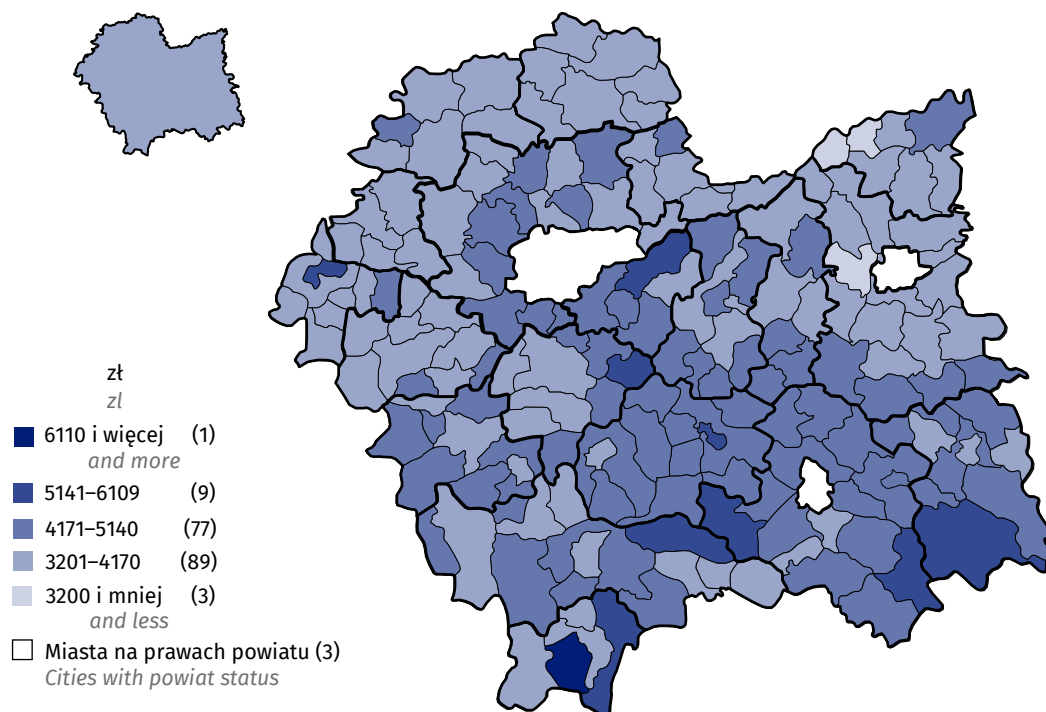
Udział wydatków małopolskich gmin w wydatkach gmin ogółem w kraju wynosił 9,0% (w 2016 r. 9,2%).

Wydatki wyższe niż w 2016 r. wykazała zdecydowana większość gmin, a najwyższy wzrost odnotowano w gminie wiejskiej Ochoznica Dolna (o 32,0%). Jedynie w siedmiu gminach odnotowano wydatki niższe od ubiegłorocznych, przy czym spadki mieściły się w granicach 0,6–2,3%.

Na 1 mieszkańca gmin w województwie małopolskim w 2017 r. z wydatków ogółem przypadało średnio 4170 zł (o 452 zł więcej niż w 2016 r.), przy czym w gminach miejskich – 4592 zł (o 553 zł), w miejsko-wiejskich – 3989 zł (o 373 zł) i wiejskich – 4245 zł (o 498 zł).

Mapa 5. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2017 r.

Map 5. Total expenditures per capita in gminas in 2017

Najwyższe wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Zakopane (6121 zł), a wydatki przekraczające 5500 zł odnotowano w gminach wiejskich Uście Gorlickie (5759 zł) i Raciechowice (5692 zł). Z kolei najniższe wydatki były w gminie wiejskiej Gręboszów (2952 zł). W relacji do przeciętnych wartości wydatków gmin na 1 mieszkańca w kraju, małopolskie gminy uzyskały niższe wyniki, z wyjątkiem gmin miejskich, w których średnie wydatki przypadające na 1 mieszkańca o 436 zł przekroczyły średnie wydatki krajowe.

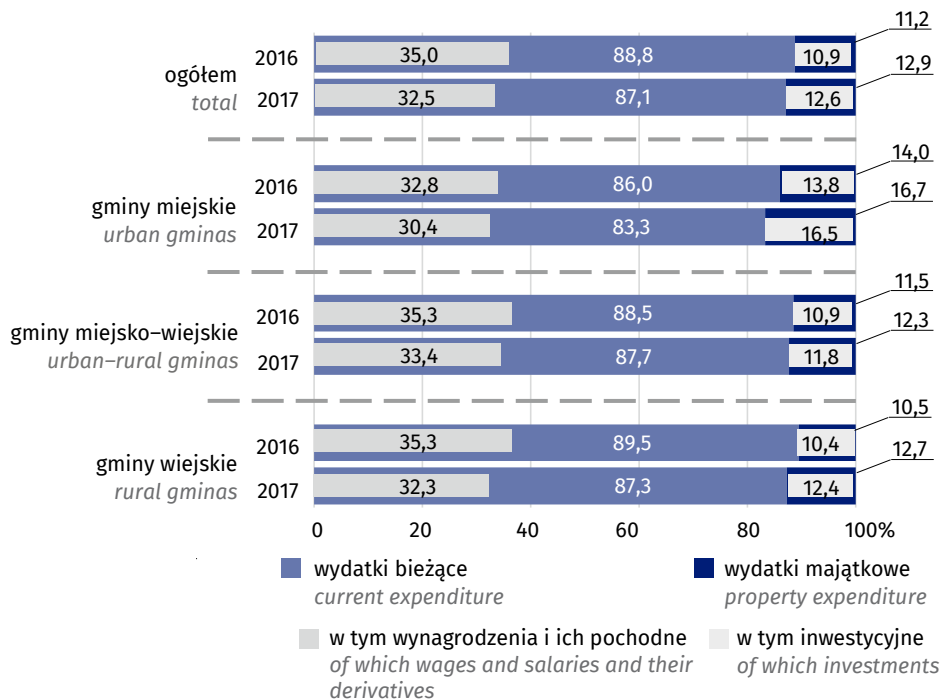
Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków ogółem gmin w 2017 r. przypadało przeciętnie 4338 zł, przy czym w gminach miejskich – 4156 zł, miejsko-wiejskich – 4290 zł i wiejskich – 4476 zł.

Struktura wydatków ogółem według rodzajów przedstawia, jaka ich część przeznaczona była na prowadzenie bieżącej działalności gminy, czyli na wydatki o charakterze stałym, a jaką część przekazano na działalność inwestycyjną.

W 2017 r. na wydatki bieżące przekazano 8811 mln zł, tj. o 10,3% więcej niż przed rokiem. Ich udział w wydatkach ogółem wynosił 87,1% wobec 88,8% w 2016 r. W wydatkach bieżących w 2017 r. dominowały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne i stanowiły średnio 37,4% wydatków bieżących, najwięcej w gminie wiejskiej Żegocina i miejsko-wiejskiej Czchów (odpowiednio 49,1% i 47,8%). Wyższe od ubiegłorocznych były również wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych, na które przekazano kwotę 2873 mln zł, czyli 32,6% wydatków bieżących (2356 mln zł w 2016 r. – 29,5%). Odnotowano również wzrost wydatków na zakup materiałów i usług, łączna ich kwota 1614 mln zł (wyższa o 125 mln zł) stanowiła 18,3% wydatków bieżących.

Wykres 11. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów

Chart 11. Structure of total expenditures of gminas budgets by types

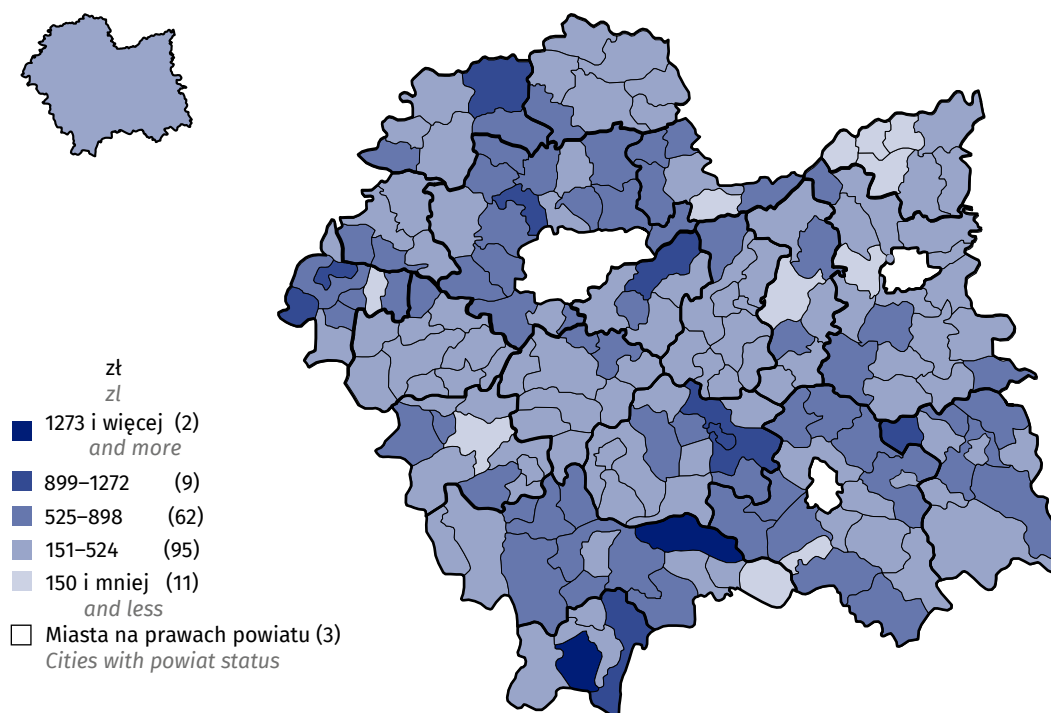
Na wydatki majątkowe w 2017 r. z budżetów gmin przeznaczono 1304 mln zł, tj. o 293 mln zł więcej, niż przed rokiem. Stanowiły one 12,9% wydatków ogółem (11,2% w 2016 r.) i prawie w całości przeznaczone zostały na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę 32 mln zł wykazano w 39 gminach. Ten rodzaj wydatku w większości gmin angażował środki nieprzekraczające 1 mln zł, najwięcej wydatkowano w gminach miejsko-wiejskich Myślenice i Maków Podhalański oraz w wiejskiej Michałowice (odpowiednio: 3 mln zł i po 2 mln zł).

Na wydatki inwestycyjne gminy przeznaczyły 1272 mln zł, z czego 160 mln zł pochodziło z budżetów gmin miejskich, 472 mln zł z gmin miejsko-wiejskich i 640 mln zł z gmin wiejskich. Wydatki inwestycyjne stanowiły średnio 12,6% wydatków ogółem gmin, przy czym obciążenie budżetów gmin było różne – od 1,8% wydatków ogółem w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski) i Przeciszów do 26,9% w gminie miejskiej Zakopane. Zwiększenie skali prowadzonych inwestycji, widoczne we wszystkich typach gmin, znalazło odbicie w ilości środków przekazanych na ten cel w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W 2017 r. na 1 mieszkańca gmin w województwie z wydatków inwestycyjnych przypadło średnio 524 zł (o 118 zł więcej, niż przed rokiem), przy czym w gminach miejskich – 757 zł (o 201 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 472 zł (o 78 zł) i wiejskich – 527 zł (o 138 zł). Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano w gminie miejskiej Zakopane (1646 zł) i wiejskiej Ochotnica Dolna (1371 zł), a wydatki przekraczające 1000 zł odnotowano jeszcze w 3 gminach: miejskiej Oświęcim (1127 zł), miejsko-wiejskiej Niepołomice (1089 zł) i wiejskiej Wielka Wieś (1054 zł). Z kolei wydatki poniżej 100 zł wystąpiły w 5 gminach wiejskich: Bolesław (pow. dąbrowski), Przeciszów, Olesno, Rytro i Gręboszów.

Mapa 6. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gmin w 2017 r.

Map 6. Investments expenditure per capita in gminas in 2017

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków inwestycyjnych w 2017 r. przypadło przeciętnie 622 zł, przy czym w gminach miejskich – 553 zł, miejsko-wiejskich – 599 zł i wiejskich – 679 zł.

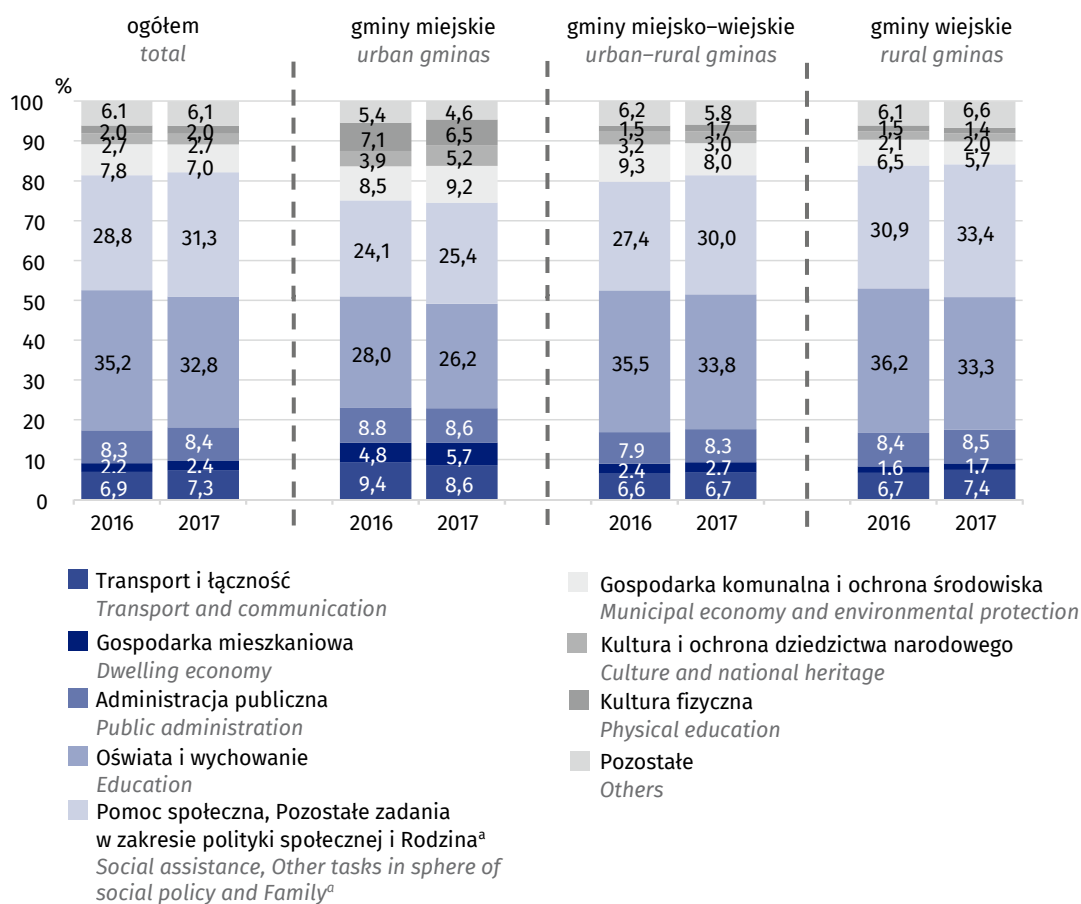
Niezmiennie od lat pozostały główne kierunki wydatków gmin, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. W 2017 r. najwięcej środków wydatkowano w dziale Oświata i wychowanie; w trzech działach finansujących zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁴ łącznie; w działach: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz Transport i łączność, w których zaangażowano 78,4% wydatków ogółem.

⁴ Działy: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina (Wprowadzony od 01.01.2017 r.; Dz.U. z 2016 r., poz. 1121).

Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie przeznaczono 3318 mln zł, tj. o 4,8% więcej niż przed rokiem. Wydatki w tym dziale stanowiły 32,8% wydatków ogółem, przy czym w gminie miejsko-wiejskiej Czychów sięgały połowy całego budżetu. Poniesione wydatki to głównie wydatki bieżące, gdyż wydatki majątkowe (w całości przeznaczone na inwestycje) stanowiły przeciętnie 5,4% całej kwoty przeznaczonej na oświatę. Zaznaczyć należy, że w 18 gminach wydatki w tym dziale występowały wyłącznie jako wydatki bieżące. Na inwestycje prowadzone w oświacie najwięcej środków przekazano w gminach wiejskich: Spytkowice (29,7% łącznych wydatków działu) i Sułszowa (26,3%) oraz miejsko-wiejskiej Brzeszcze (26,7%). Wśród wydatków bieżących w tym dziale wyraźnie przeważały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne. Stanowiły średnio 70,8% wydatków bieżących, a w gminach wiejskich: Moszczenica i Gródek nad Dunajcem przekroczyły nawet 82%. W 124 gminach wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne przekroczyły również przyznaną subwencję oświatową, najwięcej (kolejny już rok) w gminach miejskich: Bukowno i Zakopane oraz w obu gminach wiejskich Bolesław (pow. olkuski i pow. dąbrowski). Z ogólnej kwoty wydatków gmin zrealizowanych w dziale Oświata i wychowanie na prowadzenie szkół podstawowych przeznaczono 48,4%, natomiast na gimnazja i przedszkola odpowiednio 18,3% i 16,9%.

Wykres 12. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów

Chart 12. Structure of total expenditures of gminas budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.
a Introduced since 1 January 2017.

W 2017 r. z wydatków w dziale Oświata i wychowanie, na 1 mieszkańca gmin w województwie przypadało średnio 1368 zł, najwięcej w gminach wiejskich: Żegocina (2126 zł) i Raciechowice (2035 zł) oraz miejsko-wiejskich: Czychów (2096 zł) i Niepołomice (2045 zł), a najmniej (895 zł) w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski).

Na finansowanie zadań w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin, czyli w ramach działów Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina w 2017 r. gminy przeznaczyły 3162 mln zł, tj. 31,3% wydatków ogółem. W porównaniu z 2016 r. kwota wydatków zwiększyła się o 569 mln zł, głównie przez świadczenie wychowawcze, które samorządy gminne realizowały cały rok, podczas gdy w 2016 r. przez 3 kwartały. Na wypłaty świadczenia wychowawczego z budżetów gmin wydatkowano 1808 mln zł, co stanowiło 57,2% wydatków gmin w ramach trzech wymienionych działów. Wydatki w tych działach w różnym stopniu obciążały budżety gmin, najwięcej, ponad 40% całego budżetu w 7 gminach wiejskich: Łabowa, Ropa, Słopnice, Lipinki, Tokarnia, Łuzna i Nawojowa. Równocześnie w gminie miejskiej Zakopane wydatki z zakresu pomocy społecznej stanowiły 17,6% ogółu wydatków gminy. Oprócz świadczenia wychowawczego, środki przeznaczone były również na wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków i jako pomoc w naturze, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny.

W 2017 r. zwiększyły się wydatki gmin zrealizowane w dziale Transport i łączność. W tym dziale gminy zaangażowały kwotę 734 mln zł (o 112 mln zł wyższą od ubiegłorocznej), co stanowiło 7,3% ich wydatków ogółem. W strukturze wydatków działu według rodzajów przeważały wydatki majątkowe (prawie w całości przeznaczone na inwestycje), które stanowiły 57,9%. W 2 gminach wiejskich Polanka Wielka i Wierzchosławice oraz 2 miejsko-wiejskich Biecz i Wolbrom wydatki inwestycyjne przekroczyły 90% całego działu, z kolei w 5 gminach wiejskich: Bolesław (pow. dąbrowski), Gręboszów, Kozłów, Rytro i Koszyce poniesione wydatki finansowały wyłącznie działalność bieżącą.

Wysoką pozycję w strukturze wydatków gmin w województwie w 2017 r. zajmowały również wydatki w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, na który przekazano łącznie 705 mln zł, tj. 7,0% wydatków ogółem. Najwięcej środków – 394 mln zł, czyli 55,9% łącznych wydatków w tym dziale zaangażowano w zakresie gospodarki ściekami i ochrony wód oraz gospodarki odpadami, przy czym w gminach wiejskich: Mszana Dolna, Słopnice i Gródek nad Dunajcem tylko w tym zakresie zrealizowano prawie całą pulę środków przeznaczonych na ten dział.

Wynik finansowy

Financial result

Rok 2017 małopolskie gminy zakończyły dodatnim wynikiem budżetowym w wysokości 18 mln zł wobec 317 mln zł w 2016 r. Zmieniła się również liczba gmin kończących rok dodatnim i ujemnym wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową w łącznej kwocie 210 mln zł wykazało 98 gmin, natomiast deficyt budżetowy ogółem w kwocie 192 mln zł wystąpił w 81 gminach.

Tablica 3. Liczba gmin według relacji ich wyniku finansowego do dochodów

Table 3. Number of gminas by relation of their financial result to revenues

Wyszczególnienie Specification a-2016 b-2017	Relacja wyniku do dochodów w % Relation of result to revenues in %					
	razem total	5,0 i mniej and less	5,1-10,0	10,1-15,0	15,1-20,0	powyżej 20,0 above
Z nadwyżką budżetową a	145	87	44	13	-	1
With budget surplus b	98	78	17	2	1	-
Z deficytem budżetowym a	34	27	5	2	-	-
With budget deficit b	81	54	25	2	-	-

Zmiany w wyniku finansowym gmin znalazły odbicie w jego relacji do osiągniętych dochodów ogółem. Liczba gmin, które zakończyły rok nadwyżką budżetową obniżyła się w przedziałach od 5,0% i mniej do 15,0%, najwięcej w przedziale 5,1–10,0%. W przedziale 15,1–20,0% pojawiła się jedna gmina wiejska Zielonki. Z kolei w przypadku deficytu budżetowego wzrosła liczba gmin wykazująca ujemny wynik finansowy, najwięcej, bo 2-krotnie w przedziale do 5,0% w relacji do dochodów.

Przychody i rozchody

Revenues and expenses

W 2017 r. przychody ogółem gmin województwa małopolskiego wynosiły 1001 mln zł (50,8% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 301 mln zł wyższe od środków zgromadzonych w 2016 r. Pochodziły głównie z dwóch tytułów: kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 418 mln zł stanowiły 41,7%, a wolne środki w kwocie 484 mln zł (48,3%). Wystąpiły jeszcze przychody z dwóch tytułów: nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 98 mln zł (9,7% łącznych przychodów gmin) oraz papiery wartościowe w kwocie 1 mln zł (0,1%).

Rozchody ogółem gmin w 2017 r. wyniosły 402 mln zł i były o 45 mln zł niższe od ubiegłorocznych. Wśród rozchodów dominowały spłaty kredytów i pożyczek – 388 mln zł (96,4%). Pozostałe pozycje rozchodów, to: pożyczki udzielone – 4 mln zł (1,2%), wykup papierów wartościowych – 1 mln zł (0,2%) oraz rozchody na inne cele – 9 mln zł (2,2%).

Zagregowany wynik małopolskich gmin za 2017 r. był dodatni, ale 81 gmin wykazało ujemny wynik finansowy w kwocie 191 mln zł. Kredyty i pożyczki w kwocie 144 mln zł pokryły deficyt w 75,0%, nadwyżka z lat ubiegłych – 9 mln zł w 4,5%, wolne środki – 38 mln zł w 19,9%, a sprzedaż papierów wartościowych – 1 mln zł (0,6%).

W kraju deficyt budżetowy gmin w 2017 r. w kwocie 2756 mln zł został sfinansowany przez sprzedaż papierów wartościowych (130 mln zł – 4,7%), kredyty i pożyczki (1663 mln zł – 60,4%), nadwyżkę z lat ubiegłych (229 mln zł – 8,3%) i wolne środki (734 mln zł – 26,6%).

Zadłużenie gmin

Debt of gminas

Zobowiązania ogółem gmin województwa małopolskiego w 2017 r. wynosiły 2605 mln zł i były o 1,0% wyższe w relacji do 2016 r. Wystąpiły w 173 gminach, nie stwierdzono ich w 5 gminach wiejskich: Jerzmanowice-Przebinia, Grybów, Nawojowa, Budzów i Zembrzyce oraz miejsko-wiejskiej Wadowice.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2017 r. kredyty i pożyczki w kwocie 2565 mln zł stanowiły średnio 98,5% (w tym kredyty długoterminowe 98,4%) i wystąpiły we wszystkich gminach wykazujących zadłużenie. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 39 mln zł stanowiły 1,5% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w 2 gminach miejsko-wiejskich Brzesko i Olkusz oraz wiejskiej Raciechowice. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadają na wymagalne zobowiązania, które wykazano łącznie w 22 gminach na kwotę 990 tys. zł.

Tablica 4. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych

Table 4. Liabilities of gminas by types of debt

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
		mln zł <i>mln zł</i>	2016=100
Zobowiązania ogółem	2578,8	2605,1	101,0
<i>Total liabilities</i>			
W tym:			
<i>Of which:</i>			
Papiery wartościowe	25,4	38,7	152,4
<i>Securities</i>			
w tym długoterminowe	25,4	38,7	152,4
<i>of which long-term</i>			

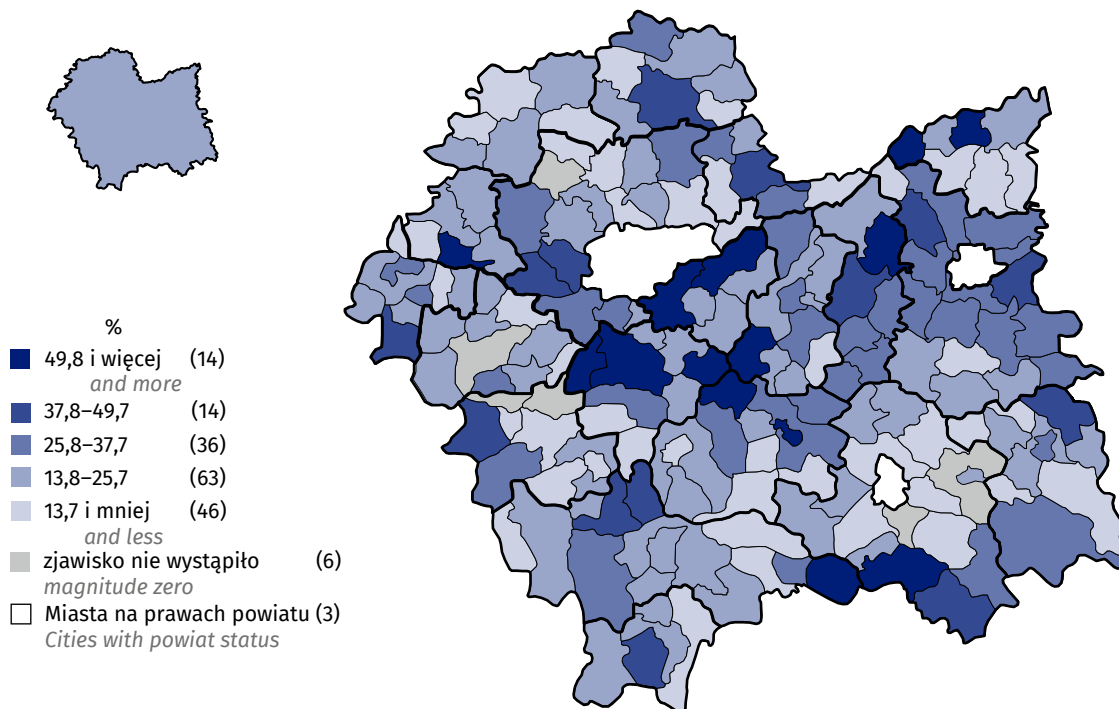
Tablica 4. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych (dok.)*Table 4. Liabilities of gminas by types of debt (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
		mln zł <i>mln zł</i>	2016=100
Kredyty i pożyczki	2552,8	2565,4	100,5
<i>Credits and loans</i>			
w tym długoterminowe	2540,7	2563,3	100,9
<i>of which long-term</i>			
Wymagalne zobowiązania	0,6	1,0	167,8
<i>Chargable liabilities</i>			
w tym z tytułu dostaw i usług	0,0	0,2	17 razy
<i>of which from deliveries and services</i>			

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem gmin w 2017 r. wynosiły 24838 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 163 mln zł stanowiły 0,7%, kredyty i pożyczki 24619 mln zł – 99,1% (w tym kredyty długoterminowe 98,4%), a wymagalne zobowiązania 56 mln zł – 0,2%.

Mapa 7. Wskaźnik zadłużenia gmin w 2017 r.*Map 7. Debt ratio of gminas in 2017*

Wskaźnik zadłużenia gmin w województwie małopolskim w 2017 r. wyniósł 25,7% i był niższy o 2,0 p. proc. od wskaźnika z 2016 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w 60 gminach, przy czym w 57 wzrost ten nie przekraczał 10%. Najwyższy wskaźnik zadłużenia (81,6%) wystąpił w gminie wiejskiej Gręboszów i również w tej gminie odnotowano największy wzrost wskaźnika (o 63,8 p. proc.). Największe obniżenie wskaźnika zadłużenia w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Libiąż (o 26,0 p. proc.).

Rozdział III. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu

Chapter III. Financial management of cities with powiat status

W 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyły się dochody ogółem miast na prawach powiatu. Zmianie uległa struktura dochodów według rodzajów: zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył udział subwencji, przy niezmienionym udziale dotacji.

Szybciej niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem, a ich struktura według rodzajów w niewielkim stopniu odbiegała od ubiegłorocznej. Różnice w tempie wzrostu dochodów ogółem i wydatków ogółem spowodowały pogorszenie wyniku finansowego.

Zagregowany wynik był ujemny, podczas gdy przed rokiem jego wartość była dodatnia.

Dochody

Revenues

W 2017 r. w budżetach miast na prawach powiatu województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 6146 mln zł, tj. o 6,8% wyższe niż przed rokiem (w kraju wzrost o 5,5%), co przełożyło się na poprawę relacji do średnich wartości wskaźników w kraju. Udział dochodów miast na prawach powiatu województwa w dochodach w kraju tego typu jednostek zwiększył się z 7,7% w 2016 r. do 7,8%, a przeciętne dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca drugi rok z rzędu były wyższe niż w kraju.

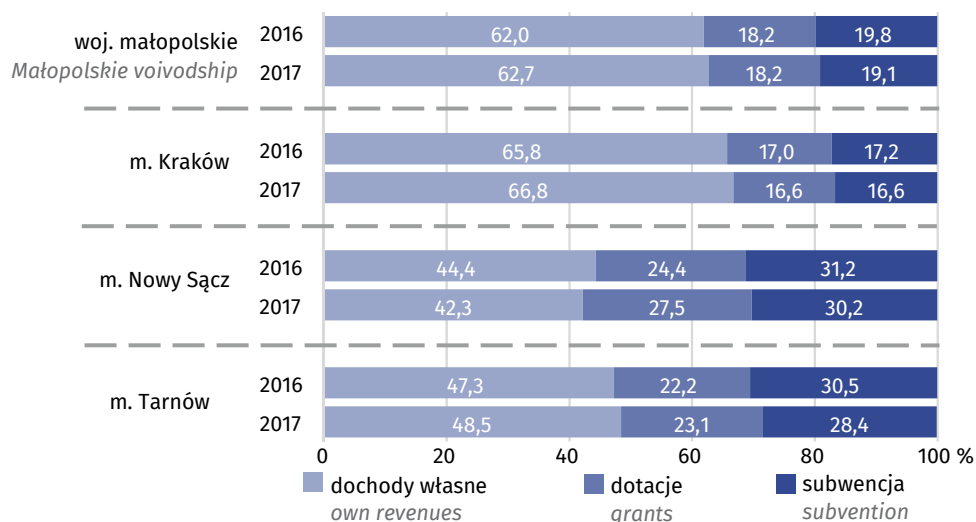
Z dochodów ogółem na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu województwa w 2017 r. przypadało średnio 6399 zł (o 384 zł więcej niż w 2016 r.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Krakowie (6470 zł), a następnie w Tarnowie (6125 zł) i Nowym Sączu (6107 zł).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2017 r. z dochodów ogółem przypadało przeciętnie 6229 zł.

Nieznacznie zmieniła się struktura dochodów ogółem według rodzajów – zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył subwencji, natomiast udział dotacji pozostał na poziomie ubiegłorocznym. Dochody własne stanowiły 62,7%, dotacje – 18,2%, a subwencje – 19,1%, wobec odpowiednio 62,0%, 18,2% i 19,8% w 2016 r.

Wykres 13. Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów

Chart 13. Structure of total revenues budgets of cities with powiat status by types

Dochody własne małopolskich miast na prawach powiatu w 2017 r. wynosiły 3855 mln zł i były średnio o 8,1% wyższe niż przed rokiem. Ich wzrost odnotowano w budżetach wszystkich miast (w Tarnowie o 11,9%, w Krakowie o 8,3% i w Nowym Sączu o 0,2%), a dynamika tych dochodów przekroczyła średnią krajową o 2,8 p. proc. Nadal najwyższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem miał miejsce w budżecie Krakowa (66,8%), natomiast w pozostałych miastach nie przekroczył 50%.

Nie zmieniły się główne źródła dochodów własnych. Składały się na nie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (44,5%), podatku od nieruchomości (16,5%), dochody z majątku (5,8%) oraz pozostałe dochody – łącznie ze środkami ze źródeł pozabudżetowych (28,4%).

Z tytułu podatku dochodowego PIT i CIT do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęło łącznie 1714 mln zł (1594 mln zł z PIT i 120 mln zł z CIT), czyli o 175 mln zł więcej niż w 2016 r. Na tym wyniku zaważyły wpływy obu podatków do budżetu Krakowa (łącznie o 160 mln zł wyższe), gdyż zmiany we wpływach podatków do budżetów Nowego Sącza i Tarnowa były nieporównywalnie niższe (wzrost odpowiednio po 8 mln zł).

Kolejnym źródłem dochodów własnych były wpływy z podatku od nieruchomości, które w 2017 r. wynosiły łącznie 636 mln zł, czyli o 3,0% więcej niż przed rokiem. Ich udział w tworzeniu dochodów własnych miast był następujący: w Krakowie stanowiły 15,3%, w Nowym Sączu 23,4%, a w Tarnowie 24,3%.

Dochody określane jako pozostałe, od kilku już lat, w zbliżonym stopniu uczestniczą w tworzeniu dochodów własnych. W 2017 r. łączna ich kwota 1096 mln zł stanowiła 28,4% dochodów własnych małopolskich miast na prawach powiatu. Wchodzące w ich skład środki pozyskane ze źródeł pozabudżetowych (15 mln zł) prawie w całości odnotowano w budżecie Krakowa.

Istotnym źródłem dochodów własnych były również dochody z majątku, chociaż ich kwota 222 mln zł była niższa o 34 mln zł od ubiegłorocznej. Spadek wpływów z tego tytułu odnotowano w budżetach wszystkich miast, najwyższy w Krakowie (o 21 mln zł).

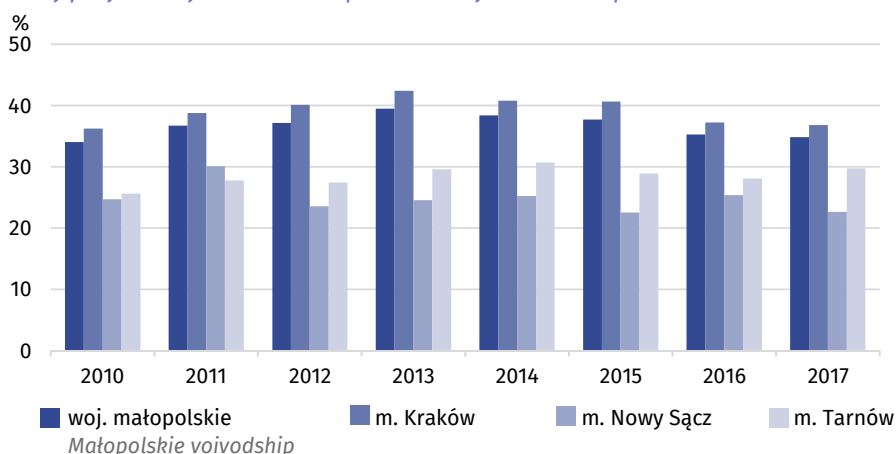
W 2017 r. z dochodów własnych miast na prawach powiatu województwa na 1 mieszkańca przypadało średnio 4013 zł (o 285 zł więcej niż w roku poprzednim), przy czym w Krakowie – 4319 zł (o 308 zł więcej), w Nowym Sączu – 2581 zł (o 1 zł), a w Tarnowie – 2969 zł (o 328 zł).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2017 r. z dochodów własnych przypadało przeciętnie 3832 zł.

Sytuację finansową miast na prawach powiatu województwa małopolskiego można ocenić również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ten przyjmował wartości zawarte w przedziale od 34,0% w 2010 r. do 39,4% w 2013 r. W omawianym roku wynosił 34,8%, czyli o 0,4 p. proc. mniej niż w 2016 r. (w Krakowie – 36,8%, w Nowym Sączu – 22,6%, a w Tarnowie – 29,7%). Wśród małopolskich miast na prawach powiatu, na przestrzeni lat 2010–2017 najwyższą wartość wskaźnik osiągał w Krakowie (w granicach 36,2% do 42,4%).

Wykres 14. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu

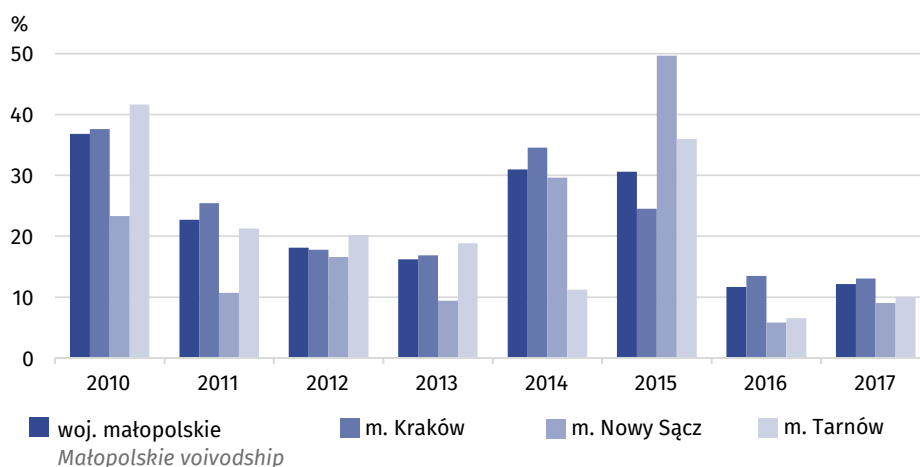
Chart 14. Rate of profitable financial independence of cities with powiat status

W 2017 r. zwiększyła się kwota dotacji zasilająca budżety miast na prawach powiatu województwa. Wpłynęło do nich 1120 mln zł (o 74 mln zł więcej niż przed rokiem), z czego 115 mln zł skierowano na inwestycje. Wśród dotacji, dotacje celowe w kwocie 984 mln zł stanowiły 87,9% i przekazane były głównie z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej (795 mln zł) oraz na uzupełnienie środków finansujących zadania własne (136 mln zł). Dotacje z państwowych funduszy celowych w kwocie 18 mln zł stanowiły 1,6% dotacji celowych ogółem i skierowane zostały głównie do budżetu Krakowa.

Wykres 15. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem miast na prawach powiatu

Chart 15. Share of EU grants^a in total grants of cities with powiat status

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

W ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013 (dotacje §§ 200 i 620) do budżetów miast wpłynęło 15 mln zł, co stanowiło 1,3% łącznej kwoty dotacji, a odnotowano je w Krakowie i Tarnowie, odpowiednio 5 mln zł i 10 mln zł. Środki te w zdecydowanej większości skierowane zostały na inwestycje. W omawianym roku odnotowano również wpływ dotacji §§ 205 i 625, czyli z zakresu realizowania programów z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w kwocie 121 mln zł, które zasiły głównie budżet Krakowa (102 mln zł).

W 2017 r. do budżetów miast na prawach powiatu przekazano również środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 1172 mln zł (o 30 mln zł wyższej niż w 2016 r.), jednak jej udział w dochodach ogółem obniżył się o 0,7 p. proc. w relacji do roku poprzedniego. Przekazana subwencja wystąpiła głównie w postaci subwencji oświatowej (1133 mln zł). Wśród pozostałych części subwencji ogólnej nie odnotowano subwencji rekompensującej, część równoważącą (34 mln zł) i uzupełnienie subwencji ogólnej (4 mln zł) przyznano wszystkim miastom, a część wyrównawcza (544 tys. zł) wystąpiła w budżetach Nowego Sącza i Tarnowa.

Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu

European Union funds in budgets of cities with powiat status

W 2017 r. do budżetów miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wpłynęło 142 mln zł (o 6,6% więcej niż przed rokiem) w postaci środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Podobnie jak przed rokiem stanowiły 2,3% dochodów ogółem tej kategorii jednostek samorządowych.

W miastach na prawach powiatu województwa małopolskiego dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 5 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 2 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 135 mln zł.

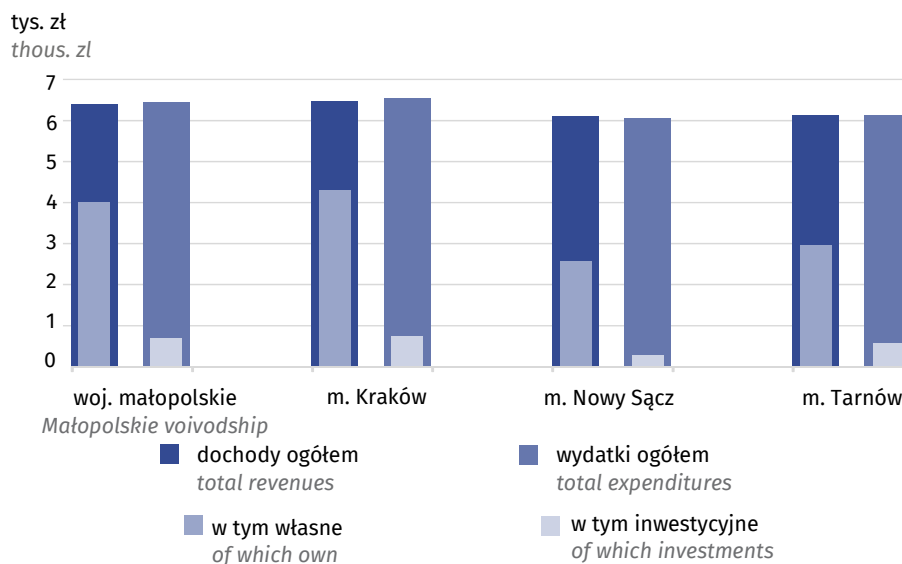
W 2017 r. nie zmieniła się kolejność beneficjentów środków unijnych, nadal przeważającą część – 114 mln zł odnotowano w budżecie Krakowa (80,1%), a pozostałe środki przypadły na budżety Tarnowa – 15 mln zł (10,9%) i Nowego Sącza – 13 mln zł (9,0%).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2017 r. przypadało średnio 148 zł z tytułu dochodów środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, najwięcej w Nowym Sączu (152 zł), a następnie w Krakowie (149 zł) i Tarnowie (142 zł).

W kraju w 2017 r. na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu z dochodów środków unijnych przypadało 186 zł.

Wykres 16. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2017 r.

Chart 16. Revenues and expenditures per capita in cities with powiat status in 2017

Wydatki

Expenditures

W 2017 r. wydatki ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wynosiły 6197 mln zł i były o 7,8% wyższe niż przed rokiem. W Krakowie wydatki wzrosły o 7,4%, w Nowym Sączu o 9,8%, a w Tarnowie o 8,7%. W kraju wydatki wszystkich miast na prawach powiatu były wyższe o 9,1%, stąd też udział małopolskich miast w wydatkach krajowych obniżył się z 8,0% w 2016 r. do 7,9%.

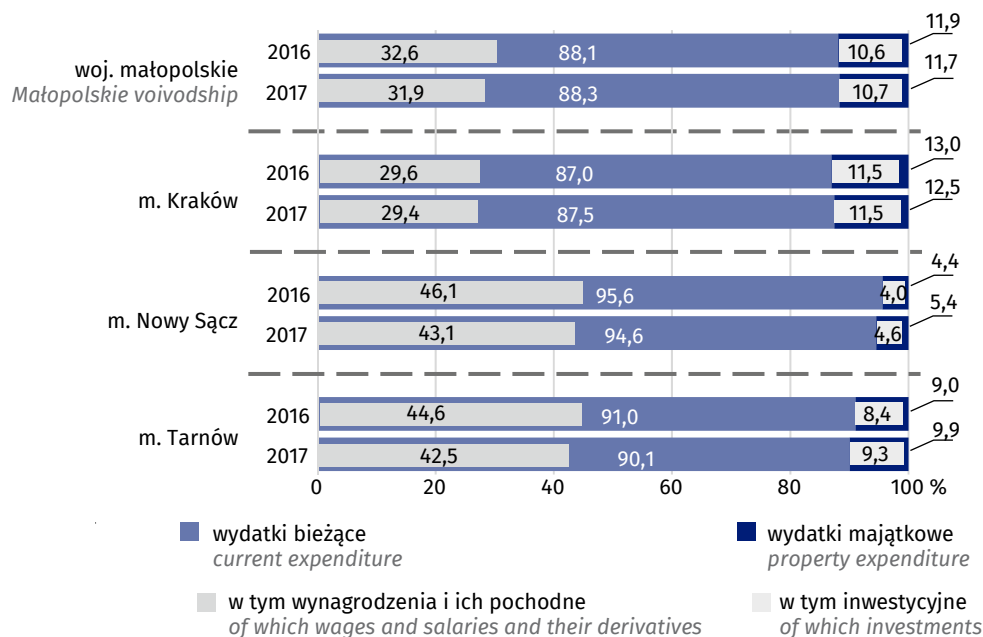
W omawianym roku w wydatkach ogółem rozpatrywanych według rodzajów odnotowano niewielki wzrost udziału wydatków bieżących z 88,1% do 88,3%. Wydatki bieżące w kwocie 5474 mln zł (wyższe o 408 mln zł od ubiegłorocznych) rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (1978 mln zł), zakup materiałów i usług (1739 mln zł) oraz dotacje (683 mln zł). Struktura tych trzech wymienionych rodzajów wydatków (łącznie 80,4%) pozostała na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego. Wśród pozostałych rodzajów wydatków bieżących w 2017 r. odnotowano wyższe wydatki na obsługę długu publicznego, które osiągnęły poziom 74 mln zł (67 mln zł w 2016 r.).

Na wydatki majątkowe w 2017 r. w miastach na prawach powiatu województwa małopolskiego przekazano 723 mln zł (o 39 mln zł więcej niż w 2016 r.), co stanowiło 11,7% wydatków ogółem. Na wydatki inwestycyjne przeznaczono 665 mln zł, a na zakup akcji i udziałów w spółkach kwotę 58 mln zł, przy czym z budżetu Krakowa przekazano 50 mln zł, a Nowego Sącza i Tarnowa po 4 mln zł.

Z wydatków ogółem na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w województwie w 2017 r. przypadało średnio 6452 zł (o 440 zł więcej niż w 2016 r.), w tym z wydatków inwestycyjnych 692 zł (o 57 zł więcej).

Wykres 17. Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów

Chart 17. Structure of total expenditures of cities with powiat status budgets by types

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2017 r. z wydatków ogółem przypadło przeciętnie 6227 zł, w tym z wydatków inwestycyjnych 746 zł.

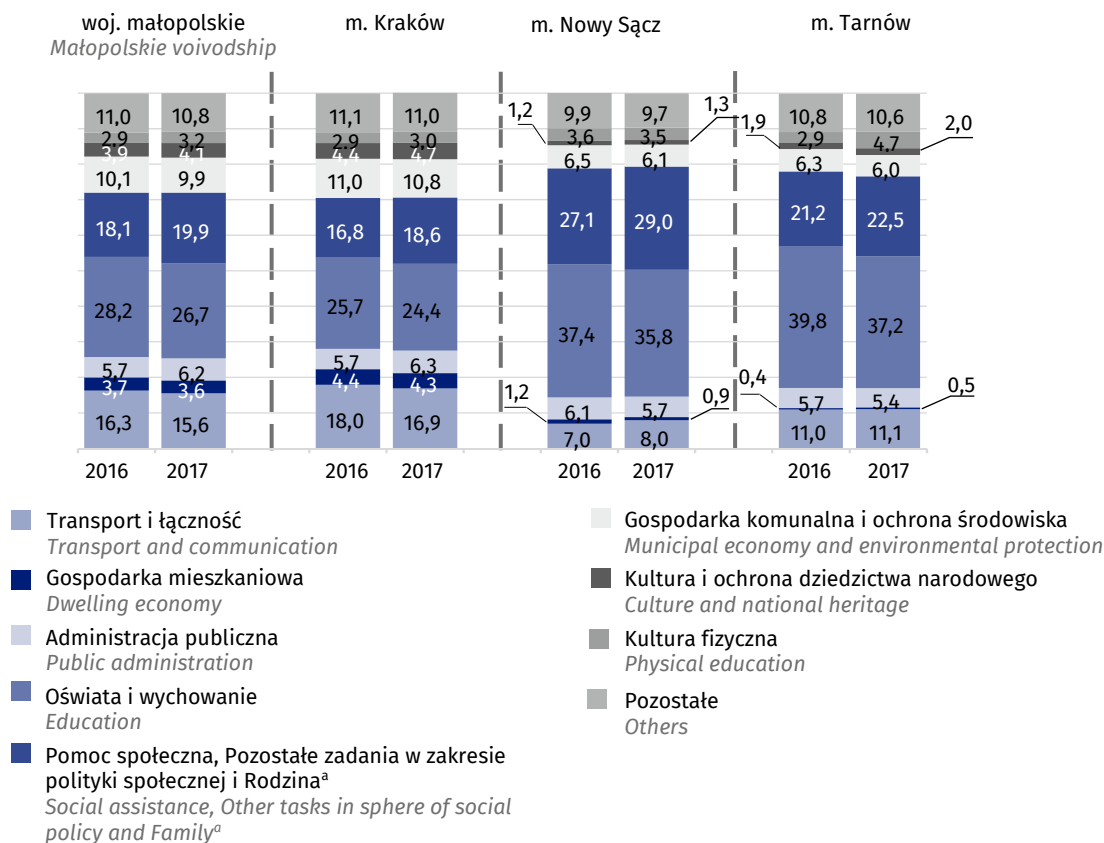
Nie zmieniły się główne kierunki wydatków miast na prawach powiatu, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków Ministerstwa Finansów. Podobnie, jak w poprzednich latach, w 2017 r. w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin, czyli w działach: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina wykorzystano 62,2% łącznych wydatków.

Finansowanie zadań z zakresu działu Transport i łączność pochłonęło 965 mln zł, czyli 15,6% wydatków ogółem. Podobnie jak w latach poprzednich, wydatki w tym dziale, w najwyższym stopniu obciążąły budżet Krakowa, z którego przekazano na ten cel 850 mln zł, czyli 16,9% całego budżetu (w Nowym Sączu 41 mln zł – 8,0%, a w Tarnowie 75 mln zł – 11,1%). Na działalność bieżącą przeznaczono 776 mln zł, a 189 mln zł na wydatki majątkowe. Ograniczenie inwestycji szczególnie widoczne było w tym dziale, gdyż kwota 178 mln zł przekazana na ich finansowanie stanowiła 26,8% łącznych wydatków inwestycyjnych w tej kategorii jednostek samorządowych w województwie, podczas gdy w 2016 r. było to blisko 30%, a w 2015 r. przekroczyła nawet połowę ogółu ich inwestycji.

Wydatki małopolskich miast na prawach powiatu na zadania w dziale Oświata i wychowanie wynosiły 1657 mln zł, co stanowiło 26,7% wydatków ogółem. Były wyższe o 38 mln zł od wydatków z 2016 r., ale ich udział w wydatkach ogółem obniżył się z 28,2% do 26,7%. Środki skierowano głównie na finansowanie działalności bieżącej, gdyż wydatki majątkowe nie przekroczyły 3% wydatków w tym dziale. Subwencja oświatowa przekazana z budżetu państwa pokryła wydatki tego działu w 68,3%, a należy pamiętać, że miasta realizują jeszcze zadania w zakresie oświaty w ramach działu Edukacyjna opieka wychowawcza, na który w 2017 r. przekazano 253 mln zł. Finansowanie szkół podstawowych i gimnazjów (łącznie z dowożeniem uczniów) stanowiło wydatek 631 mln zł (38,1%), szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych) – 421 mln zł (25,4%), a przedszkoli – 330 mln zł (19,9%).

Wykres 18. Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów

Chart 18. Structure of expenditures of cities with powiat status budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.

a Introduced since 1 January 2017.

Wydatki w obszarze pomocy społecznej i wsparcia rodzin, czyli realizowane w ramach działów: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina w 2017 r. wyniosły łącznie 1235 mln zł, czyli 19,9% wydatków ogółem małopolskich miast na prawach powiatu. Były o 195 mln zł wyższe od ubiegłorocznych głównie z uwagi na wypłatę świadczenia wychowawczego, na które przekazano 450 mln zł, tj. o 124 mln zł więcej. Wyższe środki przeznaczone zostały również na utrzymanie infrastruktury w tym zakresie (m.in. domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze), jak i na pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej w formie zasiłków. Zaznaczyć należy, że w wydatkach związanych zwłaszcza z utrzymaniem infrastruktury dominował Kraków, gdyż z jego budżetu pochodziło 80,9% środków wydatkowanych ogółem na prowadzenie domów pomocy społecznej i 76,7% przeznaczonych na działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wynik finansowy*Financial result*

Zagregowany wynik finansowy małopolskich miast na prawach powiatu za 2017 r. był ujemny i wyniósł minus 52 mln zł (w ubiegłym roku nadwyżka budżetowa w wysokości 3 mln zł). Deficytem budżetowym w wysokości 56 mln zł zamknęły się budżety w Krakowie i w Tarnowie, natomiast w Nowym Sączu wykazano nadwyżkę budżetową w wysokości 4 mln zł.

Zmieniła się relacja wyniku do dochodów ogółem. O ile w 2016 r. stanowił średnio plus 0,1% dochodów, to w 2017 r. było to minus 0,8%. Relacja wyniku do dochodów ogółem w Krakowie i w Tarnowie stanowiła odpowiednio: minus 1,1% i minus 0,3%, a w Nowym Sączu plus 0,9%.

Przychody i rozchody

Revenues and expenses

W 2017 r. przychody ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wynosiły 586 mln zł (29,7% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 19,4% wyższe od środków zgromadzonych w 2016 r. Pochodziły głównie z dwóch źródeł: z kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 330 mln zł stanowiły 56,4%, a wolne środki w kwocie 254 mln zł – 43,3%. Odnotowano również środki pochodzące ze spłaty udzielonych pożyczek w kwocie 2 mln zł (0,3%).

Łączna kwota rozchodów ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2017 r. wyniosła 228 mln zł i była o 5,1% niższa od ubiegłorocznej. W strukturze rozchodów wystąpiły dwie kategorie – spłata kredytów i pożyczek w kwocie 226 mln zł (99,3%) oraz udzielone pożyczki – 2 mln zł (0,7%).

W 2017 r. zagregowany wynik małopolskich miast na prawach powiatu był ujemny, a deficytem budżetowym wynoszącym 56 mln zł rok zamknęły dwa miasta. Ujemny wynik finansowy w całości został sfinansowany przez kredyty i pożyczki.

W kraju deficyt budżetowy miast na prawach powiatu w 2017 r. w kwocie 1030 mln zł został sfinansowany przez kredyty i pożyczki (681 mln zł – 66,1%), nadwyżkę z lat ubiegłych (20 mln zł – 2,0%) i wolne środki (329 mln zł – 31,9%).

Zadłużenie miast na prawach powiatu

Debt of cities with powiat status

Zobowiązania ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2017 r. wynosiły 2654 mln zł i wzrosły o 4,0% w relacji do 2016 r.

Tablica 5. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych

Table 5. Liabilities of cities with powiat status by types of debt

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
		mln zł <i>mln zł</i>	2016=100
Zobowiązania ogółem	2552,4	2654,0	104,0
<i>Total liabilities</i>			
W tym:			
<i>Of which:</i>			
Papiery wartościowe	720,0	720,0	100,0
<i>Securities</i>			
w tym długoterminowe	720,0	720,0	100,0
<i>of which long-term</i>			
Kredyty i pożyczki	1832,4	1934,0	105,5
<i>Credits and loans</i>			
w tym długoterminowe	1832,4	1934,0	105,5
<i>of which long-term</i>			
Wymagalne zobowiązania	0,0	0,0	132,9
<i>Chargable liabilities</i>			
w tym z tytułu dostaw i usług	0,0	0,0	0,0
<i>of which from deliveries and services</i>			

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

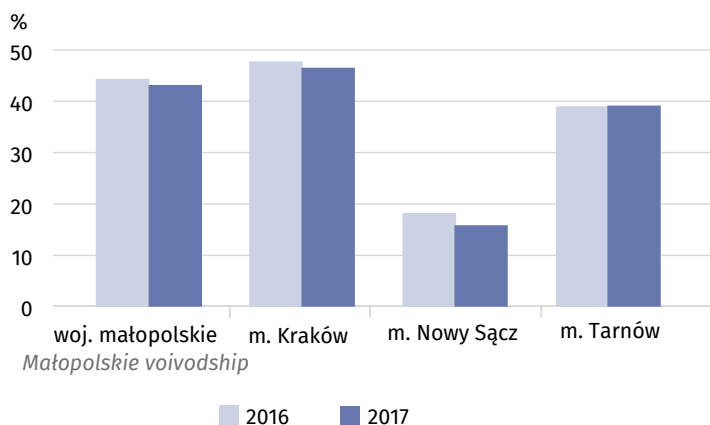
Source: data of the Ministry of Finance.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2017 r. kredyty i pożyczki w kwocie 1934 mln zł stanowiły średnio 72,9% i były to wyłącznie kredyty długoterminowe. Wystąpiły w budżetach wszystkich małopolskich miast na prawach powiatu. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 720 mln zł stanowiły 27,1% zobowiązań ogółem i odnotowano je w budżecie Krakowa. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadła na wymagalne zobowiązania, które wykazano w Krakowie i Tarnowie w łącznej kwocie 28 tys. zł.

W kraju zobowiązania ogółem miast na prawach powiatu w 2017 r. wynosiły 32367 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 3420 mln zł stanowiły 10,6%, kredyty i pożyczki 28934 mln zł – 89,4% (w tym kredyty długoterminowe 89,0%), a wymagalne zobowiązania 13 mln zł – 0,0%.

Wykres 19. Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu

Chart 19. Debt ratio of cities with powiat status

Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu w 2017 r. wyniósł 43,2% i okazał się niższy o 1,2 p. proc. w relacji do 2016 r. Obniżenie wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach Krakowa i Nowego Sącza, odpowiednio o 1,2 i o 2,4 p. proc., a w Tarnowie wzrost o 0,2 p. proc.

Rozdział IV. Gospodarka finansowa powiatów

Chapter IV. Financial management of powiats

W 2017 r. wzrost dochodów ogółem powiatów przekroczył poziom sprzed roku. Zmianie uległa struktura dochodów ogółem według rodzajów: zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył subwencji. Wyraźnie zwiększył się udział środków unijnych w dochodach ogółem.

Tempo wzrostu wydatków ogółem powiatów było wyższe niż dochodów. Wyraźnie zwiększyły się wydatki na inwestycje. Różnica w dynamice dochodów i wydatków wpłynęła na zmiany w wyniku finansowym.

Zagregowany wynik był dodatni, ale znacznie niższy od ubiegłorocznego.

Dochody

Revenues

W 2017 r. w budżetach powiatów województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 2056 mln zł, czyli o 5,1% wyższe niż przed rokiem, a udział w dochodach powiatów w kraju obniżył się z 8,2% w 2016 r. do 8,1%. W skali kraju dochody ogółem powiatów przekroczyły poziom z 2016 r. o 6,0%. Najwyższy wzrost dochodów ogółem odnotowano w budżetach powiatów: wielickiego, tatrzańskiego i suskiego (odpowiednio o 18,1%, 13,5% i 10,0%). Natomiast poziomu dochodów sprzed roku nie osiągnęły 2 powiaty gorlicki i oświęcimski, przy czym były to spadki odpowiednio o 4,0% i 0,6%.

Na 1 mieszkańca powiatów w województwie małopolskim z dochodów ogółem powiatów przypadało przeciętnie 848 zł (o 39 zł więcej, niż w 2016 r.), a kwotę przekraczającą 1000 zł odnotowano w 4 powiatach: miechowskim (1171 zł), suskim (1038 zł), tatrzańskim (1019 zł) i oświęcimskim (1010 zł). Z kolei najniższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły również w tych samych, co w 2016 r. powiatach tarnowskim (653 zł) i nowosądeckim (635 zł).

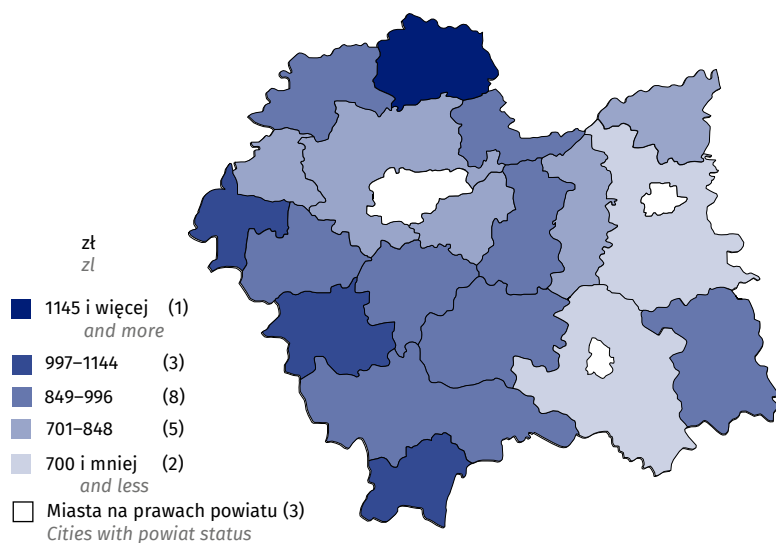
W kraju w 2017 r. na 1 mieszkańca powiatów z dochodów ogółem powiatów przypadało średnio 983 zł.

W 2017 r. nieznacznie zmieniła się struktura dochodów budżetów powiatów według rodzaju. W relacji do roku poprzedniego zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył się udział subwencji. Dochody własne stanowiły 36,8%, dotacje – 22,1%, a subwencja – 41,1%, wobec odpowiednio: 35,6%, 21,1% i 43,3% w 2016 r.

Dochody własne powiatów w 2017 r. wynosiły 757 mln zł, czyli o 61 mln zł więcej (o 8,7%), niż przed rokiem. W kraju dochody własne tej kategorii jednostek zwiększyły się średnio o 7,1%. Poziom dochodów własnych sprzed roku przekroczyły wszystkie powiaty w województwie, najwięcej powiat tatrzański – o 33,1%.

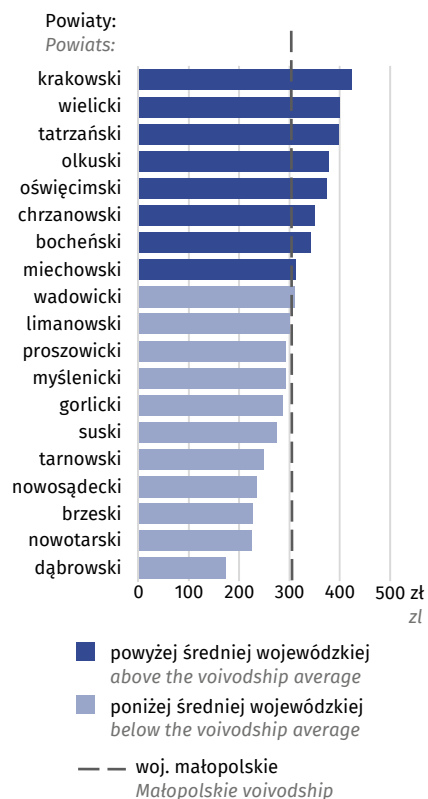
Mapa 8. Dochody ogółem na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r.

Map 8. Total revenues per capita in powiats in 2017

Wykres 20. Dochody własne na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r.

Chart 20. Own revenues per capita in powiats in 2017

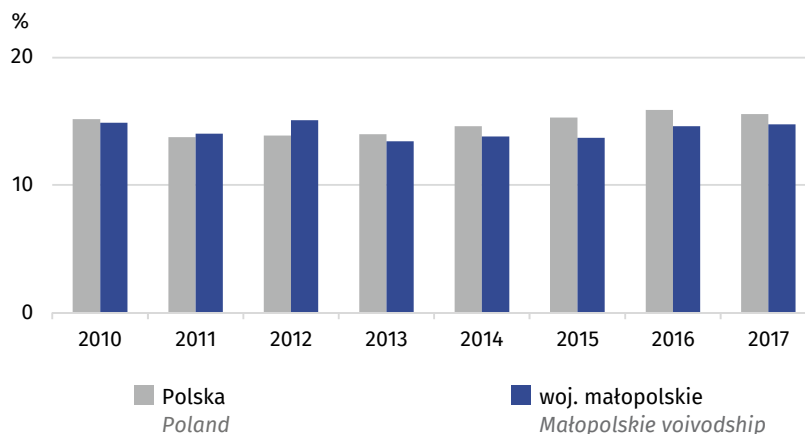

Zmianę w dochodach własnych spowodowały głównie wyższe niż przed rokiem o 28 mln zł wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych. Do budżetów powiatów wpłynęło z tych tytułów odpowiednio 439 mln zł (PIT) i 15 mln zł (CIT), co stanowiło 59,9% łącznej kwoty dochodów własnych. Wyższe o ponad 12 mln zł były wpływy z tzw. pozostałych dochodów, które w kwocie 282 mln zł, stanowiły 37,3% dochodów własnych.

Na 1 mieszkańca powiatów w województwie małopolskim w 2017 r. z dochodów własnych powiatów przypadało średnio 312 zł (o 24 zł więcej niż w 2016 r.), najwięcej w powiatach krakowskim (425 zł) i wielickim (400 zł), a najmniej w powiecie dąbrowskim (174 zł).

W kraju w 2017 r. na 1 mieszkańca powiatów z dochodów własnych powiatów przypadało średnio 352 zł.

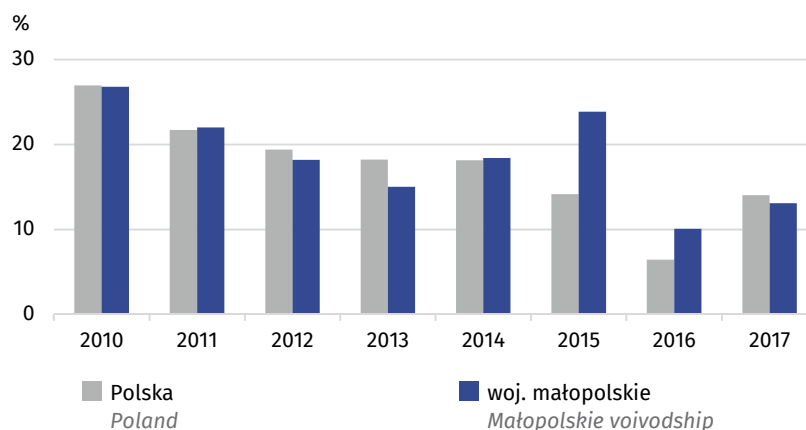
Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek, a jej wyrazem jest tzw. wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej.

Wykres 21. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatówChart 21. *Rate of profitable financial independence of powiats*

Na przestrzeni lat 2010–2017, jedynie w latach 2011–2012 wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów województwa małopolskiego przewyższał wskaźnik ustalony dla powiatów ogółem w kraju. W 2017 r. w województwie wynosił 14,8% i był o 0,8 p. proc. niższy od wskaźnika dla powiatów w kraju.

Biorąc pod uwagę graniczne wartości wskaźnika, najwyższą wartość odnotowano w budżetach powiatów: tatrzańskiego (22,9%) i wielickiego (19,1%), a najniższą w budżecie powiatu dąbrowskiego (7,8%).

Dochody ogółem powiatów składały się w znacznej mierze ze środków pochodzących z tzw. transferów zewnętrznych, przekazywanych w postaci dotacji i subwencji. W 2017 r. do powiatów przekazano 454 mln zł dotacji (o 41 mln zł więcej niż w 2016 r.), z czego 395 mln zł stanowiły dotacje celowe, 8 mln zł dotacje §§ 200, 620 i 51 mln zł dotacje §§ 205,625. Udział dotacji w dochodach ogółem powiatów zwiększył się o 1 p. proc. do 22,1%, najwyższy był w powiatach: proszowickim (37,0%) i dąbrowskim (32,8%), a najniższy w powiatach: limanowskim i tarnowskim (odpowiednio po 17,5%). Z ogólnej kwoty 454 mln zł przekazanych dotacji, średnio 26,2% skierowano na inwestycje – najczęściej w powiatach: nowotarskim (45,2% dotacji ogółem), nowosądeckim (39,5%) i oświęcimskim (37,2%). Jednak w większości powiatów, dotacje przeznaczone były głównie na finansowanie działalności bieżącej.

Wykres 22. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem powiatówChart 22. *Share of EU grants^a in total grants of powiats*

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

Kolejnym transferem zewnętrznym, przekazany dla zrównoważenia budżetów powiatów była subwencja ogólna. W 2017 r. w tej postaci przekazano z budżetu państwa do powiatów 845 mln zł, co stanowiło 41,1% ich łącznych dochodów. Przekazana subwencja w przeważającej mierze wystąpiła jako subwencja oświatowa (663 mln zł – 78,6%), przy czym w dwóch powiatach: oświęcimskim i chrzanowskim, subwencja oświatowa przekraczała nawet 95% subwencji ogólnej. Na pozostałe części subwencji ogólnej, czyli na część wyrównawczą przypadało 144 mln zł, a na równoważącą 22 mln zł. Uzupelnienie subwencji ogólnej na łączną kwotę 15 mln zł odnotowano również w budżetach wszystkich powiatów, a przekazane środki mieściły się w granicach od 13 tys. zł do 6 mln zł.

Środki unijne w budżetach powiatów

European Union funds in budgets of powiats

Do budżetów powiatów województwa małopolskiego w 2017 r. wpłynęło 65 mln zł z tytułu środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 35,5%. Środki te stanowiły 3,2% dochodów ogółem powiatów województwa małopolskiego, wobec 2,5% w 2016 r.

Dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 11 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 5 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 49 mln zł.

Do powiatów, które otrzymały najwięcej środków zaliczono: suski (9 mln zł), nowotarski (7 mln zł) i wadowicki (6 mln zł), natomiast środki w kwocie poniżej 1,5 mln zł wpłynęły do 2 powiatów wielickiego i tatrzańskiego.

Na 1 mieszkańca powiatów w województwie małopolskim w 2017 r. z dochodów w postaci środków unijnych przypadało średnio 27 zł. Wartości powyżej średniej odnotowano w ośmiu powiatach, najwyższe w powiatach: suskim (104 zł), dąbrowskim (56 zł) i miechowski (49 zł). Najmniej dochodów z tego tytułu (8 zł) przypadało na 1 mieszkańca powiatu krakowskiego.

W kraju w 2017 r. na 1 mieszkańca powiatów z dochodów środków unijnych przypadało 37 zł.

Wydatki

Expenditures

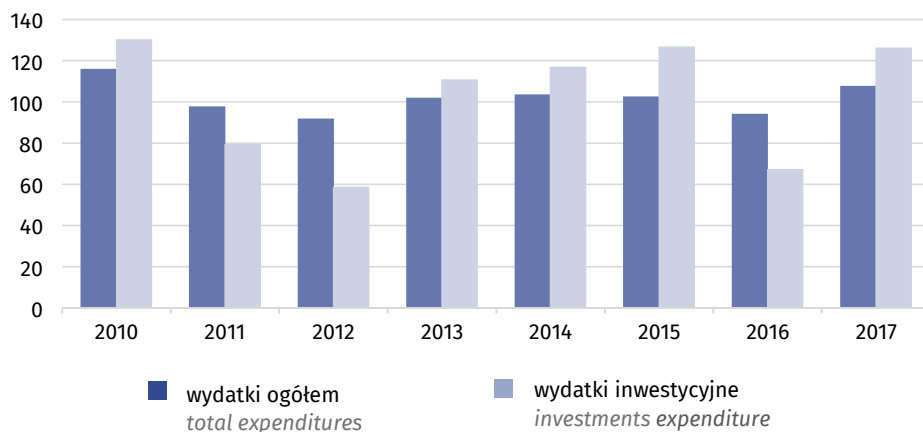
W 2017 r. wydatki ogółem z budżetów powiatów województwa małopolskiego wynosiły 2037 mln zł i były średnio o 7,9% wyższe od ubiegłorocznych. Udział w wydatkach powiatów w kraju obniżył się z 8,1% w 2016 r. do 8,0%. Wydatki w budżetach powiatów w kraju rosły szybciej i o 8,8% przekroczyły poziom z 2016 r.

Spośród 19 powiatów w województwie, w 18 wydatki przekroczyły poziom z 2016 r. jedynie w powiecie miechowskim stanowiły 99,8% ubiegłorocznych. Wydatki bieżące w kwocie 1684 mln zł stanowiły 82,7% wydatków ogółem. Rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (1022 mln zł), zakup materiałów i usług (316 mln zł) oraz dotacje (164 mln zł), co stanowiło łącznie ponad 89% tych wydatków.

Na wydatki majątkowe w 2017 r. przeznaczono 353 mln zł, co oznaczało zaangażowanie 17,3% ogółu wydatków, które prawie w całości zostały skierowane na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę przekraczającą 2 mln zł wykazano w budżecie powiatu wielickiego, a w granicach 20–25 tys. zł w budżetach powiatów: gorlickiego, limanowskiego i oświęcimskiego. Największą ilość środków na inwestycje (powyżej średniej 17,2%), zaangażowały powiaty: wielicki, nowosądecki i bocheński.

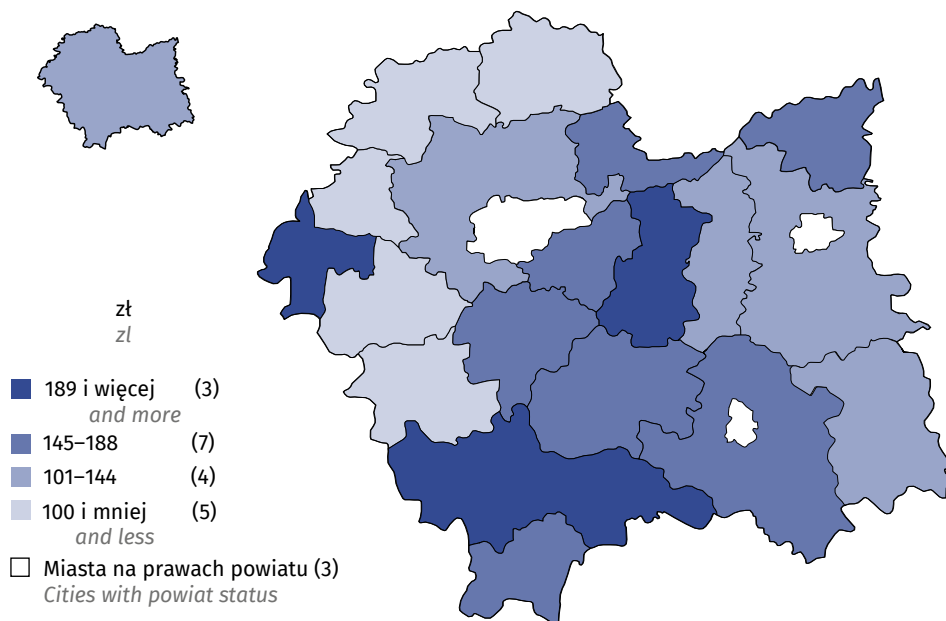
Wykres 23. Dynamika wydatków ogółem i inwestycyjnych budżetów powiatów

(rok poprzedni=100)

*Chart 23. Dynamics of total and investment expenditures of powiats budgets**(previous year = 100)*

Na 1 mieszkańca powiatów w województwie małopolskim w 2017 r. z wydatków ogółem przypadało przeciętnie 840 zł (o 60 zł więcej niż w roku poprzednim), z tego na inwestycje – 144 zł (o 30 zł więcej).

W 2017 r. w kraju z wydatków ogółem powiatów na 1 mieszkańca przypadało 982 zł, w tym na inwestycje – 156 zł.

Mapa 9. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca powiatów w 2017 r.*Map 9. Investments expenditure per capita in powiats in 2017*

Struktura wydatków, klasyfikowanych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków Ministerstwa Finansów, zmienia się wraz ze zmianą zadań i przekazanych powiatom kompetencji. W 2017 r. w wydatkach, w układzie według działów, dominowały: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz wydatki na zadania w ramach pomocy społecznej i wsparcia rodzin, czyli łącznie w działach: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina. Tylko w tych wymienionych działach wykorzystano 66,2% wszystkich środków.

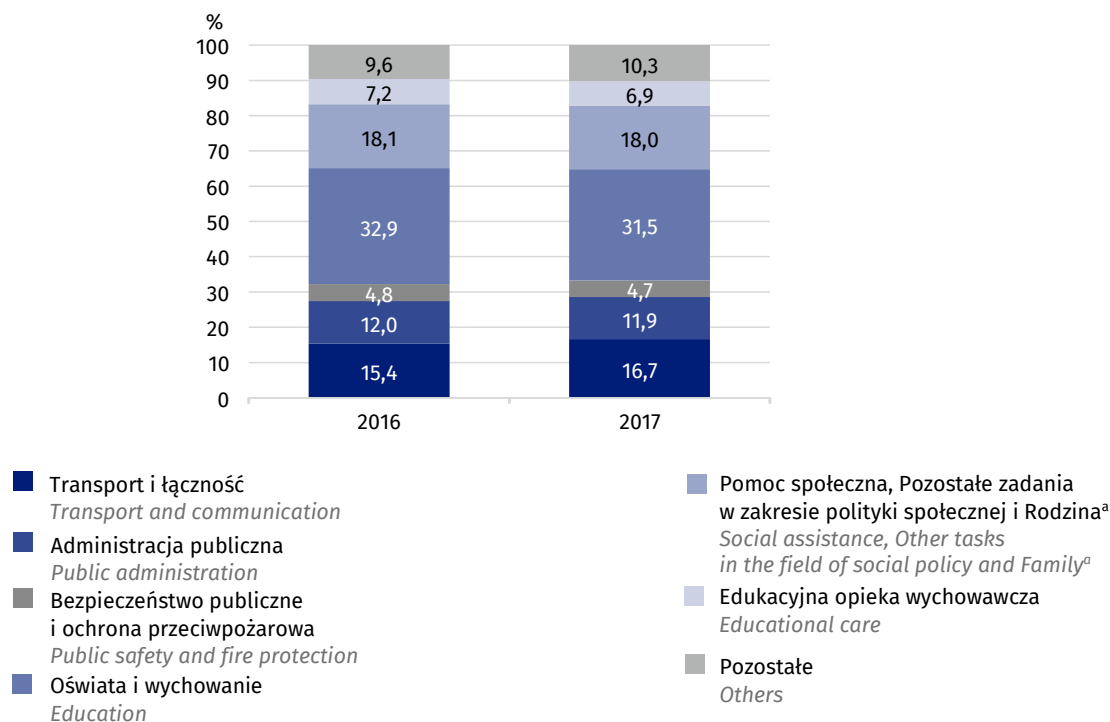
W dziale Transport i łączność zrealizowano 339 mln zł, co stanowiło 16,7% ogółu wydatków powiatów. Na finansowanie działalności bieżącej przeznaczono 114 mln zł, natomiast na wydatki majątkowe 226 mln zł, które w całości skierowano na inwestycje (budowa i remonty dróg). Zaznaczyć należy, że w dziale tym zrealizowano 64,4% łącznych środków powiatów przeznaczonych na wydatki inwestycyjne. W 17 powiatach tylko w dziale Transport i łączność zrealizowano ponad połowę wydatków na inwestycje ogółem, najwięcej w powiatach: proszowickim (88,1%), myślenickim i wadowickim (odpowiednio po 80,9%) oraz w krakowskim (80,4%), natomiast najmniej w tatrzańskim (7,6%).

Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie w 2017 r. powiaty przeznaczyły 641 mln zł (31,5% wydatków ogółem), przy czym w powiecie oświęcimskim wydatki w tym dziale kolejny rok przekroczyły 40% całego budżetu. Rozdysponowano je głównie na wydatki bieżące – 613 mln zł (m. in. na wynagrodzenia i ich pochodne, zakup materiałów i usług), gdyż wydatki majątkowe w kwocie 28 mln zł stanowiły 4,4%. Utrzymanie szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących pochłonęło 81,5% wszystkich środków działu, a finansowanie placówek specjalnych (szkół podstawowych, gimnazjów szkół zawodowych) – 10,7%.

Na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin, czyli zrealizowanych w działach Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina przekazano 367 mln zł (18,0% wydatków ogółem), czyli o 25 mln zł więcej, niż w 2016 r. W ramach działów finansowano głównie infrastrukturę pomocy społecznej (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze) oraz zadania nałożone na powiaty w zakresie wspierania rodziny i organizacji pieczy zastępczej.

Wykres 24. Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów

Chart 24. Structure of total expenditures of powiats budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.
a Introduced since 1 January 2017.

Wynik finansowy

Financial result

Zagregowany wynik finansowy powiatów województwa małopolskiego przyjął postać nadwyżki budżetowej w wysokości 19 mln zł, czyli o 50 mln zł niższej niż w 2016 r. Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 9 powiatach na łączną kwotę 39 mln zł, a deficyt budżetowy w wysokości 20 mln zł został wykazany w 10 powiatach.

Tablica 6. Liczba powiatów według relacji ich wyniku finansowego do dochodów

Table 6. Number of powiats by relation of their financial result to revenues

Wyszczególnienie Specification a-2016 b-2017	Relacja wyniku do dochodów w % Relation of result to revenues in %					
	razem total	5,0 i mniej and less	5,1-10,0	10,1-15,0	15,1-20,0	powyżej 20,0 above
Z nadwyżką budżetową a	17	12	5	-	-	-
With budget surplus b	9	6	3	-	-	-
Z deficytem budżetowym a	2	2	-	-	-	-
With budget deficit b	10	10	-	-	-	-

Zmianę wyniku finansowego najlepiej przedstawia zestawienie z relacją wyniku finansowego powiatów w odniesieniu do ich dochodów ogółem. W 2017 r. obniżyła się zarówno kwota nadwyżki, jak również liczba powiatów zamykających rok dodatnim wynikiem finansowym. Obniżyła się przeciętna relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem z 3,5% w 2016 r. do 0,9%. Spośród 9 powiatów z nadwyżką budżetową tylko w 3 powiatach: krakowskim, olkuskim i wadowickim relacja nadwyżki do dochodów ogółem umieszczała je w drugim przedziale 5,1%–10,0%. Natomiast deficyt budżetowy wykazany w 10 powiatach we wszystkich przypadkach nie przekroczył 5% ich dochodów ogółem, stąd też usytuował je w najniższym z prezentowanych przedziałów.

Przychody i rozchody

Revenues and expenses

W 2017 r. przychody ogółem powiatów województwa małopolskiego wynosiły 188 mln zł (9,5% przychodów JST w województwie) i były o 56,1% wyższe od zgromadzonych w 2016 r. Pochodziły głównie z dwóch tytułów: kredytów i pożyczek oraz z wolnych środków. Kredyty i pożyczki w kwocie 82 mln zł stanowiły 43,6%, a wolne środki w kwocie 103 mln zł (55,0%).

Z kolei w przypadku rozchodów ogółem miała miejsce odwrotna sytuacja. W 2017 r. łączna kwota rozchodów powiatów województwa wyniosła 79 mln zł i była o 5,9% niższa od kwoty z 2016 r. W strukturze rozchodów dominowała jedna pozycja – spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 78 mln zł (98,2%). Odnotowano również rozchody w postaci udzielonych pożyczek na kwotę 1 mln zł (1,8%).

Zagregowany wynik powiatów w województwie małopolskim za 2016 r. był dodatni. Deficyt budżetowy wykazany w 10 powiatach na kwotę 20 mln zł został sfinansowany przez kredyty bankowe w kwocie 14 mln zł (70,1%) oraz przez wolne środki w kwocie 6 mln zł (29,9%).

W kraju deficyt budżetowy powiatów w 2017 r. w kwocie 387 mln zł został sfinansowany przez sprzedaż papierów wartościowych (12 mln zł – 3,0%), kredyty i pożyczki (250 mln zł – 64,7%), nadwyżkę z lat ubiegłych (26 mln zł – 6,7%) i wolne środki (99 mln zł – 25,6%).

Zadłużenie powiatów

Powiats debt

Zobowiązania ogółem powiatów województwa małopolskiego w 2017 r. wynosiły 496 mln zł i były wyższe o 0,3% w porównaniu z 2016 r.

Tablica 7. Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych

Table 7. Liabilities of powiats by types of debt

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
		mln zł <i>mln zł</i>	2016=100
Zobowiązania ogółem <i>Total liabilities</i>	494,9	496,4	100,3
W tym: <i>Of which:</i>			
Papiery wartościowe <i>Securities</i>	-	-	-
w tym długoterminowe <i>of which long-term</i>	-	-	-
Kredyty i pożyczki <i>Credits and loans</i>	494,9	496,4	100,3
w tym długoterminowe <i>of which long-term</i>	492,1	496,4	100,7
Wymagalne zobowiązania <i>Chargable liabilities</i>	-	0,0	x
w tym z tytułu dostaw i usług <i>of which from deliveries and services</i>	-	-	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

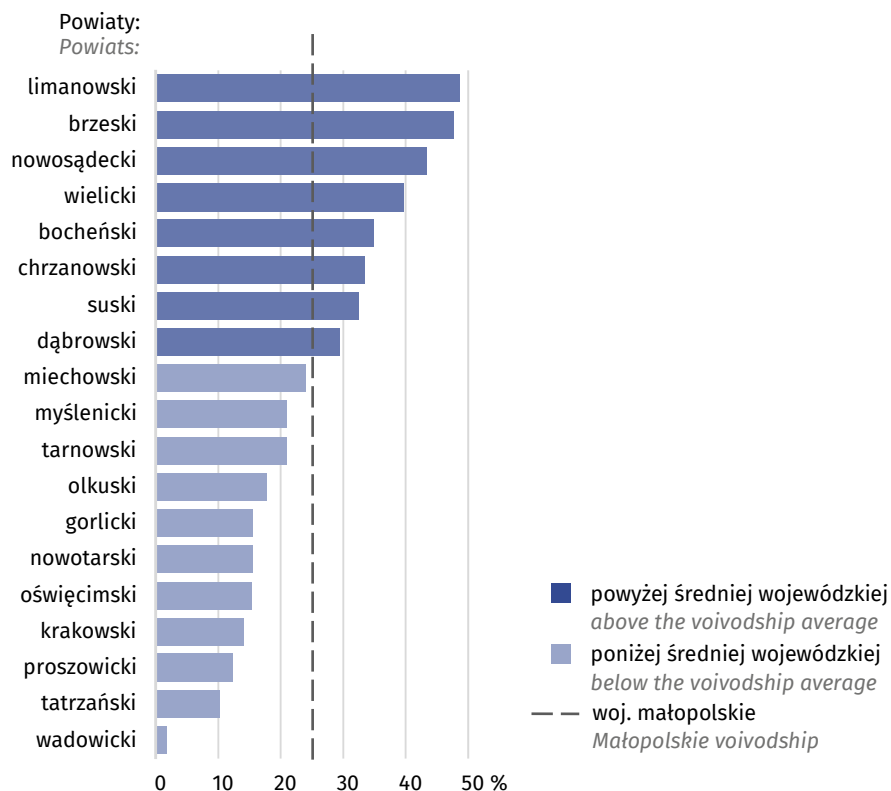
Source: data of the Ministry of Finance.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2017 r. wystąpiły głównie kredyty i pożyczki i odnotowano je w budżetach wszystkich małopolskich powiatów. Odnotowano jeszcze wymagalne zobowiązania w powiecie chrzanowskim na kwotę 7 tys. zł.

W kraju zobowiązania ogółem powiatów w 2017 r. wynosiły 5628 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 73 mln zł stanowiły 1,3%, kredyty i pożyczki 5550 mln zł – 98,6% (w tym długoterminowe 98,1%), a wymagalne zobowiązania 5 mln zł – 0,1%.

Wykres 25. Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2017 r.

Chart 25. Debt ratio of powiats in 2017

Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2017 r. wynosił 24,1% i był niższy o 1,2 p. proc. od wskaźnika z 2016 r.

Spośród 19-tu powiatów, najwyższa wartość wskaźnika zadłużenia była w powiecie limanowskim (48,6%), a najniższa w powiecie wadowickim (1,8%).

Obniżenie wskaźnika odnotowano w budżetach 12 powiatów, najsilniejsze (o 7,4 p. proc.) w budżecie powiatu olkuskiego, natomiast wzrost wskaźnika zadłużenia wystąpił w budżetach siedmiu powiatów, najwyższy w powiecie brzeskim (o 4,3 p. proc.).

Rozdział V. Gospodarka finansowa województwa

Chapter V. Financial management of the voivodship

W 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem dochody ogółem województwa były wyraźnie wyższe. W strukturze rodzajowej dochodów ogółem zwiększył się udział dotacji, a obniżył udział dochodów własnych i subwencji.

Blisko 2-krotnie zwiększył się udział środków unijnych w dochodach województwa. W wolniejszym tempie niż dochody zwiększyły się wydatki ogółem, dlatego w 2017 r. budżet województwa zamknął się dodatnim wynikiem finansowym.

Dochody

Revenues

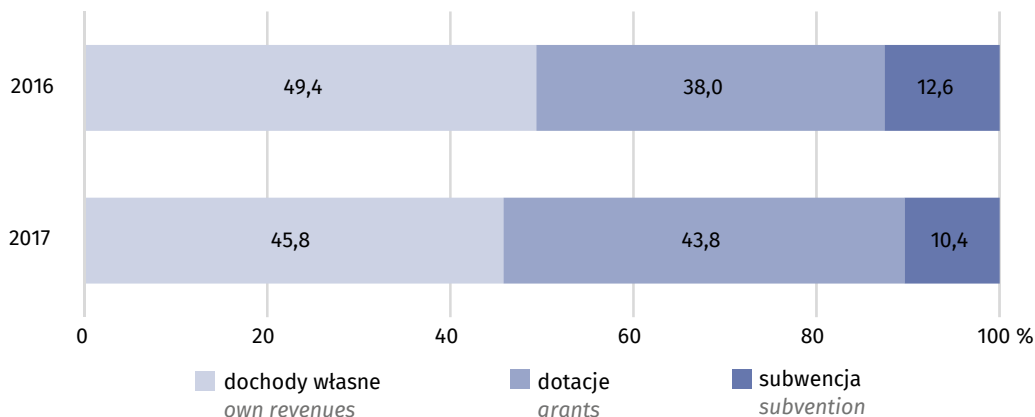
W 2017 r. w budżecie województwa zgromadzono dochody ogółem w kwocie 1338 mln zł, o 25,2% wyższe od ubiegłorocznych. Dochody wszystkich województw w kraju zwiększyły się o 9,4%, dlatego udział dochodów małopolskiego województwa w dochodach krajowych zwiększył się z 7,9% w 2016 r. do 9,1% w 2017 r.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów ogółem województwa przypadało 395 zł (o 79 zł więcej niż w 2016 r.).

W kraju na 1 mieszkańca z dochodów ogółem województw samorządowych w 2017 r. przypadało średnio 384 zł.

Wykres 26. Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów

Chart 26. Structure of total revenues of the voivodship's budget by types

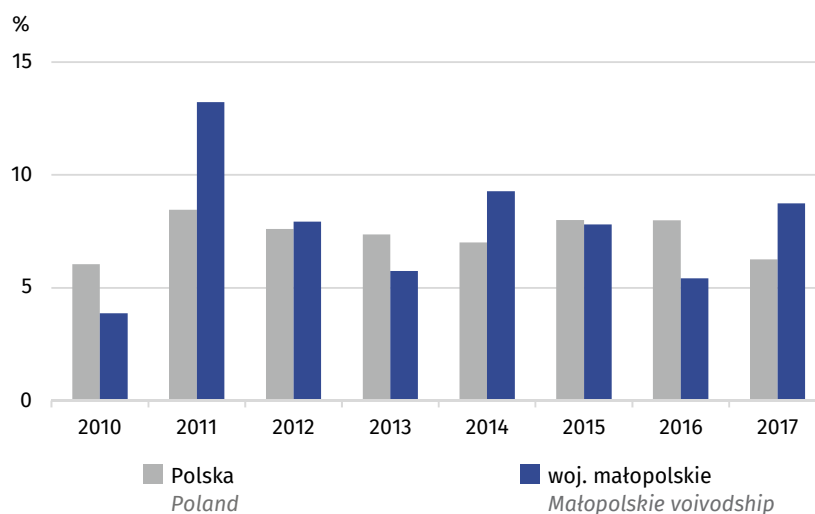
W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2017 r. zmieniła się struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów: obniżył się udział dochodów własnych z 49,4% w 2016 r. do 45,8% oraz subwencji z 12,6% do 10,4%, a zwiększył udział dotacji z 38,0% do 43,8%.

Dochody własne województwa wynosiły 613 mln zł i były o 85 mln zł wyższe, niż przed rokiem. Tworzyły je wpływy podatków dochodowych CIT i PIT – 496 mln zł (80,9%), dochody z majątku – 8 mln zł (1,2%) oraz pozostałe dochody – 109 mln zł (17,8%).

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2017 r. z dochodów własnych przypadało średnio 181 zł (o 25 zł więcej niż w 2016 r.).

W kraju na 1 mieszkańca z dochodów własnych województw samorządowych przypadało średnio 202 zł.

Analizę sytuacji finansowej przeprowadza się również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. W 2017 r. wskaźnik ten dla budżetu województwa małopolskiego przyjął wartość 8,7% i był wyższy od wskaźnika dla wszystkich województw samorządowych w kraju, który wynosił 6,3%.

Wykres 27. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa*Chart 27. Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget*

Istotnym źródłem dochodów województwa w 2017 r. nadal pozostały dotacje. Zasiliły one budżet w wysokości 586 mln zł (o 180 mln zł więcej niż przed rokiem), z czego 114 mln zł wpłynęło w postaci dotacji celowych, 30 mln zł jako dotacje §§ 200 i 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) oraz 442 mln zł jako dotacje §§ 205 i 625 (dotacje celowe z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020).

Kolejnym źródłem dochodów samorządu województwa była subwencja ogólna. W 2017 r. do budżetu województwa w tej postaci wpłynęło 139 mln zł (o 4 mln zł więcej niż przed rokiem). W ramach subwencji część wyrównawcza wynosiła 73 mln zł, oświatowa – 56 mln zł, regionalna – 8 mln zł, a uzupełnienie subwencji ogólnej – 2 mln zł. Wyższe wpływy odnotowano jedynie w zakresie części wyrównawczej (o 12 mln zł).

Środki unijne w budżecie województwa*European Union funds in the voivodship's budget*

Największym beneficjentem środków unijnych wśród jednostek samorządowych województwa małopolskiego w 2017 r. został budżet województwa, do którego wpłynęło 560 mln zł (59,7% ogółu środków unijnych dla jednostek samorządowych w województwie). W relacji do roku poprzedniego wpływy środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych były blisko 2-krotnie wyższe, a ich udział w dochodach ogółem samorządu województwa zwiększył się z 27,4% w 2016 r. do 41,9%. Wskaźnik ten przewyższał średni w kraju dla tej kategorii jednostek o 20,2 p. proc.

W budżecie samorządu województwa dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 77 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 113 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 370 mln zł.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2017 r. w budżecie samorządu województwa przypadało średnio 165 zł z tytułu dochodów na realizację programów i projektów unijnych.

W kraju w 2017 r. z dochodów środków unijnych w budżetach województw samorządowych ogółem na 1 mieszkańca przypadało 83 zł.

Wydatki

Expenditures

W 2017 r. wydatki ogółem budżetu samorządu województwa małopolskiego wynosiły 1295 mln zł i były o 180 mln zł, czyli o 16,1% wyższe od kwoty z 2016 r. W kraju wydatki ogółem samorządów wojewódzkich zwiększyły się o 13,5%, stąd też udział wydatków województwa małopolskiego w wydatkach krajowych wzrósł z 8,8% w 2016 r. do 9,0%.

Wydatki bieżące wynosiły 752 mln zł, co stanowiło 58,0% wydatków ogółem (przed rokiem 59,3%). W ramach wydatków bieżących 720 mln zł (95,8%) zrealizowano tylko w trzech rodzajach: dotacje, wynagrodzenia i ich pochodne oraz zakup materiałów i usług, na które skierowano odpowiednio: 356 mln zł, 220 mln zł i 144 mln zł. Na wydatki majątkowe przeznaczono 543 mln zł, tj. 42,0% ogółu wydatków a środki prawie w całości skierowano na cele inwestycyjne, głównie w zakresie działu Transport i łączność.

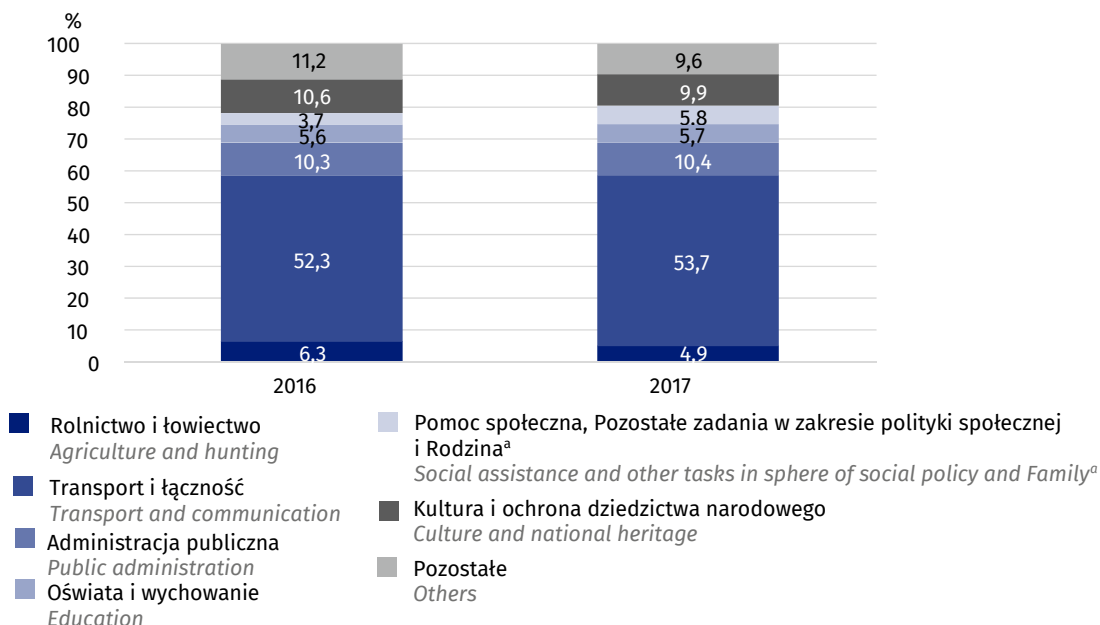
W 2017 r. z wydatków ogółem budżetu samorządu województwa na 1 mieszkańca przypadło przeciętnie 382 zł (o 52 zł więcej niż w 2016 r.), w tym na inwestycje – 160 zł (o 26 zł więcej).

W kraju w 2017 r. z wydatków ogółem województw samorządowych na 1 mieszkańca przypadło średnio 373 zł, z czego na inwestycje – 103 zł.

Struktura wydatków województwa według działów w 2017 r. nieznacznie różniła się od ubiegłorocznej. Nadal dominowały wydatki zrealizowane w trzech działach: Transport i łączność, Administracja publiczna oraz Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na które rozdysponowano 74,0% ogółu wydatków.

Wykres 28. Struktura wydatków budżetu województwa według działów

Chart 28. Structure of expenditures of the voivodship's budget by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.
a Introduced since 1 January 2017.

Wynik finansowy

Financial result

Rok 2017 budżet województwa zakończył dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 43 mln zł. W kraju zagregowany wynik budżetów województw samorządowych ogółem był dodatni i wynosił 454 mln zł, przy czym ujemny wynik finansowy w kwocie minus 101 mln zł wystąpił w 5 województwach: zachodniopomorskim,

warmińsko-mazurskim, pomorskim, wielkopolskim i lubuskim. W grupie województw wykazujących nadwyżkę budżetową, najwyższe wartości wystąpiły w województwie mazowieckim.

W kraju deficyt budżetowy województw samorządowych w 2017 r. w kwocie 101 mln zł został sfinansowany przez kredyty i pożyczki (23 mln zł – 22,8%), nadwyżkę z lat ubiegłych (0,5 mln zł – 0,4%) i wolne środki (77 mln – 76,8%).

Przychody i rozchody

Revenues and expenses

W 2017 r. w budżecie województwa małopolskiego w porównaniu z 2016 r. nastąpił spadek zarówno przychodów jak i rozchodów ogółem. Przychody ogółem wynosiły 198 mln zł (10,0% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 6,8% niższe od środków zgromadzonych w 2016 r. Kredyty i pożyczki w kwocie 80 mln zł stanowiły 40,4%, wolne środki w kwocie 88 mln zł – 44,4%, a papiery wartościowe – 30 mln zł (15,1%). Z kolei łączna kwota rozchodów ogółem budżetu województwa wynosiła 177 mln zł i o 129,7% przekroczyła poziom z 2016 r. W strukturze rozchodów spłaty kredytów i pożyczek w kwocie blisko 177 mln zł stanowiły 99,8%, a pożyczki udzielone – 0,3 mln zł (0,2%).

Zadłużenie województwa

Debt of the voivodship

Zobowiązania ogółem budżetu województwa w 2017 r. wynosiły 435 mln zł i stanowiły 84,0% kwoty z roku poprzedniego. Wystąpiły w postaci długoterminowych kredytów i pożyczek 405 mln zł (93,1%) oraz papierów wartościowych w kwocie 30 mln zł (6,9%).

Tablica 8. Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych

Table 8. Liabilities of the voivodship's budget by types of debt

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2016	2017	
		mln zł <i>mln zł</i>	2016=100
Zobowiązania ogółem	518,5	435,4	84,0
<i>Total liabilities</i>			
W tym:			
<i>Of which:</i>			
Papiery wartościowe	-	30,0	-
<i>Securities</i>			
w tym długoterminowe	-	30,0	-
<i>of which long-term</i>			
Kredyty i pożyczki	518,5	405,4	78,2
<i>Credits and loans</i>			
w tym długoterminowe	518,5	405,4	78,2
<i>of which long-term</i>			
Wymagalne zobowiązania	-	0,0	x
<i>Chargable liabilities</i>			
w tym z tytułu dostaw i usług	-	0,0	x
<i>of which from deliveries and services</i>			

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem budżetów województw samorządowych w 2017 r. wynosiły 6092 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 286 mln zł stanowiły 4,7%, kredyty i pożyczki (wyłącznie długoterminowe) 5804 mln zł – 95,3%, a wymagalne zobowiązania 2 mln zł – 0,02%.

Wskaźnik zadłużenia budżetu województwa w 2017 r. wynosił 32,5% i był niższy o 16,0 p. proc. w odniesieniu do 2016 r. W kraju zadłużenie wykazano w budżetach wszystkich województw samorządowych, a wskaźnik zadłużenia przyjął wartość 41,2% (50,1% w 2016 r.).

Uwagi ogólne

General notes

1. W związku z prezentacją danych za 2017 r. wzięto pod uwagę podział administracyjny i statystyczny (NTS) obowiązujący do 31 XII 2017 r. <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/system-kts/nomenklatura-nts/>

Prezentowane dane odpowiadają poziomowi 2 – regionalnemu (16 województw) oraz lokalnemu dla województwa małopolskiego poziomowi 3 (6 podregionów), 4 (22 powiaty, w tym 3 miasta na prawach powiatu) i 5 (182 gminy, w tym 3 miasta posiadające status miasta na prawach powiatu) Nomenklatury Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r.) z późniejszymi zmianami. NTS obowiązująca od 1 I 2015 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów statystycznych (NTS) z dnia 3 XII 2014 r. (Dz.U.2014 poz. 1992) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.

Podregiony (poziom 3) grupują jednostki szczebla powiatowego (poziom 4) następująco:

- Podregion krakowski obejmuje powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki,
- Podregion m. Kraków: miasto na prawach powiatu: Kraków,
- Podregion nowosądecki powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki, miasto na prawach powiatu: Nowy Sącz,
- Podregion nowotarski powiaty: nowotarski, suski, tatrzański,
- Podregion oświęcimski powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki,
- Podregion tarnowski powiaty: brzeski, dąbrowski, tarnowski; miasto na prawach powiatu: Tarnów.

Dane prezentowane według podregionów odpowiadają poszczególnym poziomom obowiązującej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), wprowadzonej Rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r., z późniejszymi zmianami. Od 1 I 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 XI 2016 r.

Informacje o Rewizji NUTS 2016 obowiązującej od 1 stycznia 2018 r. dostępne są na stronie <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/rewizja-klasyfikacji-nuts-2016/>

2. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI.
3. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
4. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.
5. Mediana, czyli wartość środkowa to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji.
6. Dane dotyczące dochodów własnych w latach 2000–2005 różnią się od prezentowanych wcześniej, gdyż zostały powiększone o środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych, które stanowiły odrębną pozycję budżetową.
7. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę powiatów i gmin.
8. Lokaty gmin województwa małopolskiego wyliczono według stanu na 31 XII 2017 r. według 19 powiatów, spośród 179 gmin w województwie i spośród 2412 gmin w kraju. Lokaty powiatów i miast na prawach powiatu ustalono według 22 jednostek w województwie i 380 w kraju.

Uwagi metodologiczne

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządowych w latach 2005–2017 stanowiły:

- do 2009 r. – ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2003, Nr 15, poz. 148 z późniejszymi zmianami),
- od 2010 r. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 2077) oraz przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009, Nr 157, poz. 1241) z późniejszymi zmianami.

Ponadto obowiązywały:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 1875),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 1868),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 2096),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 1453).

Dane o dochodach i wydatkach budżetowych prezentowane w tablicach opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów i wydatków obowiązującą na mocy kolejnych rozporządzeń Ministra Finansów wydanych dla lat 2010–2017.

W tablicach publikacyjnych dotyczących dochodów i wydatków gmin, dane podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Na **dochody gmin** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze gminy,
 - wpływy z podatków i opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - dochody z majątku gminy, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.
- 2) dotacje
 - celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620, do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe, §§ 205 i 625 dotacje i płatności przekazywane na realizację programów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla gmin, składająca się z części:
 - oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, doksztalcanie i odprawy nauczycieli,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin,

- równoważącej, przyznawanej gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe),
- rekompensującej dochody utracone przez gminy w związku z:
 - częściową likwidacją podatku od środków transportowych,
 - ustawowymi ulgami i zwolnieniami w niektórych podatkach,
 - obniżeniem opłaty eksploatacyjnej,
- uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów gmin, w szczególności na zadania związane z pomocą społeczną oraz na wyrównanie różnic w dochodach gmin po zmianie systemu finansowania zadań.

Na **dochody powiatów** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze powiatu,
 - dochody z majątku powiatu, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.
- 2) dotacje
 - celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620, do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe, §§ 205 i 625 dotacje i płatności przekazywane na realizację programów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla powiatów składająca się z części:
 - oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty), dokończanie i odprawy nauczycieli,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów powiatów,
 - równoważącej, przyznawanej na uzupełnienie dochodów w związku z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych,
 - uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów powiatów, w szczególności na zadania związane z finansowaniem inwestycji rozpoczętych przed dniem 1 stycznia 1999 r. na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich, a także na dofinansowanie rzecznych przepraw promowych.

Na dochody **miast na prawach powiatu** składają się dochody części gminnej i dochody części powiatowej (opisane wyżej), ponieważ miasta na prawach powiatu realizują zarówno zadania gminne jak i powiatowe.

Na dochody **województw samorządowych** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze województwa,
 - dochody z majątku województw, np. dochody z najmu i dzierżawy,

- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty,
- 2) dotacje
 - celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620, do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe, §§ 205 i 625 dotacje i płatności przekazywane na realizację programów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla województw składająca się z części:
 - oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek dokształcania i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów województw,
 - regionalnej, przyznawanej na wyrównanie różnic w dochodach poszczególnych województw samorządowych, wynikających z różnego potencjału gospodarczego, gęstości zaludnienia.

Na **wydatki** jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) wydatki bieżące:
 - dotacje, w tym dla samorządowych zakładów budżetowych,
 - świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - wynagrodzenia,
 - pochodne od wynagrodzeń, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
 - wydatki na obsługę długu publicznego,
 - wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji,
 - pozostałe, w tym zakup materiałów i usług,
- 2) wydatki majątkowe:
 - inwestycje i zakupy inwestycyjne,
 - zakup i objęcie akcji i udziałów,
 - wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Nadwyżka /deficyt jest to odpowiednio: dodatnia lub ujemna różnica między dochodami a wydatkami.

Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego **może być sfinansowany** przychodami pochodzącymi ze:

- sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- kredytów,
- pożyczek,
- prywatyzacji majątku jednostki samorządu terytorialnego,
- nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych,
- wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wskaźnik zadłużenia – na potrzeby niniejszej publikacji użyte określenie oznacza relację zobowiązań ogółem do dochodów ogółem.

Na **dochody z budżetu środków europejskich** składają się:

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rybackiego,
- niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA): Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2015, Mechanizmu

Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2015, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,

- środki na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

W jednostkach samorządu terytorialnego wyróżnia się **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych i z dotacji otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Działalność tych zakładów (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) została ograniczona do sfery użyteczności publicznej – mogą funkcjonować głównie w zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, lokalnego transportu zbiorowego, pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych.

Methodological Notes

The legal basis for the financial management of local government units in 2005-2017 was:

- until 2009 – the Act of 26 November 1998 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2003, No. 15, item 148, with later amendments),
- until 2010 – the Act of 27 August 2009 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2017, item 2077) and provisions introducing the Act on Public Finance (Journal of Laws of 2009, No. 157, item 1241) with later amendments.

Furthermore, the following applies:

- the Act of 8 March 1990 on gmina local government (unified text, Journal of Laws 2017, item 1875),
- the Act of 5 June 1998 on powiat local government (unified text, Journal of Laws 2017, item 1868),
- the Act of 5 June 1998 on voivodship local government (unified text, Journal of Laws 2017, item 2096),
- Act of 13 November 2003 on revenues of local government units (unified text, Journal of Laws 2017, item 1453).

Data on budget revenues and expenditures presented in tables have been compiled in accordance with the detailed classification of income and expenses in force under subsequent decrees of the Minister of Finance issued for the years 2010–2017.

In the publication tables on revenues and expenditures of gminas, data are given excluding revenues and expenditures of gminas which are also cities with powiat status.

Gmina revenues consist of:

- 1) own revenues:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of gmina and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of gmina,
 - receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, i.e. agricultural tax, forest tax, tax on real estate, tax on means of transport, business tax of natural persons, inheritance and donation tax, tax on civil law transactions,
 - receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. fiscal law, exploitation law, market law,
 - income from gmina property, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenues, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, administrative fees, local fees, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies, realized on the basis of agreements with local government administration bodies,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620, until 31 December 2009 development grants, grants from paragraphs 205 and 625 and payments transferred for implementation of programmes under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for gminas comprising:
 - educational part, including the maintenance of public primary and lower secondary schools, teacher training and admission,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of gminas,

- balancing part, granted to gminas in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance (e.g. housing allowances),
- compensating income lost by gminas in connection with:
 - partial liquidation of tax on means of transport,
 - statutory concessions and exemptions in certain taxes,
 - reduction of the operating fee,
- supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenues of gminas, in particular for tasks related to social assistance and to compensate differences in revenues of gminas after changing the system of financing tasks.

Powiat revenues consist of:

- 1) own revenues:
 - shares in taxes constituting income of the state budget, in the form of income tax on natural persons from taxpayers of this tax residing in the powiat area and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the powiat area,
 - income from powiat property, e.g. income from renting and leasing,
 - receipts from fees constituting powiat income paid on the basis of separate regulations,
 - other revenues, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - realized on the basis of agreements with local government administration bodies,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620, until 31 December 2009 development grants, grants from paragraphs 205 and 625 and payments transferred for implementation of programmes under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for powiats comprising:
 - educational part, including the maintenance of public secondary schools, special education and facilities for the 24 hour stay of students (dormitories, boarding schools), further education and training for teachers,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of powiats,
 - balancing part, granted in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance and diversification of the powiat road network,
 - supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenues of powiats, in particular for tasks related to the financing of investments started before 1 January 1999 on powiat and voivodship public roads, as well as for additional financing of river ferry crossings.

Revenues of **cities with powiat status** consist of revenues of the gmina part and revenues of the powiat part (described above), since cities with powiat status perform both gmina and powiat tasks.

Revenues of **local government voivodships** consist of:

- 1) own revenues:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of a voivodship and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of a voivodship,
 - income from voivodship property, e.g. income from renting and leasing,
 - other income, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees,

- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, ones realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - realized on the basis of agreements with local government administration bodies,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620, until 31 December 2009 development grants, grants from paragraphs 205 and 625 and payments transferred for implementation of programmes under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for voivodships comprising:
 - educational part, including the maintenance of public secondary and special schools at a regional or provincial level, methodological centres, teacher training colleges, teacher education and improvement centres, public libraries,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of voivodships,
 - regional part, granted to compensate differences in revenues of individual local government voivodships, resulting from different economic potential, population density.

Expenditures of local government units consist of:

- 1) current expenditure:
 - grants, including for local government budgetary establishments,
 - benefits for natural persons,
 - wages and salaries,
 - derivatives from wages and salaries, including contributions to social security and the Labour Fund,
 - expenditure on public debt servicing,
 - expenses for granting endorsements and guarantees,
 - other, including the purchase of materials and services,
- 2) property expenditure:
 - investments and investment purchases,
 - purchase and acquisition of shares,
 - contribution to commercial law companies.

Surplus / deficit is respectively: positive or negative difference between income and expenses.

The budget deficit of a local government unit **can be financed** with revenues from:

- the sale of securities issued by a local government unit,
- credits,
- loans,
- privatization of the property of the local government unit,
- surplus of the budget of the local government unit from previous years,
- free funds as cash surplus on the current account of the budget of a local government unit, resulting from settlements of issued securities, credits and loans from previous years.

Debt ratio – for the purposes of this publication, the term used means the ratio of total liabilities to total revenues.

The European funds budget revenue comprise:

- resources from the structural funds, Cohesion Fund and European Fisheries Fund,
- non-refundable funds from the aid granted by Member States of the European Free Trade Association, (EFTA); Norwegian Financial Mechanism 2009–2016, Financial Mechanism of the European Economic Area 2009–2016; the Swiss–Polish Cooperation Programme,
- measures for the implementation of the Common Agricultural Policy.

Among local government units **local government budgetary establishments** are distinguished, which carry out separate tasks for a fee and cover costs of their operations from their own revenues and from subventions received from the budgets of local government units. The activity of these establishment (in accordance with the Law on Public Finance, dated 27 August 2009) has been limited to the sphere of public utilities – they can operate mainly in the fields of housing and municipal economy, local public transport, social assistance, professional and social reintegration, as well as occupational and social rehabilitation of disabled people, physical culture and sports, including the maintenance of recreational areas and sports equipment.